

K SLOVENSKÉ KORENE

September 9-10
Október 2012

ročník III
cena: 30,- Kč 1,- EUR

AKO SA **DELILA REPUBLIKA**
STAVITELIA PRIEHRAD
SLOVENSKÝ **(NE)OLYMPIJSKÝ BOLEHLAV**
Z HISTÓRIE TATRANSKÉHO **VODCOVSTVA**

JESENNÝ MAGAZÍN

S PRÍLOHOU K 20. VÝROČIU
ZALOŽENIA OS V PRAHE

STALO SA... str. 2

AKTUALITA

Ako sa delila republika str. 3-4

REGIÓNŸ

Plzeň: Slovenské dni str. 5

Vzájomnosť na parniku str. 6

Hradec Králové: Slovenské dožinky str. 7

RÓZNE str. 8

SLOVÁCI V ZAHRANIČÍ

Správa o štátnej politike ÚSZZ str. 9

POZNÁVAME

Rimava, Rimava... str. 10-11

KULTÚRA

Čítajte, Česi! str. 12-13

ROZHOVOR

Nela Pocisková str. 14-15

ŠPORT

(Ne)olympijský bokeh str. 16-17

REPORTÁŽ

Horskí vodcovia str. 18

UMENIE

E. Došeková str. 19-20

VODOHOSPODÁRSTVO

Stavitelia priehrad str. 21-23

PROGRAMY

Slovenský inštitút str. 24

MAGAZÍN PRE VOĽNÝ ČAS

PĚLE - MĚLE str. 25

SLOVÁCI V PRAHE

Farnosti pre katolíkov str. 26-27

(ROZ)HOVORY

Zuzana Kronerová str. 28-29

KRÍŽOVKA str. 30

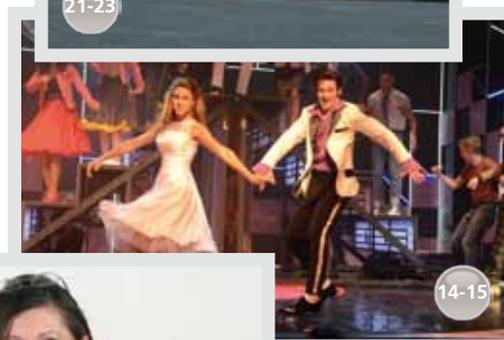
POŠTOU, MAILOM, TELEFÓNOM str. 31

PRÍLOHY:

20. výročie vzniku OS v Prahe

DETSKÝ KÚTIK

Poznávame Európu: Členské štáty EÚ

... v Slovenskej republike

IMUNITA

Trvalo pätnásť rokov, kým Národná rada SR schválila zmenu ústavy týkajúcej sa zrušenia trestnoprávnej imunity, čo znamená, že poslanci budú nepostihnuteľní už len za výroky prednesené v pléne alebo orgánoch národnej rady. Zostáva však zachované, že na vzatie poslanca do väzby bude aj naďalej nevyhnutný súhlas parlamentu. Dôležité je tiež pripomenúť, že na europoslancov sa okrem európskych zákonov vzťahujú aj zákony krajiny, za ktorú boli zvolení.

VOJACI

Slovenskí vojaci boli v Afganistane označení za špičkových špecialistov pri likvidácii výbušnín a nastražných výbušných systémov. Spolupráca Slovenska a USA v tejto oblasti sa považuje za „veľmi úzku“ a podľa amerického diplomata Sedgwicka práve tieto špeciálne jednotky sú oblasťou, v ktorej je slovenská armáda „skutočne výborná“. Na tieto spôsobilosti sa bude zrejme klásť dôraz i v rámci spolupráce v NATO v budúcnosti. Ocenil tiež ďalšie silné stránky slovenskej armády, ktorej vojaci odvádzajú „skvelú prácu“ pri nasadení, keď úspešne pôsobili nielen v Afganistane, ale aj na Cypre alebo v Bosne. Podľa jeho názoru je však celkovým problémom európskych krajín finančné zabezpečenie ozbrojených síl a investovanie do nich.

ZDRAVOTNÍCTVO

V slovenskom zdravotníctve pracuje už len niečo vyše 30 tisíc zdravotných sestier a približne 1 800 pôrodných asistentiek. Kvôli slabému ohodnoteniu boli desaťtisíce z nich pre zabezpečenie svojich rodín nútené odísť za prácou do zahraničia. Len v susednom Rakúsku pracuje podľa odhadov asi 30 tisíc zdravotných sestier zo Slovenska ako opatrovatelky za oveľa vyššiu mzdu, než dostávali doma. Namiesto 400 až 500 eur v hrubom majú na výplatnej páske raz toľko, a tie, ktoré profíciu kvalifikovanej zdravotnej sestry vykonávajú naďalej, si v cudzine prídu na takmer dvetisíc eur.

... v Českej republike

FAJČENIE

České ministerstvo zdravotníctva uvažuje o tom, že postaví cigarety, a ich elektronické deriváty na roveň. Zatiaľ totiž nie je jasné, či sa ľudia s elektronickými cigaretami môžu pohybovať na miestach, kde je fajčenie tých „obyčajných“ zakázané. Hoci výrobcovia prezentujú elektronické cigarety ako čisto nikotínovú záležitosť, podľa lekárov obsahujú tiež určité škodliviny, takže môžu dokonca prehĺbiť závislosť na nikotíne. Ak Česká republika, ktorá ako posledná z krajín EÚ ratifikovala dohovor Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) o kontrole tabaku, zavedie úplný zákaz fajčenia v reštauráciách, fajčiari klasických i elektronických cigariet by sa ocitli znovu na jednej lodi, respektíve na chodníkoch pred niektorými reštauráciami, barmi a hostincami.

NEGRAMOTNOSŤ

S problémom negramotnosti sa zrejme bude skoro zaoberať i Česká republika. Podľa údajov Českého štatistického úradu sa totiž do kolónky „bez vzdelania“ zaradilo asi 50 tisíc ľudí, ktorí nemajú skončenú povinnú základnú školskú dochádzku a často ani jej prvý stupeň. Počet týchto ľudí pritom rastie – v roku 1961 ich ešte bola necelá polovica. K týmto ľuďom treba pridať ešte ďalšie tisíce tých, ktorí síce absolvovali aj celú deväťročnú či praktickú školu, majú však problémy s praktickým čítaním a písaním. Podľa zákonníka práce môže byť v ČR zamestnaný iba človek, ktorý dosiahol pätnásť rokov a má dokončené základné vzdelanie.

ŠPORT

Čech Vladimír Vůjtek získal podľa očakávania cenu pre najlepšieho hokejového trénera na Slovensku. Kouč národného tímu po získaní strieborných medailí na MS v Helsinkách vyhral s veľkou prevahou hlasovanie odbornej verejnosti. Z jeho reprezentácie obhájil Zlatý puk pre najlepšieho hráča sezóny obranca a kapitán Bostonu Bruins Zdeno Chára a cenu za najlepšieho brankára vychytal Ján Laco, ktorý hájil bránku Lev Poprad.

... vo svete

MRAKODRAP

Ako symbol účasti Slovenska na letnej olympiáde v Londýne sa vrchol slávneho mrakodrapu Empire State Building na Manhattane v New Yorku na svojej západnej strane rozsvietil vo farbách slovenskej vlajky. Pri príležitosti vrcholného športového podujatia totiž každý večer všetky štyri strany vyhládavej veže tejto svetoznámej budovy svietili vo farbách vlajok zúčastnených krajín. Mrakodrap Empire State Building patrí medzi najnavštevovanejšie turistické atrakcie v New Yorku a jeho tradičné farebné iluminácie pripomínajú dôležité historické, športové, kultúrne či spoločenské udalosti v rámci Spojených štátov i vo svete.

AKO SA DELILA REPUBLIKA

PRED DVADSIATIMI ROKMI SA ZAČAL PROCES, KTORÝ VYVRCHOLIL ROZDELENÍM BÝVALÉHO SPOLOČNÉHO ŠTÁTU SLOVÁKOV A ČECHOV. V TOMTO, SPOLOČENSKY HEKTICKOM A NA POLITICKÉ DIANIE NABITOM ROKU DOCHÁDZA K UDALOSTI, KTORÁ BOLA PRE MNOHÝCH NEPREDSTAVITEĽNÁ. MALA SA ROZDELIŤ REPUBLIKA, KTORÁ VZNIKLA PO PRVEJ SVETOVEJ VOJNE NA TROSKÁCH ROZPADAJÚCEHO SA RAKÚSKO – UHORSKA. NAPRIEK OBAVÁM A MNOHÝM PROTIARGUMENTOM SA NAPOKON REPUBLIKA ROZDELILA POKOJNE NA DVA ŠTÁTY, KTORÉ ŽIJÚ TERAZ V MIERI A POROZUMENÍ. PREVLÁDA VŠEOBECNÝ NÁZOR, ŽE VZŤAHY MEDZI OBOMA NÁRODMI – ČECHMI A SLOVÁKMI SA OD ROZDELENIA DOKONCA ZLEPŠILI. ČASTO SA TIEŽ OZNAČUJÚ V NIEKTORÝCH OBLASTIACH AKO NADŠTANDARDNÉ. STÁLE VIAC SA STRÁCAJÚ VZÁJOMNÉ, ČASTO AŽ MALICHERNÉ OBVIŇOVANIA, VYČÍTANIA A VYŤAHOVANIA DEJINNÝCH PRIPOMIENOK, KTO KOMU UBLÍŽIL. HODNOTÍME SA VZÁJOMNE TRIEZVO, VECNE A – PRIATEĽSKY.

PRIPRAVOVANÝ SERIÁL ČLÁNKOV, KOMENTÁROV, REPORTÁŽÍ, ROZHOVOROV A OČÍTÝCH SVEDECTIEV PRIAMYCH ÚČASTNÍKOV O TEJTO DEJINNEJ UDALOSTI PRE OBIDVA NÁRODY ZAHAJUJEME PUBLIKOVANÍM NÁZOROV DVOCH ČESKÝCH PREZIDENTOV, KTORÍ BOLI „PRI TOM“.

ZAČIATOK KONCA – MÁJ 1992

Za oficiálny začiatok sa považuje 12. máj 1992, deň pred štartom oficiálnej kampane pred federálnymi parlamentnými voľbami, kedy prezident Václav Havel predniesol zásadný prejav.

Odmietol v ňom „nebezpečné predstavy“, že by federáciu bolo možné len tak „nechať odumrieť“ a očakávať, že sa namiesto nej samo vytvorí „akési nejasné dualistické súštie“. Varoval, že podobné „divoké rozpady“ štátov bývajú „celkom zbytočne zaplatené vysokou cenou“ v podobe právneho chaosu, stupňujúcej sa národnostnej nevrávnosti, nástupom autoritatívnych síl, biedy a utrpenia. Za príklad dával rozpad Juhoslávie či Sovietskeho zväzu.

Podľa politológa Michala Horského boli vyjadrenia vtedajšieho prezidenta v podstate „verejným priznaním“, že nedokáže zabezpečiť, aby vznikla nová česko-slovenská ústava. Prvý jasný rezignujúci krok však urobil už skôr, keď začiatkom roku 1992 po viac ako rok trvajúcich rokovaniach odovzdal ústavnú iniciatívu z vlastných rúk do rúk predsedu federálneho parlamentu Alexandra Dubčeka.

Hoci tvorbou ústavy sa mala jednoznačne zaoberať federálna vláda a schvaľovať ju mal federálny parlament, v konečnom dôsledku sa iniciatívy chopili oba národné parlamenty. Vladimír Mečiar a Václav Klaus tak už iba de iure potvrdili fakt, že Česká a Slovenská Federatívna Republika končí.

Bezprostredne po parlamentných voľbách, ktoré sa konali 5. júna, sa skutočne ukázalo, že boli poslednými v spoločnej česko-slovenskej ére. V Česku ich vyhrala Klausova ODS a na Slovensku Mečiarovo HZDS. Obe strany podporilo viac ako 30 percent voličov a politikom už bolo jasné, že federácii čoskoro odzvoní.

Rozpad federácie nabral rýchle obrátky. Len v auguste 1992 začali Mečiar s Klausom oficiálne rozhovory o scenári rozdelenia a úderom polnoci na Silvestra toho istého roku sa história 74-ročného štátu uzavrela a vznikli dva samostatné štáty - Slovenská a Česká republika.

“ **Slovensko získalo priamy kontakt s okolitým svetom a Slováci prestali trpieť traumou neviditeľného národa.**

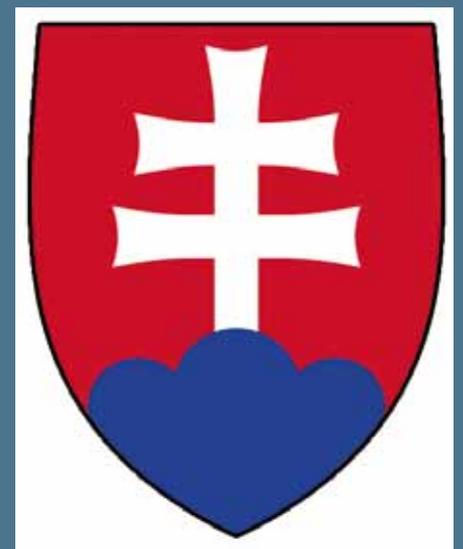
Vo verejnosti pomerne dlho rezonovala otázka, prečo takej dôležitej udalosti nepredchádzalo referendum. Keby sa totiž konalo, občania by sa zrejme vyslovili proti skončeniu spoločného štátu. Podľa prieskumov súhlasilo v roku 1993 s rozdelením iba čosi vyše 30 percent Slovákov a ešte menej Čechov. No postupne sa situácia menila, v roku 2006 už rozdelenie prijalo vyše 40 percent Slovákov a viac ako polovica Čechov.

O šesť rokov neskôr, v roku 2012 na anketu, či bolo rozdelenie Československa správnym krokom, reagovalo v jednom z mnohých prieskumov v českých médiách 55,4 % respondentov odpovedalo áno, 39,5 % nie a nerozhodných bolo 5 percent.

DOBRE ROZDĚLENÍ AUGUST 2012

Rozdělení Československa, dohodnuté v létě 1992 bývalým českým premiérem a nynějším prezidentem Václavem Klausem a jeho tehdejšími slovenským protějškem Vladimírem Mečiarom, bylo tím nejlepším možným krokem.

Klaus to prohlásil v rozhovoru pro českou televizi. Řekl, že rozpad země neskončil katastrofou, ale v tu chvíli to bylo to nejlepší řešení, které prospělo oběma zemím. I když znamenal konec společného státu Čechů a Slováků, nedošlo podle Klause k žádné katastrofě.

Slovenští politici měli jasno

Václav Klaus uvedl, že Československo bylo vlastně nemožné zachraňovat, protože slovenská politická reprezentace jasně o samostatnost usilovala. „Byl by to pláč nad rozlitým mlékem,“ poznamenal k otázce, zda bylo možné společný stát zachovat. „Nechci spekulovat, co všechno si přáli normální lidé, ale u všech politických stran byla ta ambice naprosto jasná,“ řekl prezident.

V té souvislosti podotkl, že už v dubnu 1992 mu tehdejší předseda slovenské vlády Ján Čarnogurský při neformálním nočním setkání během konference v Německu dal „naprosto tvrdě na srozuměnou, že nic jiného než pomyslná hvězdička na vlajce Evropské unie nepřipadá v úvahu“. K tomu poznamenal, že by situaci

nezměnilo ani případné referendum. K dohodě o rozdělení Československa mezi českou a slovenskou vládou v srpnu 1992 ve vile Tugendhat v Brně ještě poznamenal, že nový slovenský premiér Mečiar „nebyl ten hlavní separatistický radikál“.

O rozdělení Československa v roce 1992 rozhodli čeští a slovenští politici, referendum se o něm nekonalo, což později někteří kritici Klausovi a Mečiarovi vyčítali. „Nebyla by žádná cesta, jak by referendum změnilo politickou situaci na Slovensku,“ tvrdí ale dnes Klaus. Re-

ferendum je podle něj vždy sporná věc. „Mám pocit, že bychom se nekonečně hádali o formulaci této otázky,“ řekl.

Klaus polemizoval i s názorem, že hlavním strůjcem rozdělení Československa byl Mečiar. „Tam byli totální radikálové od pana (Augustína Mariána) Húsky po pozdějšího slovenského prezidenta (Michala) Kováče a byli tam i mírnější. Mečiar se mi zdál jako člověk ve středu, který žádným separatisticky uvažujícím člověkem opravdu nebyl,“ řekl Klaus, který ocenil Mečiara jako schopného státníka a slovenské-

ho vlastence už v nedávném blahopřání k jeho 70. narozeninám.

Odhodlání Slováků odtrhnout se podle Klause nešťastně přizivilo i vystoupení Václava Havla při návštěvě Bratislavy v prosinci 1989. Tehdejší československý prezident podle Klause v klíčové fázi jednání o rozdělení Československa od voleb v roce 1992 hrál jen "mizivou" roli. Předtím ale podle něj přispěl k negativním

vnímání Česka na Slovensku některými svými výroky. Havlova slova o "králíkárnách v Bratislavě a obranném průmyslu" podle Klause Slováci brali jako přímý útok z Prahy, co mu pak vyčítali někteří slovenští politici.

A ČO NA TO BLOGERI?

Kdyby bylo referendum, bylo by to horší. Šlo o osamostatnění, čili buď by v referendu mohli hlasovat pouze Slováci, což by jemně dráždilo obyvatelé Česka, nebo by v plošném hlasování museli mít díky nižšímu počtu obyvatel dvojnásobně silný hlas, což by vyšlo na stejno.

Drahoš

Jak se stalo, dobře dopadlo (až na stálé porušování zákona v podobě imigrace slovenských cikánů...)

pepa

Jezdim často do ČR i na Slovensko a myslím si, že se Slováci se svou samostatností vyrovnali více než dobře. Posledních deset let se mi zdá, že na Slovensku roste životní úroveň běžných lidí rychleji než v Čechách. Každopádně rozdělením státu si Slováci otevřeli cestu do budoucnosti a Češi přišli o jediné pořádné hory.

Dabi

Klaus to udělal dobře jinak by hádky pokračovaly až dodnes - Slováci si mysleli, že je obíráme a toužili po samostatnosti, Češi naopak věděli, že na ně stále doplácíme a proto je slovenská "nevědčnosť" štvála, napětí stále eskalovalo.

V.S.O.P.

Akokoľvek sa tu niektorí snažia podsunúť, že trhnúť sa chceli všetci Slováci, tak je to nezmysel. Nemožno súdiť národ ako celok, kvôli skupine ľudí, čo mali separatistické sklony. Referendum o rozdelení federácie by bolo neúspešné a teda národ by si neželal rozdelenie, to je 100%-né. Najväčší záujem na rozdelení mali práve politické špičky, aby sa každý mohol hrať a zároveň kradnúť na svojom piesočku. Tu sa naskytlí obrovské príležitosti a tie chceli využiť vo svoj prospech. Nejaké želanie alebo názor obyvateľstva im bol ukradnutý.

Sittingsnake

Zkusme trochu jiný pohled. Pohled jedince v politice nezainteresovaného. ČSR byla umělým státem, vzniklým na základě „rozdělení sfér zájmů“ po 1. sv. válce. Což platilo až po ČSFR. Jestliže Slováci chtěli mít svůj stát, necht ho mají. Ale referendum by smysl mělo. Stačilo by místní, slovenské. O tom, zda mají slovenští politici pracovat na vydělení a osamostatnění slovenského státu.

majkl1

Dobře, že jsme se rozdělili a taky dobře, že tak rychle a relativně bezbolestně, což by referendum jen oddálo a hodně zkomplikovalo

moebius

Ať to prezident Klaus vnímá jak chce, rozdělení Československa bylo chybou. Stejně jako bylo chybou tehdejší rozdělení Rakouska-Uherska. Čím jsme menší, tím méně znamenáme. K úplnému zániku nám ještě schází rozdělení Čech a Moravy.

pakostič

Keby bolo keby. Ak by sa vtedy referendum konalo, na Slovensku by určite nedopadlo v prospech rozdelenia. Pán Klaus sa v tomto - s dovolením - mylí. Nakoniec zrejme i preto bol proti referendu. Ak by sa ale federácia (na forme ktorej sa nevedeli s Mečiarom dohodnúť) ešte nejaký čas "držala nasilu" dopadlo by to oveľa horšie. Vášne na oboch stranách by kulminovali a nedajbože by hrozil medzi našimi národmi i konflikt. Takže z tohto hľadiska je dobré, že sa to vtedy vyriešilo rázne tak, ako sa vyriešilo. Bol som vtedy horlivým zástancom federácie, s odstupom 20 rokov môžem ale povedať, že samostatnosť oboj krajín prospela. V Čechách sa vám uľavilo a na Slovensku ľudkovia zistili, že najväčšie problémy si vieme narobiť i sami, nepotrebujeme k nim Čechov, Maďarov, či Rusov. Možno sme už dospeli, ekonomicky sa Čechám - pomaly, ale isto približujeme, no najpodstatnejšie je, že vzťahy sa zlepšili. Tak pozitívne vnímané Česko a Češi na Slovensku nikdy predtým neboli, ako je tomu v súčasnosti. Máme jednoducho Čechov radi!

patmet

PLZEŇ: Česko-Slovenské dni

TOHTOROČNÝ IX. ROČNÍK FESTIVALU ČESKO-SLOVENSKÉ DNI V PLZNI SA KONAL OD 3. DO 7. OKTÓBRA POD NÁZVOM „MALÁ KRAJINA VEĽKÝCH ZÁŽITKOV“. AJ V TOMTO ROKU PONÚKLI NÁVŠTEVNÍKOM FILMOVÚ PRODUKCIU, VÝSTAVU, FOLKLÓR A POD NÁZVOM „ČESI A SLOVÁCI SPOLOČNE“ SLÁVNOSTNÝ VEČER. UŽ TRADIČNE ZAUJALI PRÍTOMNÝCH NAJVIAC KULINÁRSKE ZÁŽITKY A PESTRÁ PREZENTÁCIA SLOVENSKA AKO KRAJINY CESTOVNÉHO RUCHU.

Pestrý a pre návštevníkov zaujímavý program sa stal aj v tomto roku tradičnou oslavou česko-slovenskej vzájomnosti a v prípade miest Žiliny a Plzne tiež príležitosťou na stretnutie partner-ských metropol.

Hlavné programy prebiehali síce od stredy do nedele, čiže päť dní, ale v skutočnosti sa festival začal už 1. októbra, kedy v obľúbených plzenských reštauráciách bolo možné objednať si tradičné slovenské jedlá, čo je pre Plzenčanov vždy istým sviatkom a na halušky alebo strapačky radi prídu.

Festival zahájilo Divadlo Alfa, ktoré uviedlo dve predstavenia Rozprávky jsou pohádky, v ktorom pražskí herci Viera Kučerová a Martin Matejka v réžii Jána Sebechlebského previedli deti dvojjazyčným svetom rozprávok Františka Hrubína a Milana Rúfusa. Obaja účinkujúci si získali detské publikum z najnižších ročníkov základných škôl a stávali sa sami súčasťou deja, v ktorom úplne zanikli rozdiely medzi češtinou a slovenčinou. V priebehu predstavenia niektoré deti získali za svoje „účinkovanie“ pekné knihy, v ktorých je každá rozprávka v oboch jazykoch.

V popoludňajších hodinách boli vo filmovom klube v Mešťanskej besede premietnuté slovensko-české snímky z roku 2011 DOM a LOVE (Lóve) Zuzany Liovej a Jakuba Kronera a ohlas divákov jednoznačne potvrdil, že organizátori vybrali veľmi dobre. Film DOM získal na filmovom festivale Finále v Plzni Zlatého Ledňáčka.

V priebehu ďalších dní sa v obchodnom centre PLZEŇ PLAZA konala prezentácia Slovenska ako miesta na dovolenku či len kratšieho turistic-

Sokoliarka Lucía Bôžiková

kého pobytu a návštevníci si mohli odnieť nielen pozvania na návštevu Slovenska, prospekty a mapy, ale kde mohli tiež ochutnať aj tradičné slovenské špeciality: korbáčiky, ovčí syr, nátiery z bryndze, klobásy, ako aj slovenské vína, predovšetkým z Nitrianskej oblasti. Predstavil sa im fujarista Martin Brxa, heligonárky z Kysúc, ľudová hudba Vesna zo Žiaru a nechýbala ani ukážka výcviku sov.

Expozíciu cestovného ruchu prezentovala ing. Klára Badínková, predstaviteľka Slovenskej agentúry pre cestovný ruch v spolupráci s regiónmi Žilina, Kysuce, Ošadnica, s termálnymi kúpeľmi Podhájska, združením cestovného ruchu Baranec zo Západných Tatier, Liptovského Mikuláša a tiež so zástupcami hlavného mesta Bratislava a tamojších hotelov Plus. Fujarista Martin Brxa ponúkal záujemcom ľudové remeselnícke výrobky. Mária Katušová zasa výrobky zo šúpolia. Pripomeňme, že v Plzni nebola iba

tradičným hosťom, ale v západočeskej metropole sa aj narodila. Návštevníci si mohli aj zasúťažiť o vynikajúce nitrianske vína, ktoré venoval generálny riaditeľ Hotelov Plus Bratislava Milan Dvorský a o nádherné bábiky z kukuričného šúpolia, ktoré boli priamo na mieste vyrobené. Niektorí si dokonca spoločne s Máriou Katušovou aj vyskúšali toto remeslo...

Piatkový večer sa niesol v znamení tradičnej akcie s názvom Česi a Slováci spoločne, ktorá sa konala v Návštevníckom centre Plzeňského Prazdroja. Na slávnostnom večere vystúpili žilinský swingový orchester V8 Band a populárny redaktor Českého rozhlasu, spravodajca na Slovensku a autor knihy reportáže o Slovensku „Jánošiči s ťěžkou hlavou“ Lubomír Smatana.

Večera sa zúčastnil slovenský veľvyslanec Peter Brňo, zástupca mesta Žiliny Pavol Čorba a námestníčka plzenského primátora Eva Herinková. Predstaviteľ Žiliny okrem iného informoval, že partnerstvo medzi Plzňou a Žilinou už má tiež prvé obchodné výsledky. Žilina totiž nakúpila na jar tohoto roku trolejbusy práve od plzenskej Škodovky. V rámci večera boli odovzdané

Rozprávky jsou pohádky

ceny Slovensko-českého klubu Plzeň za prínos k rozvoju Česko-Slovenskej vzájomnosti, ktoré si okrem iných odniesli už spomínaní P. Brňo, M. Dvorský a M. Katušová.

Festival Česko-Slovenské dni v Plzni pokračoval v nedeľu bohoslužbami, ktoré celebrovali po slovensky a staroslovensky slovenskí farári v plzenských chrámoch sv. Mikuláša a sv. Jana Nepomuckého. V Korandovom zbore celebrovali grécko- a rímskokatolícku svätú liturgiu, svätú omšu a evanjelické služby božie.

K sprievodným programom Dní česko-slovenskej vzájomnosti patril aj bowlingový turnaj Česi versus Slováci v reštaurácii U Kalicha, výstava výtvarníka Róberta Makara „Kresby pre nezaujaté oči“ v budove Českého rozhlasu Plzeň a napokon stretnutie odborníkov, ktorí pracujú v cestovnom ruchu medzi Českou a Slovenskou republikou, ktoré sa uskutočnilo v najstaršej plzenskej pivnici U Salzmannů.

IX. ročník Festivalu Česko - Slovenské dni sa v Plzni určite vydaril a budúci rok by sa mal uskutočniť jubilejný, X. ročník. Zaželajme organizátorom v jeho realizácii veľa zdraru a úspechov.

Iveta Sochorová, foto: Jiří Koptík

Fujarista Martin Brxa nielen hral, ale aj predával a ponúkal dobroty

VZÁJOMNOSŤ NA PARNÍKU

„Sme na jednej lodi a keď sa potopíme, tak spoločne... Ale myslím, že to v pohode zvládneme,“ zažartoval minister obrany Českej republiky Alexandr Vondra a jeho slová boli signálom, aby sa z prístaviska Na Františku odrazil od brehu

Na palubu nastupujú aj hrdinovia druhej svetovej vojny

parník Európe. Plavil sa po Vltave a na palube mal okrem politikov z Českej a Slovenskej republiky zástupcov diplomatických zborov v ČR, krajanov, predstaviteľov spoločenského života, samozrejme hlavne veteránov z druhej svetovej vojny. Každoročne si plavbou pripomínajú výročia Slovenského národného povstania a ukončenia druhej svetovej vojny. Nad akciou prevzali záštitu premiéri oboch vlád, Petr Nečas a Robert Fico.

Ale ponechajme stranou protokolárny chlad a oficiality. Česko-slovenský parník sa počas takmer šesťhodinovej plavby stal plávajúcim dôkazom, že ani po 20 rokoch sa na rozpad federatívneho štátu nespomína ako na rozvod po taliansky... Vyhrávala živá hudba vrátane „cimbalovky“, z reproduktorov znel aj hit skupiny Elán „Voda, čo ma drží nad vodou“. Iba veteráni s vráskavými tvármi chvíľami nad tónmi popových hviezd krútili hlavami. „To už asi nie je hudba pre nás,“ usmial sa plukovník Václav Příbýl

(89), účastník bojov na Dukle. Velil tam družstvu guľometčíkov, prežil však iba on, ako jediný. „Boli to najhoršie boje, aké som zažil. Verte, že sa mi už na ne nechce ani spomínať,“ dodal bývalý vojak, ktorý zvyšok vojny prežil na veliteľstve zboru generála Ludvíka Svobodu. Možno aj preto prišiel, na rozdiel od ostatných, nie vo vojenskej uniforme, ale v civile, bez vyznamenaní.

Iní veteráni sú ale na ne stále primerane hrdí. Plukovník Pavel Branský (91) si pri rozprávaní občas uniformu upraví a keď sa len trošku pohne, na hrudi sa mu z jeho vyznamenaní rozoznie zvonkohra. Bol v Tobruku, ako príslušník pešieho práporu, neskôr lietal na amerických protiponorkových prieskumných lietadlách. „Viete, chodím sem každý rok, ale aj tak ma neprestane nikdy mrziť, že moji kamaráti umierali pre Československo a my sme sa nakoniec rozdelili. To by sa im asi nepáčilo...“ povie s nutnou dávkou pátosu a pripíše si s priateľmi na mier.

Vojnovým legendám sa niet čo čudovať, súčasná generácia však vníma realitu samostatných republík inak. Ako napríklad bývalý tenista, ôsmy hráč svetového rebríčka ATP Karel Nováček. Bývalý daviscupový reprezentant pracuje ako bankový poradca a na loď si doslova len odskočil. „Mám medzi Slovákami veľa dobrých priateľov a že sme rozdelení naozaj nijako neriešim“.

Na hornej palube sa nad pohármi vína nesie smiech. Je bezstarostný rovnako ako žblnkotanie vín do bokov útulnej lode. Ministri obrany Česka a Slovenska spoločne s prvým podpredse-

Plavbu absolvovali tiež ministri obrany oboch krajín. Uprostred prezidentský kandidát Přemysl Sobotka

dom Senátu Parlamentu Přemysl Sobotkom, náčelníkom Generálneho štábu Armády ČR generálporučíkom Petrom Pavlom, slovenským veľvyslancom v Prahe Petrom Brňom a s ďalšími majú seansu. Veselo diskutujú. „Nemal som poňatia, ako sa tu pobávam. Domnieval som sa, že to bude iba menšia spoločenská udalosť, ale skutočne som atmosférou nadšený,“ tvrdil slovenský minister obrany Martin Glváč. Jeho český kolega si pre zmenu pochvaloval, že sa po čase mohol konečne plaviť loďou a zaznamenať, ako sa Praha mení. „Nestačím sa čudovať... Prebrali sme niekoľko záležitostí v našom rezorte a môžem vás uistiť, že obidve naše krajiny sú dobre chránené,“ nadniesol s ľahkým tónom Alexandr Vondra.

Prezidentský kandidát Přemysl Sobotka (ODS) bol zasa rád, že si aj ako pravícový politik porozumel so slovenskou opozíciou z vládnucej strany Smer-SD. „Odhádzam odtiaľ veľmi spokojný a napriek tomu, že som pravičiar a moji slovenskí priatelia sociálni demokrati, v zahraničnej politike nás nerozdeľuje tričko.“

Na hladinu Vltavy už dávno dopadá lesk hviezd a parník opúšťajú poslední hostia. V tieni pokročilej noci nehovorí o vojne. Rozprávajú sa o svojich životoch, zážitkoch z dovolení, pochvaľujú si, ako sa dobre najedli a napili. Možno, že sa tu na budúci rok niektorý z českých či slovenských starčekov v uniformách už neobjaví. Ich životy však stáli za to. Priniesli nám slobodu.

Spoločenskú atmosféru umocnila hudba a tanec

J. N., foto: autor

R. Fico: „Slovensko-české vzťahy sú výborné, môžu byť zárukou pokoja v regióne“

Pri príležitosti štátneho sviatku sa konala na slovenskom veľvyslanectve v Prahe slávnostná recepcia, na ktorej sa zúčastnil aj predseda vlády SR Robert Fico.

Slovenský premiér sa vo svojom príhovore vyslovil za pokračujúcu úzku spoluprácu medzi Slovenskou a Českou republikou v rôznych oblastiach, vrátane vzájomného diplomatického zastupovania v tretích štátoch, kooperácie na úrovni Vyšehradskej štvorky i Severoatlantickej aliancie. Blízkosť oboch národov môže byť podľa

jeho slov tiež zárukou mieru a pokoja v strednej Európe v období, keď Európska únia prechádza hektickými časmi.

V priebehu jednodňovej pracovnej návštevy sa zúčastnil tiež diskusného fóra, ktoré pripravila Paneurópska spoločnosť pre kultúru, vzdelávanie a vedecko-technickú spoluprácu Comenius. V následnom rozhovore pre českú televíznu stanicu ČT24 v odpovedi na otázku, či má slovenská vláda plán B v prípade kolapsu eura, sa vyjadril, „že tu nie je na to, aby šíril strach, ale optimizmus“.

Považuje za omyl, ak si niekto myslí, že členské štáty EÚ s vlastnými národnými menami majú nejakú výhodu pred tými, ktoré majú euro. „Euro

bol pre Slovensko veľmi úspešný príbeh a euro nemôže za to, že existujú nezodpovedné krajiny. Ak by skolabovalo, žiadna krajina v Únii by nebola chránená. Všetkým nám musí teda záležať na tom, aby euro, eurozóna a EÚ prežili.“ Dodal ďalej, že Slovensko podporuje hlbšiu integráciu a vníma euro ako dobrý projekt. „Nemôžeme mať ale spoločnú menu a rôzne hospodárske a fiškálne politiky. Ak niekto neplní kritériá, nech je potrestaný,“ konštatoval Fico. Na otázku, do akej miery je Slovensko pripravené vzdať sa suverenity, slovenský premiér vysvetlil, že stratou suverenity bol aj vstup do Schengenu či zavedenie toľko spomínaného eura.

-CZ-

HRADEC KRÁLOVÉ: Deň slovenskej kultúry

Išlo to i bez borovičky...

Aj tohtoročný Deň Slovenskej kultúry vo východočeskej metropole sa stal tradičnou súčasťou tunajších krajských dožiniek, jednej z najväčších akcií východočeského kraja, ktorý každoročne navštívi takmer 40 tisíc ľudí.

Zuzana Homolová, prvá dáma slovenského folku

Nie inak tomu bolo i v sobotu 15. septembra v priestoroch U Pivovarskej Flošny, kde Regionálna obec Slovákov (ROS) pripravila pre návštevníkov nielen bohatý slovenský kultúrny program, ale i ochutnávky našich špeciálnych a interaktívnu dielňu slovenského ľudového remesla. Janka Schmidtová očarila prítomných maľovaním na skle, dávnou, dnes už takmer zabudnutou činnosťou, ktorou si prizarabali naši predkovia v horských sklárskych dedinkách. Ľudová umelkyňa priviezla túto techniku zo Slovenska až do Orlických hôr, kde žije už takmer tridsať rokov.

Deň Slovenskej kultúry sa konal pod záštitou veľvyslanca Slovenskej republiky v ČR s podporou Královehradeckého kraja, Štatutárneho mesta Hradec Králové a ďalších priaznivcov Slovenska. Pri jeho zahájení odovzdal predseda Samosprávneho Banskobystrického kraja Ing. Vladimír Maňka nádherný dožinkový veniec hajtmánovi Královehradeckého kraja Lubomírovi Francovi. Družobný kraj priviezol Slovákom žijúcim vo východočeskom kraji kúsok domova v podobe vynikajúceho folklórneho súboru Hriňovčan, ktorý oslávi v tomto roku 40. výročie svojho vzniku. V kraji pod Poňanou žili a dodnes

Dožinky prebiehali vo viere tanca

žijú ľudia - nositelia ľudových tradícií. Ich pričinením sa ľudové tance, vrchárske piesne a zvyky zachovali dodnes. Svojím vystúpením priblížili návštevníkom slovenské ľudové umenie a slovenskú ľudovú kultúru, ktoré zlákali prítomných k spoločnému spevu a tancu.

Slovenský inštitút v Prahe nám príjemne spestril celodenný program vystúpením prvej dámy slovenského folku Zuzany Homolovej. Speváčku, ktorá už vyše 30 rokov oživuje staré slovenské balady a interpretuje ich s múdrosťou a šarmom zrelej, vyrovnanej ženy, charakterizuje lyrickosť, poetickosť a silné väzby na domácu folklórnu tradíciu.

Stopy Slovenska ostanú v Hradci Králové ešte niekoľko týždňov aj vďaka výstave fotografií Košice – mesto európskej kultúry 2013, ktorá je nainštalovaná na Magistráte mesta a v priestoroch Vedeckej knižnice.

Nielen Slovákov potešilo tiež milé a vtipné vystúpenie vynikajúcej dixielandovej skupiny

Tri grácie teraz v zásterách

patrili hlavne najviac žiadané halušky s čerstvou bryndzou zo salaša Terchová, oravskou slaninou, kvalitnou múkou z Mlýnov Voženílek a zemiakov, ktoré každoročne venuje niekdajší primátor O. Divíšek. Nechýbali ani lokše plnené makom alebo vyhľadávané škvarkové pagáčiky, výdatná kapustnica a ovčie syry.

Celodenný, po všetkých stránkach náročný program vyvrcholil spontánnou ľudovou veselnicou s bohatým, nápaditým a žánrovo pestrým slovenským folklórom v podaní cimbalovej hudby FS Hriňovčan. Skvelá nálada, usmiati a ochotní účinkujúci, nadšenie, súhra a spolupráca členov Regionálnej obce Slovákov, ale predovšetkým spokojnosť návštevníkov prispeli k príjemnej atmosfére a pohode po celý Deň Slovenskej kultúry v Hradci Králové, ktorého mediálnym partnerom boli aj Slovenské korene.

Julia Špalková,
predsedníčka ROS v Hradci Králové,
Foto: M. Baranyai, J. Hudáč

Dožinkový veniec od Samosprávneho Banskobystrického kraja partnerským „Hradečákom“

Obec Slovákov v Prahe

POZVÁNKA

Srdečne Vás pozývame na spoločensko-kultúrny večer pri príležitosti 20. Výročia vzniku občianskeho združenia **OBEC SLOVÁKOV V PRAHE**.

Slávnosť sa uskutoční vo **štvrtok, 25.10.2012 od 17.00 hod v Dome národnostných menšín**, Vocelova 3, Praha 2.

Program: výstava fotografií a dokumentácie, ktorá mapuje činnosť Obce Slovákov v Prahe od roku 1992, prezentácia publikácie vydané k 20. Výročíu vzniku Obce, vystúpenie slovenského folklórneho súboru Limbora a cimbalovej hudby A. Vrábela, občerstvenie. Veríme, že mnohí z Vás, ktorí sa pravidelne zúčastňujete našich akcií i tí z Vás, ktorí budete mať záujem dozvedieť sa o živote slovenskej menšiny žijúcej v Prahe, strávite pekný večer pri hudbe a tiež pohárikú vína v kruhu krajanov.

Potvrďte prosím účasť, budeme sa na vás tešiť!

Doprava: metro „C“ alebo všetky električky smerom na I.P.Pavlova, odkiaľ je to do Vocelovej 200 krokov.

SLÁVNOSŤ V LÁNOCH

Spoločnosť CZECHOSLOVAK REAL usporiada aj v tomto roku tradičnú oslavu založenia samostatnej Československej republiky. V deň výročia, 28. októbra položením vencov na hrob T.G. Masaryka bude uctená pamiatka prvého prezidenta ČSR. Na slávnostné popoludnie pri príležitosti štátneho sviatku je v tamojšom Múzeu TGM pripravená simultánna šachová partia, kde sa hostia z oblasti biznisu, politiky, športu a kultúry, stretnú s reprezentantkami českého a slovenského ženského šachu, olympijskými veľmajsterkami Terezou Olšarovou a Juliou Kočetkovou.

V kultúrnej časti programu je pripravené divadelné predstavenie "Pesnička pre pána prezidenta" ktoré je dramatisáciou Čapkových „Hovorov s TGM“ a dostalo sa mu už uznania v Rakúsku, Švajčiarsku a v Kanade.

Na slávnosti, ktorej mediálnym partnerom sú aj Slovenské korene sa aj v tomto roku uskutoční charitatívna akcia, ktorou je zbierka na projekt Českej televízie a nadácie NROS „Pomozte deťom“.

Oslava ČSR 2011 v Divadle SEMAFOR - Jiří Suchý, Jitka Molavcová, Kamila Močková, mediální tvář ČSR Lucie Smatanová a Managing Director Ing. Vladislav Stanko.

Drotárstvo

V priebehu leta sa uskutočnilo v Žiline stretnutie drotárskych majstrov, ktorí vo svojich tvorivých dielňach predstavili záujemcom prácu s drôtom tradičnými drotárskymi technológiami. Témou tohtoročných tvorivých dielní bol čarovný svet rozprávok a účastníci mali možnosť vytvoriť z drôtu svoju obľúbenú rozprávkovú bytosť. Nechýbala ani škola drôtovania a detský kútik, kde sa záujemci mohli naučiť základom drotárskej techniky a zapojiť sa aj do drôtovania zemegule. Sprievodným programom boli vystúpenia folklórnych súborov z drotárskych obcí regiónov, ktoré predviedli divákovi zvyky a folklór z drotárskych krajov.

Návštevníkov upútal jedinečný projekt kysuckého drotára Juraja Šerika, ktorý spolu s návštevníkmi podujatia vyrobili drôtené "Srdce pre Slovensko". Jeho zmyslom bolo spájať ľudí dobrej vôle a šíriť myšlienku lokálipatriotizmu vo vzťahu k nášmu kultúrnemu dedičstvu. Ďalší drotársky majster, Ján Madaj z Dlhého Poľa, ukázal zasa prítomným unikátny nadrozmerný drotársky vešiak a najväčšiu krošňu na svete.

Medzinárodný Festival drotárstva 2012 a XXII. ročník stretnutia drotárskych majstrov zahájila vernisáž výstavy na žilinskej radnici pod názvom Kohútik jarabý. Táto obsahovo neobvyklá výstava nazvaná podľa loga žilinského múzea, ktorým je kohút bola zároveň aj poctou starému drotárskemu majstrovi Jozefovi Kerakovi, tvorcu rozmerných drôtených figúr do prvej expozície novovznikajúceho múzea v roku 1942. Jeho kohút patrí k tým najvydarenejším medzi desiatkami drôtených kohútov z rúk súčasných drotárskych tvorcov, ktorí tento motív pretavili do rôznych foriem – plastík, obrázkov či reliéfov.

L. Kubicová

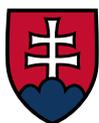
KRIVÁŇ: Tváre zjasnené nadšením

Tohtoročný národný výstup na Kriváň bol venovaný stému výročiu púte národovcov na vrchol tejto legendárnej hory. Vôbec prvý výstup na jeho majestátny štít uskutočnili pred 171 rokmi štúrovci, ktorí tak túto tradíciu aj založili. Posledný a najmasovejší výstup pred prvou svetovou vojnou bol v auguste 1912, kedy vystúpilo na vrchol vyše šesťdesiat účastníkov z celého Slovenska. a ďalšia takmer stovka zostala pod štítom.

Výstup začal o piatej ráno a jeho účastníci prišli do Štrby už deň vopred. Nevystupovali všetci rovnakým smerom, ale podľa dobovej kroniky „veľká časť hadila sa obídením Malého Kriváňa chodníčkom, strácajúcim sa medzi skaliskami, po kamenných poliach. Iní snažili sa hore hrebeňom Malého Kriváňa, druhí zase ťažkým, bralstým východom od Zeleného plesa a dvaja, víťazi dňa, vybrali si cestu najťažšiu, výstup nebezpečný, ba takrečeno nemožný – od Nefcerky. Tak dobývajú Slováci späť svoje Tatry...Radost bolo hľadiť na tváre zjasnené nadšením...“

Hlavná časť vtedajšieho slávnostného programu sa za spevu vlasteneckých piesní preniesla zo štítu na jeho úpätie, kde sa do návratu turistov zhromaždili mnohí ďalší záujemcovia. Program pokračoval dokonca aj pri Štrbskom plese, kde sa na ňom zúčastnila náhodná skupina poľských výletníkov. Vtedy sa už upierali aj oči cudziny k osudom slovenského ľudu a svedomie Európy sa domáhalo jeho spravodlivejšieho postavenia.

J. Lukáč

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

O STAROSTLIVOSTI O NÁS

Bratislavský Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ) zverejnil na svojich webových stránkach Správu o štátnej politike starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore za rok 2011. Súčasťou Správy je aj návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013.

Obsiahly dokument, ktorý sa každoročne predkladá na rokovanie slovenskej vlády a následne Národnej rady SR obsahuje jednotlivé oblasti týkajúce sa starostlivosti o Slovákov v zahraničí od legislatívy cez kultúrno-spoločenské dianie, vzájomnú komunikáciu, vydávania osvedčení až po citlivú oblasť udeľovania štátnych dotácií pre slovenské občianske združenia a spolky po celom slovenskom svete.

Úrad vypracoval v minulom roku odborné pripomienky ku koncepcii migračnej politiky na ďalšie roky a k návrhu zákona o kontrole hraníc a pobyte cudzincov na Slovensku. K prioritám ÚSZZ v oblasti kultúry a kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí aj v roku 2011 patrila kultúrno-prezentačná činnosť s cieľom začleňovania kultúrnych a umeleckých aktivít zahraničných Slovákov do kultúrneho diania na Slovensku a odborná činnosť a koordinácia v oblasti záchranu kultúrneho dedičstva Slovákov v zahraničí.

Úrad spolupracoval napríklad pri organizovaní vystúpenia krajanov v samostatnom programe Krajanská nedeľa v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve za účasti 240 účinkujúcich Slovákov žijúcich v zahraničí z 8 krajín

a na Južnoslovenských slávnostiach, kde svoje umenie predviedla vyše stovka folkloristov z Chorvátska, Poľska a Srbska.

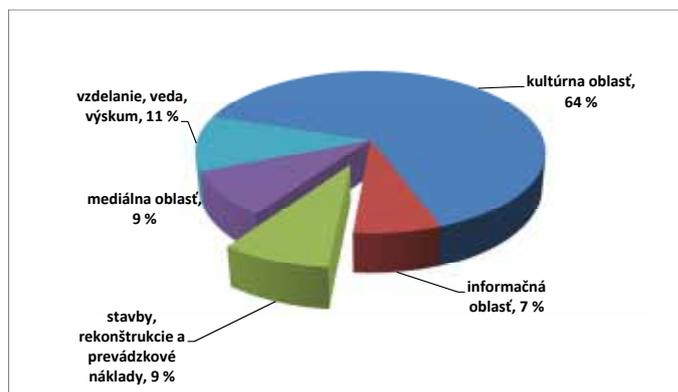
V júli sa konal Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí pri základnom kameni Pamätníka slovenského vysťahovalectva v Sade Janka Kráľa v Petržalke. Okrem výstavy výtvarných diel Slovákov žijúcich v Srbsku, návštevy hradu Devín sa uskutočnil aj Dolnozemský jarmok v Bratislave. Návštevníci sa mohli bližšie zoznámiť s dolnozemskou kultúrou, gastronómiou a remeslami.

V oblasti informatiky a komunikácie bola dôležitým krokom realizácia projektu portálu www.slovenskezahranicie.sk, ktorý prepojil zahraničných Slovákov s domovinou. Už menej potešiteľné je, že ÚSZZ neprezentoval dostatočne krajanské komunity, spolky a slovenské médiá na oficiálnych webových stránkach, ktoré sa stali zásadným zdrojom informácií a platformou pre vzájomnú komunikáciu.

Čo sa týka vlnajších dotácií, tie sa udelili v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu, v oblasti kultúry, v oblasti informačnej a v oblasti mediálnej. Takmer dve tretiny boli určené pre oblasť kultúry, na vzdelanie, vedu a výskum to bolo 11 % a na médiá zostalo 9 percent. Rovnaká suma bola rozdelená aj na rekonštrukcie a stavby ako napríklad na dokončenie výstavby a na vybavenie Slovenského domu v Mlynkoch, ktorý je strediskom pilišských Slovákov v Maďarsku.

Za priority v kultúrno-spoločenskej oblasti v roku 2013 považuje Úrad okrem zorganizovania Pamätného dňa Slovákov žijúcich v zahraničí, tradičnej Krajanskej nedele v Detve a aj ďalších

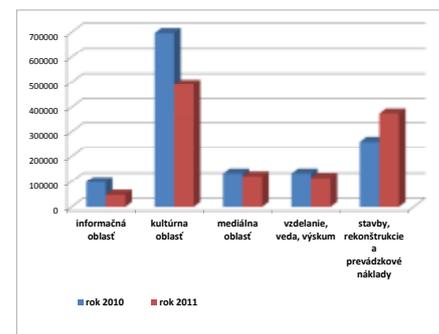
Porovnanie dotačnej podpory zo strany ÚSZZ pre každú z piatich oblastí podpory bez ohľadu na krajinu pôvodu žiadateľa za rok 2011

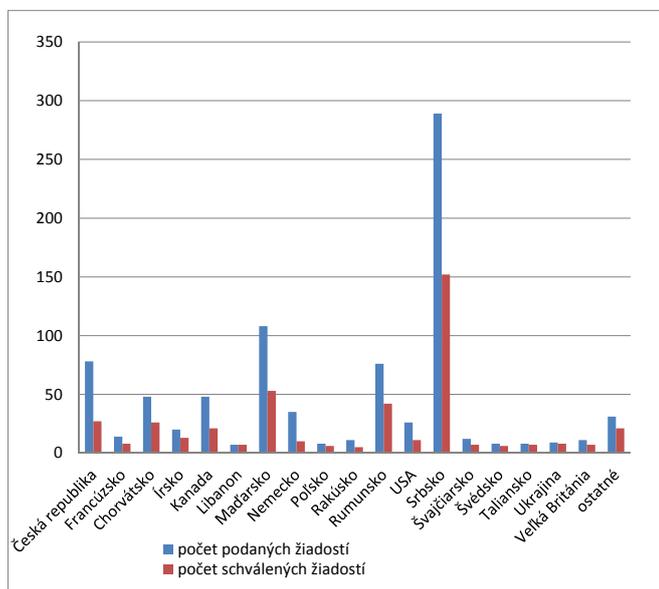
v zahraničí a spolupráca s vedeckými a odbornými slovenskými pracoviskami zameranými na krajanskú problematiku. Do tejto oblasti patrí tiež spracovanie databázy k tejto problematike a príprava vybudovania Pamätníka slovenského vysťahovalectva v Bratislave.

Vo výchovno-vzdelávacej oblasti bude pokračovať podpora zachovania a zvyšovania počtu škôl v zahraničí s vyučovacím jazykom slovenským, motivovanie slovenských rodičov v zahraničí, aby umiestňovali svoje deti do slovenských škôl, alebo aby aspoň navštevovali slovenské

Tendencia v oblasti udeľovania dotácií ÚSZZ – porovnanie rokov 2010 a 2011

Porovnanie počtu podaných žiadostí a počtu schválených žiadostí o dotáciu podľa jednotlivých krajín v r. 2011

folklórnych aktivít podieľať sa na realizácii divadelnej prehliadky Palárikova Raková, na prezentácii literárnej tvorby a vydavateľskej činnosti prostredníctvom účasti zahraničných Slovákov na podujatí Martinská literárna jar a zorganizovanie kurzu choreografu a divadelných ochotníkov na území Slovenska.

V oblasti záchranu kultúrneho dedičstva bude v budúcom roku stredobodom pozornosti koordinácia projektu expozície dejín, vysťahovalectva a života Slovákov žijúcich

vzdelávacie centrá, prípadne kurzy slovenského jazyka. Naďalej bude venovaná pozornosť školám v prírode a letným pobytom študentov stredných škôl na Slovensku.

V mediálnej a informačnej oblasti by zahraničných Slovákov potešila obsahovo a kvalitatívne účinnejšia komunikácia medzi ÚSZZ a krajanskými komunitami, menšinami, spolkami, inštitúciami a jednotlivcami.

V tomto roku a zrejme ešte aj v roku 2013 bude podľa oficiálnej Správy prebiehať proces konsolidácie a odstraňovania nedostatkov bývalého vedenia a života Slovákov žijúcich v zahraničí. Za zásadnú otázku považuje dokument aj upokojenie vzťahov s krajanskými organizáciami a osobnosťami krajanského života. O týchto a o ďalších otázkach spolupráce so zahraničnými Slovákami sa bude hovoriť aj na Stálej konferencii Slovenskej republiky a Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorá sa uskutoční v Bratislave koncom tohto mesiaca.

ČAROVNÝ MINÁČOVSKÝ KLENOVEC

**Rimava, Rimava, Rimavienka milá,
Čo z teba pochádza – chasa ušľachtilá**

(Ján Francisci-Rimavský)

Ak chcete pocítiť, kde pulzuje srdce Slovenska, vydajte sa z Brezna cez Tisovec a Hnúšťa do nevelkého mesta Klenovec. Názov obce sa spája s výskytom kľenu, stromu, ktorý tu rástol vo veľkom množstve a vytváral pestrú zeleň v horských i podhorských polohách. Mal mohutné srdcovité korunové sústavy. V monografii Gemersko-malohontskej župy sa píše, že prvá zmienka o Klenovci je z roku 1438, keď Klenovec patrila pánom hradu Hajnáčka. Obec pravdepodobne existovala už pred tatárskym vpádom. Slováci tu na brehoch riečky Rimavy rúbali lesy a získavali pôdu pre polia a pastviny. Z hajnáčskeho panstva (v 15. storočí) prišlo do Klenovca aj niekoľko maďarských rodín páliť uhlie. Rýchlo

sa však poslovenčili a len niektoré mená (Antal, Bálint) poukazujú na ich maďarský pôvod.

V Klenovci sa narodili mnohé významné osobnosti, ktoré mali v slovenských dejinách a literatúre dôležité postavenie svojím dielom, spisovateľskou a výchovnou činnosťou ovplyvnili ďalší historický a umelecký vývoj. Vymenovať a krátko charakterizovať ich pôsobenie by vydalo na nevelkú knihu.

Historické osobnosti

„Naše mesto sa hrdí celým radom významných ľudí. Ich výpočet siaha od obdobia osvietenstva cez obdobie boja za národné oslobodenie až po predmníchovskú republiku, roky druhej svetovej vojny, povojnové roky, ba až po dnešok. Musím spomenúť aspoň Ladislava

Bartholomeidesa (1754-1825), evanjelického kňaza a učiteľa. Tento vlastivedný bádateľ, osvietenec a buditeľ zhromaždil a vydal množstvo etnografického materiálu o Gemerskej stolici,“ začala svoje rozprávanie Mgr. Zlata Kaštanová, primátorka Klenovca a pokračovala: „Pavol Šramko (1743-1831) okrem toho, že písal verše, vydal Československú gramatiku (1805). Jeho syn Peter Pavol Šramko bol členom Učenej spoločnosti malohontskej, vydal duchovné piesne. V kruhu malohontských vzdelancov vynikol učiteľ Ján Krman (1768-1834) a Gregor Paulíny (1768-1840), takisto učiteľ a prispievateľ do časopisu Solennie. Po nástupe novej generácie do literatúry v 30. rokoch 19. storočia vedenej Ľudovítom Štúrom nastáva na Slovensku kultúrny rozvoj. Významné postavenie v ňom zaujímajú aj viacerí klenovskí rodáci. Karol Salva (1849-1913) učiteľ, vydavateľ a publicista. V Klenovci učil od roku 1885. Pre článok Čo Slovák, to človek ho prepustili zo školských služieb. Klenovčania ho hájili pred zatknutím valaškami a mnohých pre tento odpor aj uväznili. Karol Salva po zhoršení pomerov na Slovensku odišiel do USA, kde zomrel ako evanjelický farár v Clevelande.“

Na konci rozprávania zapla primátorka Klenovca Zlata Kaštanová počítača, ktorý vytlačil asi 30 strán profilov klenovských osobností. Cenným príspevkom sa mi stala aj knižička Igora M. Tomu: „Z histórie Klenovca.“

Návštevu Klenovca som si dobre načasoval, práve v deň narodenín Vladimíra Mináča. (10. august 1922 – 25. október 1996). Stojím pred rodným domom bratov Mináčovcov. Nuž teda nedožitých deväťdesiat narodenín slovenského barda, ktorý po druhej svetovej vojne tvoril jadro formujúcej sa takzvanej povstaleckej generácie. Baťko Mináč, ako sme ho nie tak dávno volali. Novinár, publicista, esejista, kul-

Tabuľa Karolovi Pajerovi. Pôsobil v protifašistickom odboji vo Francúzsku. Za výdatnej podpory prof. Jozefa Fišera založil s priateľmi Kresťanský dom detí, v ktorom zachránili deti antifašistov a najmä židovských rodičov.

Manželka Zuzka Mináčová je úspešnou slovenskou fotografkou a žije v Prahe. Ich talentovaný syn Matej Mináč, filmový režisér – dokumentarista je tvorcom niekoľkých dokumentárnych filmov o pozoruhodnej záchrane slovenských židovských detí. Veľký ohlas vzbudila najmä snímka Nickyho rodina.

„V KLENOVCI SA NARODILI MNOHÉ VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI, KTORÉ MALI V SLOVENSKÝCH DEJINÁCH A LITERATÚRE DÔLEŽITÉ POSTAVENIE.“

Lekári bratia Englerovci

K váženým klenovským rodinám, ktoré patrili k zemianskej vrstve, možno zaradiť rodinu Englerovcov. Z jej kruhu vyšli významné osobnosti, a tak spomeňme aspoň dvoch predstaviteľov rodu v 20. storočí – lekárov bratov Englerovcov, Pavla a Ľudovíta. Počas SNP v roku 1944 MUDr. Pavol Engler okrem lekárskej starostlivosti a finančnej podpory zásoboval partizánov liekmi, poskytol im svoje auto aj zubnú ambulanciu. Zároveň ako citlivý človek sa spolu s manželkou ujal po brutálnej likvidácii povstania a nemeckej okupácii Gemera deportovaných civilov, ranených partizánov a pomáhal im a mnohým židovským rodinám, ktoré sa skrývali na klenovských vrchoch. Englerovci opustili Klenovec, keď prekonal obvinenie z kolaborácie s Nemcami. Dožili sa politickej i právnej rehabilitácie. V Klenovci ostali na nich len milé spomienky a hrob podplukovníka Slovenskej armády Sama Englera, ku ktorému prinášajú kvety dnes už najmladší príslušníci významného rodu, ktorý má trvalé miesto v histórii Klenovca a slovenského národa.

Rodný dom V. Mináča

Oslobodzovacie boje o Klenovec a povstalecké tradície pripomína legendárny sovietsky tank.

V tomto kostole pôsobili viaceri evanjelických farárov – národovcov. Počas kritických chvíľ, keď v jeseni 1944 mesto obsadili jednotky SS, prejavil osobnú statočnosť evanjelický farár Pavol Slosiarik.

Milan Stehlík, snímky autor

túrny činiteľ, prozaik, funkcionár, spoločensky angažovaný človek. Prešiel povstaleckými bojmi, nemeckými zajateckými tábormi a táto jeho životná skúsenosť sa premietla do značnej časti jeho tvorby. Autor desiatky kníh, ktoré významnou mierou prispeli k obohateniu našej kultúry. Jeho krédom bolo hľadanie pravdy o našom historickom, ale aj súčasnom osude slovenského národa. Tvrdý chlap s hlboko zakorenenými koreňmi slovenskosti a luteránstva.

Tu vyrastal aj mladší brat Vladimíra Mináča – JUDr. Ján Mináč (1926-1965). Účastník SNP, ako partizán už počas štúdia pracoval v Čs. rozhlas, bol literárny redaktor, písal fejtóny a rozhlasové poviedky. Neskoršie sa stal lektorom a od roku 1958 vedúcim dramaturgom 1. tvorivej skupiny Štúdia hraného filmu. Mal predpoklady pre úspešnú umeleckú kariéru, ktorú prerušila neočakávaná smrť. Zomrel 39-ročný a pochovali ho v Bratislave.

Kultúrne aktuality

Česi, čítajte!

České nakladateľstvo Větrné mlýny zahájilo vydávanie novej edície zameranej na súčasnú slovenskú literatúru. Tento chvályhodný počín objasňuje šéfredaktor nakladateľstva P. Minařík týmito slovami: „Je zrejme, že zatiaľ čo Slováci sú bilingvistickí, Česi už po slovensky zabudli. Je to ich chyba, a preto Větrné mlýny prichádzajú s touto edíciou. Svojím spôsobom je určená pre handicapovaných, čiže obyvateľov Českej republiky, ktorí nečítajú po slovensky, ale ešte čítajú. A práve tých pozývame k prestretému stolu so slovenskými delikatesami, na ktorom nebudú chýbať ani osvedčené stereotypy ako borovička, halušky, hokej a Mečiar.“

Po románe známeho slovenského herca Laca Keratu (1961) Špatný herec, predostierajúceho na malom priestore drámu zrelého muža, ktorý je nespokojný sám so sebou, so svojou pozíciou pri práci druhoradého dabingového herca, so svojou rozpadnutou rodinou a s priateľmi z profesionálneho prostredia by mali nasledovať v češtine tieto tituly: Monika Kompaníková: Pátá loď, Dušan Dušek: Pěšky do nebe a Rudolf Sloboda: Krev.

Hraj alebo zhyň

KILL HILLT s podtitulkom „Hraj alebo zhyň!“ je nová hra slovenského autora Viliama Klimáčka, ktorú koncom septembra uviedlo Divadlo Letí v pražskom štúdiu Švandovho divadla ako súčasť cyklu 8@8.

Je to príbeh o štyroch bohatých finančných expertoch, ktorí sa raz do týždňa stretávajú a relaxujú pri surovej počítačovej hre KILL HILLT, ktorú si špeciálne nechali naprogramovať pre túto príležitosť. Odohráva sa v blízkej budúcnosti - Európska únia sa rozpadla, bohatí sa opevnili na farmách, ktoré predstavujú posledné ostrovy civilizácie. Proti nim stoja rebeli a nemajú čo stratíť. Finančníci sa hrajú na vzbúrencov a veselo ničia svoj majetok. Tentoraz sa však v hre objaví ďalšia tajomná postava - ozbrojená žena v skrvenej uniforme. Kde sa v hre vzala? A proti komu vlastne bojuje? Naraz sa za oknami začne strieľať. Nočné mesto osvetľujú výbuchy. Preniesol sa KILL HILLT do ulíc, alebo začala občianska vojna?

Autor zobrazuje dnešný svet, ktorému vládne skupina bohatých ľudí. Peniaze a úspech sú základnými atribútmi ich života. Hranica medzi počítačovou hrou a realitou sa však postupne stiera.

Platinový Vano

Svetoznámy fotograf s americkým pasom, slovenskými koreňmi a maďarskými rodičmi, ktorý zakotvil napokon v Prahe, sa v posledných rokoch rád vracia do krajiny svojho detstva. Vlni, po 44 rokoch po prvý raz zostal dlhšie na Slovensku a prednedávnom si na pozvanie Českého centra prišiel osviežiť svoju materčinu do Budapešti. Predstavil tam výber z takmer dvoch stovák tlačí, ktoré Galéria Leica reprezentovala po prvý raz na jeseň 2009 v pražskom Mánese. Expozícia bola inštalovaná v priestoroch Českého veľvyslanectva, kde sídli aj kultúrny inštitút. Robert Vano je jedným z mála fotografov na svete, ktorí vyrábajú fotografie náročnou technikou platino-vo-palladiovej tlače. S tou pracovali fotografi na prelome 19. a 20. storočia, ale neskôr nahradilo platínu lacnejšie a dostupnejšie striebro. Vano túto techniku pre milovníkov fotografie znova objavil. Každá z jeho čiernobielych fotografií je originál a jeho platinové verzie patria v tejto oblasti ku zberateľským klenotom.

-av-

Akademický maliar, esejista a pedagóg

RUDOLF FILA (*1932)

„Maľujem dobrovoľne a píšem iba na objednávku“

NA HRANICI KRAJNOSTÍ

Ste rovnako uznávaný výtvarník ako spisovateľ. Čim sa cítite byť viac?

Ak by som sa už musel dajako cítiť, tak najradšej - občas píšuci maliar. Nikdy som nepísal z vlastnej iniciatívy. Musel to odo mňa niekto chcieť. Kolegovia do katalógov, do výtvarných časopisov, predniesť na vernisáži, rôzne komentáre k výstavám atď. Aj na knihy som mal podnety od vydavateľov.

Figurálna tvorba je základom vášho tvorivého maliarskeho prejavu. Z obrazov priam cítiť váš obdiv k ženskému telu, ale aj k ženskej duši. Darí sa vám nájsť také modelky, ktoré majú aj krásu, aj duchovno?

Za modelky mi slúžia fotografie a reprodukcie. Živých modeliek sme pomaľovali v škole dosť. U profesora Jána Mudrocha, ktorý im hovoril „Andelo“, predstavovali denný program. A v päťdesiatych rokoch, v dobe mojich štúdií, to bol aj tak sviatok.

Narodili ste sa v Příbrame na Morave. Čo vás priviedlo na Slovensko?

V Bratislave založili VŠVU a učil na nej Ľudo Fulla s asistentom Ernestom Zmetákom. Boli to umelci, ktorých som si vážil. Na pražskej Akadémii i Umprume pôsobili pedagógovia, ktorí sa s nimi nemohli rovnať (v mojich očiach!), a tak som sa ocitol v Bratislave. Kým som prešiel prípravkou, Fullu i Zmetáka prinútili odísť ako dekadentných modernistov a škola nastúpila kurz k „socialistickému realizmu“. Bolo po ilúziách.

Máte za sebou aj časy nepochopenia. V 50-tych rokoch ste sa „vymykali z rámca“, a preto ste dlho nemohli svoje diela vystavovať. Maľovali ste aj napriek tomu, len tak, pre seba?

Maľoval som vždy s trocha hlbšími ambíciami než úspech, peniaze.... Momentálnej odozve sa musí človek postaviť s plným vedomím svojich cieľov a konfrontovať sa preto maximálne náročne. A nielen s rovesníkmi, kolegami toho istého povolania. Mne stavali latku básnici, skladatelia a kultúrni laici, pri ktorých zapôsobila autoritatívne ich vzdelanosť, cit, vnímavosť. Mocenské postoje bez zasvätenia ma iba rozčuľovali.

Začali ste učiť na Strednej umelecko-priemyselnej škole. Bolo to iba východisko z núdze?

Okrem naozajstnej núdze sa mi stalo toto povolanie čímsi, čo je neoceniteľné: akýmsi elixírom života, lebo konfrontácia s mladými talentami je podstatne hodnotnejšou kritikou než zasvätená sa tváriaci ignorancia kritiky: režimovej, zaplatenej...

KÝM SOM PREŠIEL PRÍPRAVKOU, FULLU I ZMETÁKA PRINÚTILI ODÍŠť AKO DEKADENTNÝCH MODERNISTOV A ŠKOLA NASTÚPILA KURZ K SOCIALISTICKÉMU REALIZMU.

Pedagogickej činnosti ste sa neprestali venovať ani potom, keď prišlo „oteplenie“ a mohli ste vystavovať u nás aj v zahraničí. Prečo ste zostali na strednej škole celých tri desať rokov?

Škola mi dala okrem elixíru života a platu možnosť povzniesť sa nad momentálnu nepria-

zeň či priazeň štátnej „kultúrnej“ politiky. Zvädzali sa kvôli nej veľmi osobitné a osobné boje. Pri obsadzovaní funkcií a rebríčkov priazne. Čo ma absolútne nezaujímalo. Medzitým sa viacerí moji bývalí žiaci dopracovali k zaujímavým výsledkom, čo je pýchou každého pedagóga.

Súbežne so svojimi výtvarnickými aktivitami sa už dlhé roky venujete aj spisbe. Ste spoluautorom učebnice Výtvarná príprava pre 1. a 2. ročník umelecko-priemyselnej školy (1986), v roku 1991 vám vyšla kniha Načo nám je umenie. Ozaj, načo nám je podľa vás umenie?

Maľujem dobrovoľne a pišem iba na objednávku. Knihou Načo nám je umenie som chcel otvoriť bránu umenia tým, ktorí sú dosť vnímaví na to, aby do nej vstúpili, no ostýchajú, zlá výchova, či nedostatok príležitostí im ju nechávajú privretú. Ignorantstvo je veľmi neradostná blokáda vo všetkých ľudských dimenziách. Trpia pri ňom obaja: človek i umenie. A výchovy k umeniu nebýva nikdy dosť. Prakticizmus víťazí už hneď od školských rokov: čo budeš v živote potrebovať? Málokto učiteľ v odpovedi zdôrazní - umenie, hoci sa jeho humánnosť nikdy nezaznáva. A k antihumánnym cieľom sa skutočné umenie málokeďdy zníži. Iba kedy-tedy v diktatúrach. Žiaľ, aj tých sme zažili v 20. storočí dosť.

Výberu textov, ktoré ste publikovali v priebehu mnohých rokov, ste dali príznačný názov Cestou. Táto knižka, ktorá vyšla v roku 2003, vám priniesla najvyššie ocenenie v slovenskej literatúre - Cenu Dominika Tatarku. Ako ste prijali toto ocenenie?

Bolo pre mňa milým prekvapením, akých sa v živote veľa nezažije. Ešte o to milším, že som mal to šťastie s Dominikom Tatarkom stráviť pekných pár hodín v redakciách literárnych časopisov a v reštaurácii oproti na Štúrovej ulici.

Okrem olejomalieb sa venujete aj grafike, kresbám i tzv. výtvarnej tlači - grafickým listom, kalendárom, fotografiám, kolážam. Čo rozhoduje o tom, akú techniku si zvolíte pre stvárnenie istého námetu?

Grafike sa venujem pomerne málo, prevrátil som metódu práce s tlačou naopak: prekreslujem, premaľujem tlač, jednotlivito i v knihách. Listy z luxusných kalendárov, ktoré nám dnes ponúkajú firmy a inštitúcie, sa pretekajú v honosnosti, veľkosti, kvalite tlače - to všetko sú výzvy na okomentovanie, osobný postoj atď. Robím na nich maliarskymi i kresliarskymi prostriedkami bez toho, aby som zrušil ich podstatu: knihy zostanú knihami, časopisy časopismi.

Vaša manželka Dorota je reštaurátorka. Musela už niekedy zasahovať aj v prípade vašich obrazov?

Dostávam varovné signály i pokarhania za technologické prešľapy a mám teda prísnu výstupnú kontrolu. Ale aj časté prihrávky vo forme kópií a teda vlastne podmalieb pre moje premaľby. Veľa vecí, ktoré vznikli z našej spolupráce, bolo vystavených na viacerých výstavách. Jedna z nich bola aj na Bratislavskom hrade. Ale vyslovene reštaurátorských zásahov zatiaľ nebolo tak veľa. Manželka do mojich obrazov zasiahne iba vtedy, keď sa z výstav vrátia trochu poškodené.

Zbierate práce aj od iných výtvarníkov - kresby, maľby, grafiky. Ovplyvňujú vás v niečom?

Nepatrím k výtvarníkom, ktorí sa vyhýbajú konfrontáciám s inými. Dokonca to mám akosi zakódované už vo vlastnej robote. Jednak učiteľskej a potom vo výtvarných postupoch, ktoré používam. Z toho vyplývajú aj isté „ponášky“, príbuzenstvá a prípadne aj vplyvy. V dnešnej „informačnej“ epoche je ťažké byť Robinsonom. A ani o to nestojím. Dokonca ma poteší ak zistím „príbuzných“. Avšak zbierku na tom nezakladám.

Nejeden z vašich obrazov inšpiruje diváka z zamysleniu, až meditovaniu. Zhovárate sa

aj vy so svojimi obrazmi? Prezradíte im aj to, čo nikomu z ľudských bytostí?

Vyslovene verbalizované zhováranie to nie je a neviem ani, či stoja o dajaké moje tajomstvá.

Pomáhajú vám výtvarné prejavy vyjadriť myšlienky a pocity tam, kde chýbajú slová - a naopak - keď zlyháva pero, chytáte do ruky štetec a tak slovo nahradí obraz?

Takéto zámery asi u mňa neexistujú, ani nevnučujem médiám iné princípy, aby som ich nasilu prepájal alebo nútil suplovať. Toho bolo dosť v škole. A bojím sa aj toho, aby nahrádzanie nevyrobilo iba náhradku. Náhradiek sme sa najedli dosť za vojny. A väčšinou nám ani trochu nechutili.

Ako sa zmenil život výtvarníkov po novembri 89?

Nemám natoľko zmapovaný spoločenský ani intímny život dnešných našich výtvarníkov, aby som to mohol posúdiť. Maliar potrebuje vnútornú slobodu a tú si musí zadovážiť aj v totalitných režimoch, ak chce robiť skutočné umenie a nie iba zábavu alebo poučku či politickú výchovu. Na to sú iní. Úcta k médiu, ktorým sa vyjadruje, ho núti, aby ctí jeho zákony. Čo nijako neprotirečí jeho slobode. Ide tu jednoducho o čestné zaobchádzanie s prostriedkami, ktoré používa a ktoré sú tu v obehú už od čias pravekých nástenných malieb v Altamíre.

Väčšinu obrazov vraj maľujete iba pre seba. Nerád sa s nimi lúčite?

Aj s deťmi sa človek musí rozlúčiť, keď idú z domu. Umelecké výtvary sa správajú podobne. Trvajú si na svojom, chcú existovať slobodne a „na vlastnú päsť“, žiaden príbuzný ich už nepodporí. Na druhej strane však treba povedať, že stretnutie s vydareným dieťaťom poteší a naopak, červeň do tváre vháňa konfrontácia s nevydareným. A napokon treba priznať, že poteší stretnutie s vlastným výtvarom, ak ho človek stretne v dobrej spoločnosti: prime-ranej, rovnoprávnej alebo ešte lepšej. V takom prípade poháňa k autokriti-

ke. A tá je vždy dobrá. Prinajmenej na spytovanie svedomia, jeho kúpeľ, aj keď v štipľavej vode.

Nedávno ste oslávili osemdesiatiny. Čomu sa venujete v súčasnosti?

V mojej práci prevažuje to, čo je menej fyzicky namáhavé. Zasahujem do kníh a jednotlivých reprodukcií vstupmi, ktoré majú rôzny charakter, od súhlasných až po kruto konfrontačné, čím pretvárajú pôvodné reprodukovvané motívy.

Anna Sláviková

Speváčka roku 2011 Nela Pocisková

Muzikál je ako živá voda

S PÔVABNOU A MILOU DVADSAĎDVA-ROČNOU HERČKOU A SPEVÁČKOU, RODÁČKOU Z BRATISLAVY – NELOU POCISKOVOU SME SA STRETLI V PRAŽSKOM DIVADLE KALICH V PREDVEČER PREMIÉRY SVETOZNÁMEHO MUZIKÁLU JIMA JACOBSA A WARRENA CASEYHO POMÁDA. HRÁ V ŇOM POSTAVU SANDY, KTORÚ POZNÁME VO FILMOVOM STVÁRNEŇI OLIVIE NEWTON-JOHN. REŽIJNE NIELEN PRE DIVADLO KALICH, ALE I PRE HEINEKEN TOWER STAGE V BRATISLAVE HO NAŠTUDOVAL UZNÁVANÝ REŽISÉR A CHOREOGRAF JÁN ĎUROVČÍK. NELA POCISKOVÁ JE DRŽITELKOU CENY OTO 2011 AKO SPEVÁČKA ROKA A SPOLU S KAROLOM MIKULČÍKOM REPREZENTOVALA SLOVENSKO VO FINÁLE VEĽKEJ CENY EUROVÍZIE 2009 S PESNIČKOU LEŤ TMOU.

Kde sú vaše umelecké korene?

Umelecké gény by som v rodokmeni nášho rodu asi ťažko našla. To, že si babička a mamička pospevovali, to je bežné azda v každej normálnej rodine. Mamka mala veľmi rada Mariku Gombitovú. A ja? Pravda, rada som chodila na hodiny piana, spievala som v zbere základnej umeleckej školy, mala som šťastie na výbornú hlasovú pedagogičku Miroslavu Marčekovú, ale že by som túžila byť umelkyňou za každú cenu? Voľba konzervatória padla z úplne prozaického dôvodu – azda jediná zo stredných škôl nemala vo svojom učebnom programe matematiku.

Napokon však vaša profesionálna dráha začala veľmi skoro, veď ste nemali ešte ani štrnásť. Ako sa to stalo?

Jedného krásneho dňa ma pani profesorka Marčeková upozornila, že na Novej scéne prebieha konkurz na muzikál Neberte nám princeznú. (Televíznu podobu tohto muzikálu s hudbou Deža Ursínyho v roku 1981 režíroval Martin Hoffmeister a rolu Katky naštudovala vtedy Marika Gombitová. - pozn.aut.)

Pretože ako bývalá operná speváčka poznala divadelné prostredie, vedela, čo to všetko obnáša a keby nebola presvedčená o tom, že nie som bez šance, určite by ma na ten konkurz neposlala. Dopadlo to naozaj dobre, napokon som sa predstavila na druhej premiére. A postupom času si ma muzikál ako symbióza tanca, spevu a herectva podmanil tak, že si bez neho nedokážem svoj život predstaviť.

Napokon ste sa ako mnoho ďalších slovenských hercov a spevákov (Michaela Badinková, Henrieta Hornáčková, Juraj Bernáth, Magdaléna Zimová, Csongor Kassai, Marian Vojtko...) uchytili v Prahe...

Pravda, zahrála som si vo West Side Story dokonca Máriu, účinkovala som i v Šumaři na

střeše, naposledy aj v Heineken Tower Stage v muzikáli Petra Nagya a Petra Pavlaca Čajočky, ktorý režíroval opäť Ján Ďurovčík. Inak tých muzikálových šancí je v Bratislave málo, a tak vlastne vďaka tomu, že Ďurovčíkove skúsenosti začala využívať Praha, predovšetkým Divadlo Kalich, som sa tu dobre uviedla aj ja. Prišiel úspešný muzikál s hudbou Ondreja Soukupa Robin Hood, elánovský Ôsmy svetadiel a teraz Pomáda.

Za vlaňajší rok 2011 ste získali cenu OTO ako speváčka roku. Dva roky predtým ste dokonca reprezentovali Slovensko v Moskve na Veľkej cene Eurovízie.

Bolo to spolu s Kamilom Mikulčíkom s piesňou Leť tmou. Ale táto akcia už nie je vôbec súťažou piesní a spevákov, pretože je okolo nej príliš veľa biznisu, diplomacie a lobbizmu, čo mi potvrdila väčšina pamätníkov.

Popularitu ste si získali tiež vďaka televíznej seriálu Ordinance v ružovej zahradě. Bude mať nasledovníkov?

Seriálová Nela mi celkom imponovala a som rada, že som dostala ponuky na ďalšie televízne účinkovania. Jednak už beží Horúca krv z dedinského prostredia a nakrúca sa seriál s pracovným názvom Chuť lásky z vinárskeho prostredia, kde hrám dcéru Emila Horvátha.

Neustále pendlujete medzi Prahou a Bratislavou, čiže medzi češtinou a slovenčinou. Ako to zvládáte?

Prechod na slovenčinu mi nerobí problémy, stačí mi na to tak hodinka pred predstavením. V Prahe musím byť skôr a slúži mi k tomu taký tréningový notesík plný českých jazykolamov.

Diár máte skutočne plný aktivít. Zostáva vám čas aj na nejaký relax?

Milujem prírodu a najmä kone. Mám taký sen, že budem mať raz vlastného koňa a budem bývať ďaleko od mesta v stane na lúke.

Karel Ulík

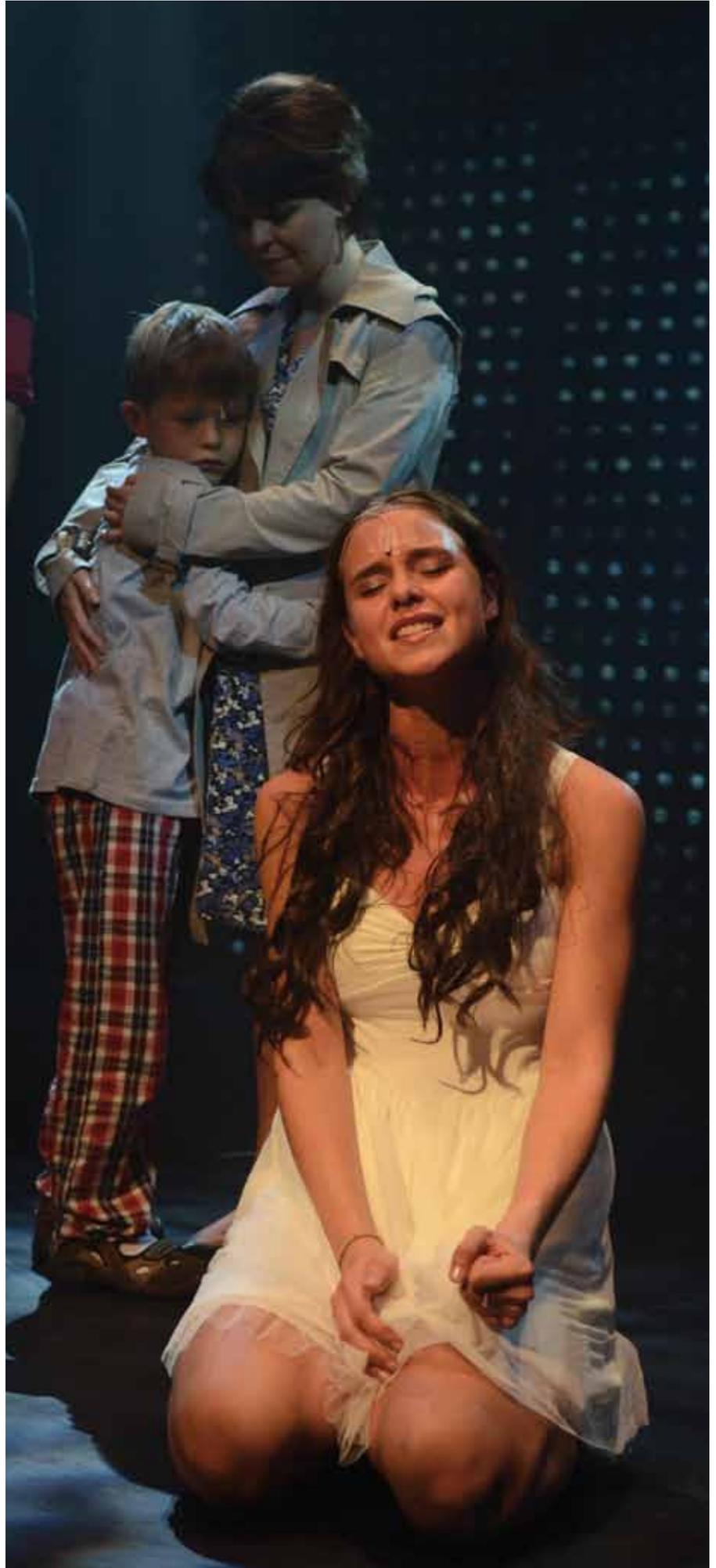
Foto: Richard Kocourek (Kalich)

- **DIEVČA BEZ VENA.** V blížiacej sa divadelnej sezóne sa v nitrianskom divadle okrem domáceho hereckého súboru predstavia aj hostia. Ťahákom bude Nela Pocisková, ktorú nitrianski diváci uvidia v hlavnej postave ruskej tragikomédie Dievča bez vena. Na premiéru si však budú musieť počkať až na záver sezóny.
- **ŠEHerezÁDA.** Na Slovensku sa začala nakrúcať prvá romantická telenovela. Zatiaľ má pracovný názov Chuť lásky a rolu hlavnej hrdinky stvárni speváčka a herečka Nela Pocisková,
- **NELA AKO ZUZA?** Na bratislavskej Kolibe sa pripravuje štvrtý diel kultového filmu Fontána pre Zuzanu. Hoci autor prvého scenára Karol Hlávka nemá už s tým nič spoločné, režisér Dušan Rapoš, ho nahovoril, aby spolu urobili divadelnú verziu Fontány, v ktorej by si hlavnú úlohu zahrala Nela Pocisková, ktorú považuje za veľký talent. Takýto typ šikovného dievčaťa by som si vedel predstaviť aj vo štvrtom pokračovaní filmu o fontáne.
- **POMÁDA.** Nestarnúca love story vstúpila na javisko pražského divadla Kalich, kde herci predviedli úchvatnú šou. Najväčšou hviezdou bola bezpochyby Nela Pocisková, ktorá predviedla v úlohe Sandy úžasný výkon, okrem hriechnych tancov, aj bezchybný spev. Premiéra sa uskutočnila pri príležitosti celosvetových osláv 40. výročia jej uvedenia na newyorskom Broadwayi. V novembri uvidia v Bratislave 15 predstavení tohto muzikálu aj slovenskí diváci. Hoci herci, speváci a tanečníci sú o niekoľko generácií inde, Nela ako Sandy si týmto účinkovaním plní sen. „Pomáde nebolo možné uniknúť. Mamička ju zbožňuje. Celý život sa obliekala ako Olivia Newton-Johnová, rovnako ako ona se tiež česala. Musím priznať, že i mne sa páčila móda tohto obdobia, rovnako ako celý muzikál.“

Prítomný zástupca tvorcov muzikálu Ronald S. Taft vyhlásil že toto predstavenie považuje za jedno z najlepších od roku 1971 s dvomi najlepšími sólistami.

SLOVENSKO

Olympijský tím
Londýn 2012

SLOVENSKO PRVÝKRÁT NA LETNÝCH HRÁCH V ÉRE SAMOSTATNOSTI NEZÍSKALO ZLATÚ MEDAILU. SLOVÁCI VYBOJOVALI V LONDÝNE ŠTYRI CENNÉ KOVY, ALE NA NAJVVYŠŠÍ NEDOSIAHLI. OSLAVOVALO SA „IBA“ STRIEBRO ZUZANY ŠTEFEČEKOVEJ A BRONZY DANKY BARTEKOVEJ, PETRA A PAVLA HOCHSCHORNEROVCOV A MICHALA MARTIKÁNA.

SLOVENSKÝ (NE)OLYMPIJSKÝ BOLEHLAV

Prezident Slovenského olympijského výboru František Chmelár je rovný chlap. Takého ho poznám, a potvrdili mi to aj viaceré situácie, ktoré som ešte ako športový publicista mal možnosť s ním zažiť viac ako dve desaťročia. Človek, ktorý, posudzujúc veci a javy uvážlivo, si osvojil hodnotiace kritériá a súvislosti bez príkras.

Nezvykne plynúť prívlastkami, ba nenechal sa strhnúť ani fanfarónstvom, ktorému by napríklad pred štyrmi rokmi po doteraz najúspešnejších Hrách olympiády v ére samostatného Slovenska v Pekingu (3 zlaté, 2 strieborné a 1 bronzová medaila) menej skúsený športový diplomat veru aj podľahol. On však viac – čo mnohí v eufórii nepochopili – bil na poplach. Pretože nech by bol pekinský úspech akokoľvek „grandiózny“, sám najlepšie vedel, aký je slovenský šport – a štátna reprezentácia s ním, podvyživená.

Prečo? Zo súčasnej garnitúry športových funkcionárov na Slovensku pôsobí najdlhšie. Kde-ko by teraz oponoval: nuž, dobre, ale veď „dlhovekosť“ na stoličke ešte géniov nespodila... Lenže, chyba lávky. F. Chmelár, aj keď v Dome športu, ešte dávno predtým, ako sa stal šéfom nášho olympizmu, mal svoju stoličku, v pohybe po celom Slovensku veľmi citlivo vnímal, aký kľúčový a životom odskúšaný je pre vývoj slovenského športu až po reprezentáciu (v tom čase na úrovni spoločného štátu s Čechmi) jeho samotný systém. Pravdaže, za plnej podpory štátu – a po zmene spoločenských pomerov po roku 1989 celom prirodzene aj za ďalšej, v niektorých štátoch „odstrčených“ športoch, priam spásonosnej podpory sponzorov.

Čo sa ale na Slovensku udialo? Namiesto toho, aby sme hľadali spôsoby a možnosti (a akože v tomto pomohol prechod k vysnívanej občianskej, priamej a otvorenej spoločnosti s nimbom trhovej ekonomiky?!?!), ako dať nový rozmer dovedy fungujúcim školským športovým strediskám, tréningovým strediskám mládeže či strediskám vrcholového športu – áno, kto si ešte pamätá, tento systém postupnosti

fungoval – tak sme zavrhnúťhodným spôsobom rozprášili talentovanú mládež, znechutili telocvikárov, trénerov, metodikov... Jednoducho, šport sa začal stávať skôr záležitosťou „výberových jednotlivcov“, ak už to nechceme nazvať „elitou“.

Taký je veru stav

Ako z neho von? Najmä ak si uvedomíme, že Slovensko v športe vraj aj podľa „naslovovzatých odborníkov“ neustále zaostáva v podmienkach v porovnaní s ekonomicky vyspelejším krajinami. Ale ba?!

Koľkože to majú medailí naši južní susedia v Maďarsku? A majú vyspelejšiu ekonomiku, HDP a kadejaké iné ukazovatele? Kde-ko síce zaprotestu, vraj, oni majú svoje tradičné športy, na ktoré dávajú akcent... A vraj na ostatné, no, veď viete... Pochyboval by som. Jednoducho Maďari si nenechali (sami sebou, sic!) spľundrovať systém športu, ktorý fungoval vari aj v Kádárových časoch. A výsledok? Sedemnást medailí, z toho osem zlatých... Aj keby sme to delili počtom obyvateľov oboch krajín, tak sme naozaj kdesi na úrovni Mongolska, aj to získalo ešte o jedno striebro viac...

Stále sa iba hovorí o koncepcii športu, ale chýba výraznejšia podpora zo strany štátu či sponzorov. V budúcnosti sa situácia musí zmeniť. Ak chcú byť slovenskí reprezentanti úspešní na olympijských hrách, musia mať oveľa lepšie podmienky, materiálne zabezpečenie i podporu. Lenže ako?

V slovenskom športe musí podľa slov Františka Chmelára na tlačovke v Slovenskom dome v Londýne prísť k zmene: „Potrebujeme chytiť druhý dych. Iba tak pripravíme úspešných športovcov na ďalšie olympiády a súťaže. Znova musíme obrátiť pozornosť na tých, ktorí majú nielen talent, ale najmä chuť ťažko pracovať. Uvidíme, čo sa podarí a do čoho nás politici pustia. Máme možnosť hovoriť, ako bude vyzerať slovenský šport v budúcnosti. Podmienky a princípy jeho fungovania sa ale musia zmeniť.“ Podľa prezidenta SOV tu však nejde „iba“ o peniaze, ale celkovo o podmienky. Zároveň aj definovanie spôsobu, ako majú byť financie využívané, aby šport fungoval efektívnejšie - či už na úrovni reprezentácie alebo masového športu.

Slovenský olympizmus má štyri roky na to, aby utišil svoj londýnsky boľhlav. Šanca tu iste je, najmä ak F. Chmelár avizoval, že príprava na olympijské hry 2016 do brazílskeho Ria de Janeiro začína už hneď po príchode z Londýna. Lenže ani úspešnejší spod Big Benu nebudú leňošiť.

L. Pomichal

SLOVENSKÁ TRÁPNOŠŤ: BEZ ZLATA, BEZ KONCEPCIE, BEZ BUDÚCNOSTI

Poolympijské hodnotenie slovenskej účasti na LOH na stránkach českých médií by sa dalo vyjadriť stručne tromi slovami: sklamanie, hanba, prepadák. Slovinci sa podľa nich vrátili z olympijského Londýna s neúspechom, hry v britskej metropole patrili dokonca medzi najneúspešnejšie v histórii. A to pochopiteľne rozvírilo búrlivé diskusie o tom, kam nepriehľadne a podivne financovaný šport u východných susedov vlastne smeruje. Zatiaľ čo Česi zaznamenali s desiatkou medailí druhé najúspešnejšie hry v samostatnej histórii, susedia zo Slovenska naopak padli na úplné dno. S jednou striebornou a tromi bronzovými skončili v medailovom poradí až na 59. mieste, predstihli ich také športové „veľmoci“ ako Mongolsko, Thajsko či Tunisko.

Takmer všetky české médiá sa odvolávajú na reportéra slovenskej komerčnej televízie Markíza Števa Eiseleho, ktorý vyjadril frustráciu slovenských športových fanúšikov už v priebehu olympiády. V živom vstupe sa obul do slovenskej výpravy, z ktorých bola polovica členov iba výletníci, ako aj do celkovo zlých podmienok,

o ktorých sa nehovorí najmä v súvislosti s absenciou kontroly financovania.

S JEDNOU STRIEBORNOU A TROMI BRONZOVÝMI SKONČILI SLOVÁCI V MEDAILOVOM PORADÍ AŽ NA 59. MIESTE, PREDSTIHLI ICH TAKÉ ŠPORTOVÉ „VELMOCI“ AKO MONGOLSKO, THAJSKO ČI TUNISKO.

Jeho emotívne vystúpenie, ktorým podľa vlastných slov pichol do osieho hniezda, okamžite vyvolalo veľa súhlasných ako aj nesúhlasných reakcií. Eisele neskôr svoje výčitky rozvinul na serveri tvnoviny.sk, z ktorého české športové rubriky najčastejšie citujú a kde v rozsiahlom príspevku pomenúva najväčšie bolesti slovenského športu, ktorý charakterizoval ako nepriehľadnú džungľu bez konceptu a bez náznaku stratégie orientovanej na mládež.

Niektorí športovci si vraj splnili ciele už samotnou nomináciou a do Londýna odcestovali skôr na výlet, než bojovať za svoju vlasť. „Nie je mojím zámerom vstupovať do svedomia toho ktorého športovca. Oni sami najlepšie vedia, čo sa dialo pred alebo po pretekoch v Slovenskom dome či v ďalších londýnskych hostincoch,“ citujú slovenského reportéra.

Sedem smrteľných hriechov slovenského športu

Podmienky pre vývoj nasledovníkov slávnej slovenskej športovej generácie sú katastrofálne, reportér sa dokonca obáva, aby za štyri roky v Riu bolo vôbec komu faníť. Pokiaľ sa totiž bude slovenský šport uberať ďalej súčasnou cestou plnou opletačiek, z ktorých Eisele zostavil dokonca akýsi zoznam, v ktorom vypočítal sedem smrteľných hriechov športu, môže byť ešte horšie.

Len za posledné dva roky Slovensko utížilo, narobilo si hanbu napríklad vytunelovaním Slovenskej basketbalovej asociácie, predražnou rekonštrukciou štadióna v Bratislave či netransparentným odmeňovaním členov slovenskej výpravy na futbalovom MS v Južnej Afrike.

„Jedna väčšia galiba ako druhá. A dovolím si povedať, že tieto už takmer zabudnuté kauzy nastavujú presne kruté zrkadlo súčasnej športovej mašinérii,“ neberie si reportér Markízy servítky.

A nejde len o olympijské hry, aj slovenské ligové súťaže v najsledovanejších kolektívnych športoch majú podľa Eiseleho katastrofálnu úroveň. „Určite si urobím veľa nepriateľov, ktorí sa mi budú usilovať zavrieť ústa, možno už sa na žiadnu ďalšiu olympiádu nedostanem. Napriek tomu ale verím, že tak ako šport dokáže spojiť národ v prípade úspechu, musíme spolu držať aj vo chvíľach, kedy sa nedarí,“ uzatvára svoju obžalobu slovenského športu.

Dosiahli sme, na čo sme mali

Na druhej strane Slovenský olympijský výbor považuje návrat bez zlata za odpovedajúci súčasným možnostiam, ale nie za alarmujúci. „Naša bilancia je spravodlivá, tak ako aj sám šport. Víťazia tí, ktorí sa lepšie pripravujú, viac natrénujú. V niektorých momentoch chýbalo aj trochu šťastia, v podstate sme dosiahli na to, na čo sme mali,“ hodnotil účasť šéf olympijskej výpravy Lubor Halanda. Ponúka sa otázka, prečo teda neboli Slovinci lepšie pripravení.

„Vzhľadom na to, aké máme podmienky pre šport, dosahujeme od revolúcie nadštandardné výsledky,“ pokračuje Halanda. V tom, že v systéme športu sa stala niekde chyba, súhlasí aj generálny sekretár výboru Jozef Liba. „Pod naše vystúpenie sa podpisuje materiálna a technická základňa. Zatvárajú sa štadióny, máme málo trénerov, sú podhodnotení, motivácia je nízka,“ uvedomuje si.

„Predovšetkým je potreba nájsť partnera, v tomto prípade štát. Ak nepochopí, že je dobré investovať nielen do vrcholových športovcov, ale hlavne do mládeže, veľkú úrodu už na hrách nikdy nepozbierame,“ varuje Liba. V hľadani príčin sa tak s Eiselem zhoduje len na polovicu. Obom je ale jasné, že pokiaľ sa v systéme slovenského športu nepohnú fady, z Ria už sa športovcom nemusí podariť priviesť žiadny cenný kov. A to by bolo pre celý slovenský národ veľké rozčarovanie.

M. Žihla

HORY A ĽUDIA

S horským vodcom v Tatrách

Nádhernú, historicky cennú Vilu Alica v Starom Smokovci niekoľko rokov „z gruntu“ renovovali vďaka veľkorysej podpore fondov Nórskeho kráľovstva a v tomto reprezentačnom skvoste tatranskej architektúry je dnes aj sídlo Spolku horských vodcov Vysoké Tatry. Dlhé roky mu šéfoval známy Tatranec Pavol Rajtár. Aj tu však zasiahla generačná výmena a obľúbeného a zaslúžilého prezidenta Slovenskej asociácie vystriedal mladý a talentovaný horolezec a záchranár, Tatranec rodom – Michal Gerčák. Profesiou je členom Horskej záchranej služby, ktorá sa pred časom stala súčasťou Ministerstva vnútra. Má teda hodnosť podporučíka. O túto premenu sa dlhé roky usilovala legenda tatranského horolezectva, známy vodca himalájskych expedícií a šéf Horskéj služby na Slovensku Ivan Gálfyho.

PRÍJEMNÉ NA NAŠEJ PROFESII JE, ŽE KEĎ NAPRIKLAD VO FRANCÚZSKYCH ALPÁCH STRETNEM HORSKÉHO VODCU S OZNAČENÍM MEDZINÁRODNEJ FEDERÁCIE, POZDRAVÍ MA AKO KOLEGU.

„V roku 1996 sme sa stali členmi Medzinárodnej asociácie horských vodcov a získali certifikát vo všetkých veľhorách sveta. Toto členstvo nás zaväzuje. Musíme sa vo všetkom vyrovnáť, povedzme, horským vodcom z alpských krajín, ktorí sú dennodenne na ľade a snehu, no my len v zime. Musíme mať takú úroveň, ako majú horskí vodcovia z alpských krajín. Preto organizujeme rôzne školenia a stáže, sústavne študujeme cudzie jazyky. Pri náboře nových členov prejde náročnými testami len niekoľko jednotlivcov,“ povedal mi Michal Gerčák.

Logo slovenských horských vodcov preniká do sveta.

Certifikát pre EÚ

V jednu slnečnú nedeľu babieho leta som sa na Sliezskom dome vo Vysokých Tatrách stretol so špičkovými horolezcami a horskými vodca-

Vzácná stavebná pamiatka v Starom Smokovci Vila Alica je sídlom Spolku našich horských vodcov.

mi Róbertom Gálfym (v súčasnosti viceprimátor Mesta Vysoké Tatry) a Petrom Šperkom, dnes už veľmi známou osobnosťou tatranských končiarov. Prišli pod Gerlach na seminár profesionálnych horských vodcov, učiť sa. Dnes už školia iných. V druhej debata som sa okrem iného dozvedel, že horský vodca kedysi musel pochádzať z Vysokých Tatier a musel dobre poznať najmä tieto, podľa našich kritérií „veľhory“. Horský vodca vo svetovom chápaní je už všestrannejšia osobnosť. Medzi takýchto rozhodne patrí Pavol Rajtár a niekoľko ďalších. Takýchto horských vodcov, medzi ktorých patria spomínaní Róbert Gálfy aj Peter či Michal Gerčák, si môže klient najat na ktorýkoľvek vrchol na svete. Nie je napokon dôležité, či tam vodca už bol. Jeho povinnosťou je mať také skúsenosti, aby klienta bezpečne sprevádzal na vrchol, aj pri zostupe. Dnešný horský vodca musí dokonale ovládať meteorológiu a orientáciu vo všetkých veľhorách sveta, vedieť sa pohybovať v skalnatom teréne aj na snehu, perfektne lyžovať a podobne.

Súčasný štatút slovenských horských vodcov teda predstavuje certifikát na vodcovskú činnosť v krajinách Európskej únie, kde si toto „remeslo“ starostlivo strážia. „Príjemné na našej profesii je, že keď napríklad vo francúzskych Alpách stretnem horského vodcu s označením Medzinárodnej federácie, pozdraví ma ako kolegu. Už sme na jednej lodi. Ja nie som len Slovak a on Francúz, som preňho rovnocenný partner. Všetci nás akceptujú, hoci nikam nevchádzame cez zlatú bránu, ale ani nie vchodom pre sluhov. Či sa na nás dívajú ako na konkurenciu? Pravdepodobne áno, stretávame sa aj s tým, ale nedávajú nám to najavo, aspoň nie často,“ povedal mi Peter Šperka.

Niečo z histórie...

Kežmarský profesor David Frölich spomína, ako v roku 1615 vystúpil so sprievodcom na jeden z tatranských štítov. V polovici XVII. storočia zahynul na Bujačom vrchu spišskobeliansky richtár Adam Kalstein. Pribúdalo úrazov i smrteľných nehôd. Bolo potrebné inštitucionalizovať aj záchranu ľudí v horách. Vznikom Uhorského karpatského spolku (1873) sa vytváralo aj organizované horské vodcovstvo. Horskí vodcovia boli prví odborne školení ľudia aj na záchrannú činnosť. Takéto školenie vykonal v roku 1882 MUDr. Mikuláš Szontág st. V roku 1913 sa vo vnútri UKS utvoril Dobrovoľný záchranný komi-

tét, no zkrátka vypukla 1. svetová vojna a po nej sa pomery podstatne zmenili.

V roku 1920 začína svoju činnosť Klub československých turistov, v jeho štruktúrach je aj Zbor tatranských vodcov z povolania a v ich činnosti i záchranná činnosť v horách. V roku 1933 vzniká Združenie pre záchrannú službu, v roku 1937 zreorganizované na Spolok záchranej služby v Tatrách.

Krátko po vojne vzniká skupina Tatrancov okolo Ivana Bohuša st. a Otta Oktaviána Krejčího. Tí, aj vďaka bývalému členovi Finančnej stráže a potom mužovi slovenskej politickej špičky Michalovi Chudíkovi presadili vznik profesionálnej záchranej skupiny s názvom Tatranská záchranná služba. Prvým náčelníkom bol Ing. Vladimír Šimo a mala šesť pracovníkov. „Od roku 1996 sme členmi Medzinárodnej asociácie horských vodcov. A môj vzťah k horám? Vytváral sa od

Šéf horských vodcov Michal Gerčák po úspešnom výstupe v panoráme Vysokých Tatier.

malíčka. Pamätám sa, že už ako šestoročný chlapec som sa chodieval lyžovať s rodičmi na svahy Strednice a potom ma vodili na túry. Po skončení strednej školy sa tento vzťah utužoval a prevládol u mňa aj počas vysokoškolských štúdií. Stal som sa horským záchranárom a od tejto činnosti bola prirodzená cesta k horskému vodcovstvu“ – priznáva sa prvý záchranársky náčelník.

„Národná asociácia všetkých slovenských horských vodcov, ktorá vykonáva aj výcviky a rôzne kurzy ich prípravy, združuje do 60 horských vodcov. Ich Spolok je zasa združenie, ktoré stmeluje niektorých horských vodcov a čerpá z tradície našich spolkov ešte z čias Uhorska. V súčasnosti máme v ňom 27 aktívnych členov. V našej pôsobnosti nie sú len Tatry či Alpy, ale aj Andy a Himaláje, ako aj ďalšie horstvá našej planéty,“ informoval ma okrem iného Michal Gerčák, predseda Spolku horských vodcov.

Milan Stehlík, foto: autor

E. Došeková:

STVÁRŇOVALA OSUDOM SKÚŠANÉ ŽENY

PREDSTAVITELKA NÁROČNÝCH CHARAKTEROVÝCH TYPOV S ALTOVO ZAFARBENÝM, DRAMATICKÝM, AKOBY MIERNE ZRNITÝM HLASOM, KTORÝM DOKÁŽE VIRTUÓZNE NARÁBAŤ. NA DIVADELNÝCH JAVISKÁCH, PRED TELEVÍZNymi A FILMOVÝMI KAMERAMI STVÁRŇOVALA POVÄČŠINE VÁŽNE, OSUDOM SKÚŠANÉ ŽENY. NO SVOJ MIMORIADNY TALENT DOKÁZALA UPLATNIŤ AJ V KOMEDIÁLNYCH ROLÁCH. PO PÄTNÁSTICH DIVADELNÝCH SEZÓNACH STRÁVENÝCH V KRAJOVOM DIVADLE V NITRE, KDE ODOHRALA TAKMER PÄTDESIAŤ PREMIÉROVÝCH POSTÁV, ZVOLILA SI SÓLOVÚ DRÁHU. ZALOŽILA HUDBNÚ SKUPINU, SPOLUPRACOVALA SO ŠPIČKOVÝMI OSOBNOSŤAMI SLOVENSKEJ POPULÁRNEJ HUDBY, NASPIEVALA PESNIČKY S TEXTAMI MILANA RUFUSA, ĽUBOMÍRA FELDEKA, AŽ SA NAPLNO ODDALA ŠANSÓNU. HEREČKA ZNÁMA Z FILMOV KEBY SOM MAL PUŠKU, KEBY SOM MAL DIEVČA, JEDENÁSTE PRIKÁZANIE, BIČIANKA Z DOLINY, SERIÁLU NEPOKOJNÁ LÁSKA, AUTORKA TELEVÍZNYCH VEČERNÍČKOV, ISTÝ ČAS AJ PEDAGOGIČKA, RECI-TÁTORKA, PRVÁ DÁMA SLOVENSKEHO ŠANSÓNU EMÍLIA DOŠEKOVÁ (1937).

Vaše detstvo poznačila druhá svetová vojna...

Nielen detstvo, ale celý môj život. Začalo sa to tým, že na začiatku vojny nás otec presťahoval na Záhorie, do Gbelov, odkiaľ pochádzal. Ako na potvoru, Záhorím sa prehnal front a my sme sa ukrývali v repnej jame pred Nemcami, aj Rusmi. Bola to dosť nedôstojná a nepohodlná skrýša, ale potrebovali sme prežiť. Keď otec odišiel na vojnu, my tri ženy - mama, sestra a ja sme išli bývať do maminho rodičovského domu v Krupine. Tam to vraj malo byť pre nás bezpečnejšie. Svojím spôsobom aj bolo, ibaže dom stál na odľahlých lazoch, kdesi úplne na konci sveta. Ak som chcela prísť do školy načas, musela som vstávať za tmy a prejsť štyri kilometre dolu z kopca a cestou nazad zasa uraziť štyri kilometre do brehu. Keď som pri tých takmer horolezeckých výpravách dvakrát po sebe dostala zápal pľúc, doktorka odporučila mame, aby ma dala do detského domova. Tak som sa dostala do decáku v Dunajskej Stredě, kde boli zväčša opustené deti. Zazlievala som mame, že ma tam dala, hoci ona to urobila s dobrým úmyslom. Chcela som odtiaľ utiecť, no vydržala som v domove jeden rok a potom som sa vrátila k mame a sestre.

Takže poznáte aj odvrátenú tvár radostného detstva. Preto ste chceli prichýliť sirotu z Kórey?

Moje radostné detstvo sa skončilo, keď nás otec nechal samotné. Žili sme v biede, doslova sme nemali čo jesť, nevedeli sme sa dočkať konca vojny a otcovho návratu. Nedočkali sme sa. Mesiac po definitívnom ukončení svetovej vojny môj otec zomrel na tuberkulózu. Mal iba tridsaťdeväť rokov. Tam sa začína kríza celého môjho nasledujúceho života. Stala som sa sirotou, vedela som, aké je to ťažké byť bez rodiča, zrejme aj preto som prehovárala mamu, aby si adoptovala kórejskú sirôtku. Bolo to krátko po americko-kórejskej vojne. Mama by jej isto rada pomohla, no videla veci o čosi trيزvejšie ako ja. Veď mala čo robiť, aby uživila nás, svoje vlastné deti.

Vraj ste neboli najlepšia študentka. Napriek tomu ste sa hlásili na konzervatórium...

Na gymnáziu v Šahách som sa necítila dobre. Chcela som odtiaľ stoť čo stoť odísť. Spočiatku som však nemala zlé známky. Naopak. Dokonca som bola vyznamenaná. Ale skrátka, nebolo to ono. Keď sa niektorí moji spolužiaci hlásili na konzervatórium, dala som si prihlášku aj ja. Hoci, priznám sa, dovedy som ani nevedela, čo to konzervatórium je. Samozrejme, že som sa na skúšky nijako nepripravovala. Také čosi ako etuda som vôbec nepoznala. Vybrala som sa len tak „naslepo“.

Z prijímacej komisie som nepoznala nikoho okrem pána Dibarboru. Ten, len čo ma zbadal, začal sa usmievať. Dodalo mi to odvahy. A keď som potom začala predvádzať svoje umenie, smial sa bez prestania. Zarecitovala som im totiž vlastnú tvorbu a to im stačilo. Prijali ma aj bez predpísanej etudy, o ktorej som nemala predstavu ako ju stvárniť.

Z konzervatória napokon zišlo...

Smola bola v tom, že práve v tom roku konzervatórium zrušili a ja som bola automaticky preradená na ODK (Odborný divadelný kurz). Dostala som sa do ročníka s Vladom Müllerom, ktorý mal už za sebou jeden ročník konzervatória, Eva Krížiková dokonca až dva. Mojimi spolužiakmi boli Poldo Haverl, Zdena Grúberová i Hana Hegerová. Tým, že škola bola iba dvojročná, ja som vlastne ako 17-ročná mala profesiu v ruke. Najlepšie mi šli Tajovského postavy nad päťdesiat rokov. Jedna z mojich prvých úloh bola v Kubovi, hrala som Košáričku, čo je žena v zrelom veku.

VŠMU bolo vlastne pre vás zbytočné...

Nie celkom. Vysoká škola mala pre mňa svoj prínos. Učili ma také osobnosti ako dr. Rampák, dr. Mrlian, spev ma učil dokonca dr. Janko Blaho, jedinečná osobnosť nášho operného spevu. Nahováral ma, aby som šla študovať operný spev, vraj mám dobrý hlas a mimoriadne široký rozsah. Dobré mi padla jeho pochvala, no pre mňa opera nebola ťahákom. Milovala som činohernectvo a tomu som sa chcela venovať.

Na VŠMU som sa stretla s Ladislavom Chudíkom, ktorý nás učil deklamáciu, čiže prednes, recitáciu. Tento človek mi dal veľmi veľa a pomohol mi nazrieť do tajov recitácie, preto si na neho vždy spomeniem s úctou.

Hneď po absolvovaní vysokej školy ste nastúpili do vtedajšieho Krajevého divadla v Nitre. Ako vás prijali tamojší kolegovia?

Neprišla som do neznámeho prostredia. Práve vtedy sa stal riaditeľom nitrianskeho divadla bývalý tajomník VŠMU Ondrej Rajniak. Keďže ma dobre poznal a vedel, čo je vo mne aj po hereckej stránke, okamžite mi ponúkol angažmán do jeho divadla. Prijatie v tomto kolektíve bolo pre mňa bezbolestné. Hrávala som princezné a podobné úlohy, ktoré mi vonkoncom nesedeli. S výnimkou jediného predstavenia Pavla Kohouta Taká láska, kde som robila Majku, som bola s mojimi výkonmi nespokojná. Počas jednej sezóny som dala trikrát výpoveď. Riaditeľ Rajniak ma však vždy prehovoril, aby som sa neunáhnila a chvíľu vydržala. Od nasledujúcej sezóny (1958-59) začali pre mňa krásne časy. Prvá veľká moja rola prišla v Jesenského Demokratoch, kde mi režisér Pavol Haspra dal úlohu Hanky, v ďalšej som si zahrála titulnú postavu Lizu Doolittlovú v Shawovom Pygmalione. Za postavu Abbie v O'Neillovej hre Túžba pod brestami som získala cenu Zväzu slovenských dramatických umelcov.

Ako mladá herečka stvárnilí ste aj postavu matky v rovnomennej Čapkovej hre. Dokázali ste sa vžiť do takejto náročnej a generačne vzdialenej úlohy?

I keď naozaj šlo o postavy žien, ktoré mali o dvadsať, tridsať rokov viac ako som v skutočnosti mala ja, nemala som s tým problém. Trošku tomu napomôže aj maska a parochňa, no najdôležitejšie je vnútro herca. V čase, kedy som ja hrala v Čapkovej Matke, dovoľm si povedať, už som mala toho hodne za sebou. Jednak môj osobný život. Ten mi poskytol

„UVEDOMOVALA SOM SI UŽ OD PRVÝCH CHVÍL, AKO SOM SA POSTAVILA NA JAVISKO, ŽE JA NIE SOM ANI TVÁROU ANI SVOJOU POVAHOU TYP PRE MILOSTNÉ SCÉNY A TYPICKÉ KRÁSAVICE.“

dostatok inšpirácií - otcova smrť, keď som mala sotva osem rokov, ťažký život v mladosti - to všetko, ma hlboko poznačilo. Navyše, už som mala dve deti, takže ja som vedela o čom hrám, keď som stvárňovala smutné, priam tragické, životom skúšané ženy. Takmer všetko, o čom sa v Čapkovej hre hovorilo, som prekonala na vlastnej koži.

Matky ste si zahráli viackrát, často ste v hrách aj umierali. Neskľučovalo vás to priveľmi?

Uvedomovala som si už od prvých chvíľ, ako som sa postavila na javisko, že ja nie som ani tvárou ani svojou povahou typ pre milostné scény a typické krásavice. Ak som aj niekoho očarila, nebolo to kvôli zovňajšku, i keď za mlada som nevyzerala najhoršie. No, nebola som oslivo sladká. Oslniť, presnejšie osliviť či už partnera, režiséra a diváka som zrejme dokázala tým, čo som mala v srdci. A teda i tým, čo som z toho srdca vedela vložiť do zverenej postavy.

Je pravdou, že tých matiek som si zahrála neúrekom. Vlastne takmer všetky moje väčšie úlohy, či už na javisku, ale hlavne vo filmoch a televíznych inscenáciách boli matky. V obidvoch filmoch Milana Ferka - Keby som mal pušku, Keby som mal dievča som matkou, aj v Jedenástom prikázaní, aj v Nepokojnej láske. Režisér Marcel Dekanovský z košickej televízie ma tiež obsadil v hranom krátkom filme Plánka do hlavnej postavy, kde som hrala veľmi chudobnú ženu - matku, ktorej zomrelo dieťa. Nuž, ťažko po-

vedať, či ma to sklúčovalo. Radostné tie úlohy určite neboli. No ja som ich hrala rada. Cítila som, že mi sedia, že ich dokážem precítiť a teda ich zvládnem. Mohla som do tých postáv dať všetko, čo je vo mne. Takže som sa sústredila na to, aby som ich zahrála čo najvernejšie.

Na vrchole svojej slávy ste z nitrianskeho divadla odišli. Prečo?

Odjakživa som mala rada poéziu a úspechy na celoštátnej súťaži v prednese poézie a prózy Neumannove Poděbrady odštartovali vlastne celú sériu mojich recitálov a autorských aj interpretačných programov. Prvým z nich bol recitál Alternatíva času, ktorý mal premiéru v roku 1969 v bratislavskom Divadle na Korze. Pozostával z kompozície svetových a slovenských básnikov - R. Jeffersa, E. L. Mastersa, L.Ferlinghettiho, B.Brecht, J. Jesenského, E.B.Lukáča, ale aj výrokov Šalamúna, ktorými sa púšťa do rozhovorov s obecnstvom o láske, priateľstve, zodpovednosti za zmysel života. Bol to akýsi protest proti vtedajšej politickej moci. Veľký ohlas mal aj recitál Edede bedede zostavený z veršov F.Halasa, L.Feldeka, F.G.Lorcu s ktorým som vystupovala na Slovensku aj v pražskom Ateliéri a Semafor klube.

Práve tento recitál možno považovať za akýsi váš odrazový mostík prechodu z recitácie do šansónu...

K šansónu som sa prepracovávala postupne, vlastne spočiatku som si ani neuvedomovala, že sa dotýkam tohto žánru. Šansón sa u mňa kryštalizoval s každým ďalším nasledujúcim recitálom. Postupne som si založila kapelu, ktorá neustále menila svoje obsadenie, a to z úplne jednoduchého dôvodu - a tým boli financie. Napriek tomu, že naše programy mali úspech u publika, organizátori - kultúrne domy, osvetové strediská, Slovkoncert, nedokázali mladých hudobníkov a celý náš program zmanažovať a následne aj zaplatiť. Takže mnoho mojich premiér bolo zároveň aj derniérou.

Najväčší úspech však zožal recitál Kto má kľúče od jazera...

Tento názov som si požičala z básne nášho jedinečného básnika Milana Rúfusa. Je to akýsi dialóg medzi dospelým človekom a dieťaťom a celý znie: „Nepýtaj sa moja dcéra, kto má kľúče od jazera...“ Bol zostavený z poézie Milana Rúfusa, Hansa Sachsa a z výberu Kollárových Národných spievaniek. S veľkým potešením som sledovala obecnstvo, ktoré pozostávalo najmä z mladých ľudí, ktorí sústredene sledovali nielen moje recitácie a spev, dokonca som tam aj tancovala, ale aj džezové improvizácie skupiny Egona Gnotha.

U publika zarezoval aj program s názvom Háčkovany rok. Podľa čoho ste ho pomenovali?

Chcela som ním vzdať hold dnes už nebohému výtvarníkovi, vydavateľovi a grafikovi, no najmä citlivému človeku Tomášovi Pišeckému. Keď som mala mimoriadne zlé obdobie, kedy som nemala z čoho žiť, tento úzasný človek vymyslel čosi ešte úzasnejšie. Vedel, že viem štrikovať a háčkovať. Zariadil, aby som pre jednu podnikateľku háčkovala ozdoby na vianočné stromčeky. Uháčkovala som ich asi tristo a vďaka zárobku sme so synom dokázali dôstojne prežiť vtedajšie Vianoce.

Po rokoch si na vás zaspomínali filmári. Prijali ste ich ponuku?

Prvý môj film Biele oblaky som nakrúcala s českým režisérom Ladislavom Helgem. Týmto filmom som otvorila svoju sériu dedinských žien a matiek.

Veruže, už dlhší čas som nerobila žiaden film ani pre kiná, ani pre televíziu. Pred dvoma rokmi ma oslovil ďalší z českých vynikajúcich režisérov a scenáristov Jan Švankmajer a ponúkol mi psychoanalytickú postavu vo filme Prežiť svoj život s podtitulom Teorie a praxe. Ten názov sa mi páči, je pre mňa priam príznačný. Hrám tam rolu baby, ktorá sa volá Superego. Dúfam, že som to zahrála podľa jeho predstáv, no hlavne, že sa divákom páči. A keďže ide o komédiu, aj sa trochu zasmejú. Ale aj tak som presvedčená, že moja najväčšia životná rola matky spočíva v tom, že mám dvoch výborných a šikovných synov, s ktorými som vždy mala a stále mám veľmi pekný vzťah. Teda mala som z čoho tvorivo čerpať.

Anna Sláviková
Foto: (arch. autora)

Sústava vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros

MEDZINÁRODNÁ ZMLUVA MEDZI ČSSR A MLR O VÝSTAVBE A PREVÁDZKE SÚSTAVY VODNÝCH DIEL GABČÍKOVO – NAGYMAROS ZO 16. SEPTEMBRA 1977 (ĎALEJ LEN „ZMLUVA 1977“) URČILA SPÔSOB PRÍPRAVY, REALIZÁCIE A PREVÁDZKY SPOLOČNEJ INVESTÍCIE SÚSTAVY VODNÝCH DIEL GABČÍKOVO – NAGYMAROS (SVD G - N)). TÁTO SÚSTAVA BOLA NAVRHNUTÁ A BUDOVANÁ TAK, ABY SPLNILA VIACERO ÚČELOV NA ÚSEKU DUNAJA OD BRATISLAVY PO BUDAPEŠŤ A NA JEHO PRILAHLYCH TOKOCH A ÚZEMIACH. IDE NAJMÄ O:

- OCHRANU ÚZEMIA PRED VEĽKÝMI VODAMI DUNAJA
- UMOŽNENIE PRAKTICKY CELOROČNEJ LODNEJ DOPRAVY NA CELOM ÚSEKU DUNAJA OD BRATISLAVY AŽ PO BUDAPEŠŤ PRI ZABEZPEČENÍ PLAVEBNEJ HĽBKY 3,5 M
- VYUŽITIE ENERGETICKÉHO POTENCIÁLU DUNAJA NA ÚSEKU BRATISLAVA – BUDAPEŠŤ
- ŠPORTOVO – REKREAČNÉ VYUŽITIE PRILAHLYCH ÚZEMÍ.

SAMOTNÁ REALIZÁCIA OBJEKTOV SVD G-N SA ZAČALA V ROKU 1978 A O TOM, KOĽKO ĽUDSKÉHO SNAŽENIA SI VYŽIADALA, SVEDČIA OSUDY JEHO TVORCOV.

TRI OSOBNOSTI

Prof. Ing. Peter Danišovič, Dr.h.c.: Ako meniť vodu na svetlo

Peter Danišovič sa narodil 1.6.1907 ako piate dieťa v chudobnej slovenskej roľníckej rodine v Boleráze v okrese Trnava. Štúdium inžinierskeho staviteľstva smeru vodohospodársko-kultúrneho absolvoval s vyznamenaním na pražskom ČVUT a so svojimi bohatými poznatkami sa chcel podeliť so svojimi žiakmi a s nimi „premieňať vodu na svetlo“.

Je jedným zo zakladateľov SVŠT v Bratislave, neskôr aj v Košiciach. Od roku 1939 do 1947 pôsobil na SVŠT ako zastupujúci profesor a prodekan odboru inžinierskeho staviteľstva. Nebol len pedagóg, ale aj praktický odborník, staviteľ a podnikateľ vo vodnom hospodárstve.

Aby aj z dedín Slovenska vytlačil sviečky a petrolejky, podporil čo najširšie vzdelávanie národa a industrializáciu jeho hospodárstva. Navrhol a staval Oravskú priehradu a napokon SVD G-N, za čo si vyslúžil aj titul najvyšší: „Otec Sústavy vodných diel...“.

Po vojne inicioval nárok na širšie „prepojenie“ na pravom brehu Dunaja, v čom Československo aj uspelo. Trianonskou mierovou do-

hodou, namiesto vrátenia len územia Petržalky (ktorú cez vojnu zabralo Nemcami okupované Rakúsko), dostalo aj územie ďalších obcí – Jarovce, Rusovce a Čunovo, ktoré neboli obývané Maďarmi, ale najmä etnickými Chorvátmi. Spolu s dlhším pravým brehom Dunaja sme nezískali len príslušný hydroenergetický potenciál rieky, ale aj možnosť nahradiť v roku 1992 vybudovanú, ale nepoužitú hať Dunakiliti prehradením koryta a inundáciou pri Čunove.

Začiatkom päťdesiatych rokov sa podieľal na vypracovaní schémy využitia nášho úseku Dunaja a navrhol – okrem spoločného čs.- rakúskeho diela Bratislava – Wolfsthal (nad Bratislavou) – aj vodnú elektrárňu Gabčíkovo, umiestnenú na kanále, situovanom v chránenom území z hľadiska protipovodňovej ochrany. Nebál sa ani stavebných problémov, ktoré prinášala výstavba hlavného objektu VD Gabčíkovo (vodnej elektrárne a dvoch veľkých plavebných komôr) na veľmi prístupnom mieste.

Profesor Peter Danišovič prežil tri totalitné režimy, ale nikdy sa nimi nedal skorumpovať – nikdy nebol členom žiadnej „štátostrany“ a nikdy nepracoval s cieľom „nahonobiť si majetok“. Riskoval svoju existenciu aj život, keď v čase vojny zachraňoval židov. V roku 1949 ho podozrievali zo sabotáže stavieb vodných diel Dubnica, Nosiče a Palcmanská Maša – Dobšiná, takže sa ocitol aj vo väzení. Po znárodnení priemyslu ho v r. 1952 – ako „kapitalistu“ – chceli „dostať k lopate“ a vystahovať do „zapadákov“ kdesi na juhu stredného Slovenska! Napriek tomu zostal optimistom a veril, že sa aspoň jeho potomkovia dožijú skompletizovania pre Slovensko, Maďarsko aj Európsku úniu prepotrebného vodného diela.

Profesor Danišovič zomrel vlani v lete vo veku 104 rokov. Zaradil sa medzi nestorov a popredné osobnosti slovenského stavebníctva 20. storočia. Vodohospodár, „otec myšlienky“ a spoluautor projektu Gabčíkovo – Nagymaros. Stál pri zrode a realizácii najvýznamnejších vodohospodárskych diel a hydrotechnických stavieb na Slovensku.

**Prof. Ing. Emil Mosonyi, Dr. h.c.:
Škoda, že Maďarsko nemalo svojho Bindera**

Emil Mosonyi sa narodil 10.11.1910 v Budapešti. Vo veku 24 rokov graduoval na tamojšej Technickej univerzite. Ako vedeckého asistenta ho potom Ministerstvo pôdohospodárstva poverilo vedením plánovacieho oddelenia novostanoveného Národného úradu pre vodu, kde sa stal vo veku 32 rokov jeho riaditeľom. V rámci svojej funkcie navrhol – na zlepšenie splavnosti Dunaja v úseku, kde prechádza Pilišskou pahorkatinou – vybudovať priehradu a vodnú elektrárňu Nagymaros.

Po krvavom potlačení maďarského povstania v roku 1956 už ako profesor na budapeštianskej univerzite emigroval do nemeckého Karlsruhe, kde sa vypracoval na svetovo uznávaného odborníka vodohospodára a hydroenergetika. Žiaľ, na ďalší vývoj realizácie dunajského projektu už nemal vplyv. V tom čase riešil problémy hydroenergetických diel doslova v celom svete. Pôsobil v mnohých krajinách Ázie,

Afriky aj Južnej a Strednej Ameriky, kde všetky vlády jeho rady s vďakou prijímali a na viacerých svetových technických univerzitách to aj ocenili rôznymi čestnými titulmi. Rodná Technická univerzita v Budapešti mu udelila doktorát honoris causa v roku 1990 pri príležitosti jeho 80. narodenín. Prestížnu Szécsényiho cenu za celoživotné dielo prevzal z rúk prezidenta Lászlóa Solyoma,

človeka, ktorý sa zaslúžil o to, že sa Maďarsko vo vodohospodárskych otázkach neriadilo Mosonyiho radami, ale platili názory „kvalifikovanejších“ neodborníkov, kvôli čomu sa doteraz nerealovalo dielo Nagymaros. Skoro všetky maďarské vlády za 35 rokov od podpísania Zmluvy 1977

neboli ochotné počúvať rady svojho rodáka, svetoznámeho odborníka.

Po skoro pol storočí odstavenia od problematiky využitia Slovensko-maďarského úseku Dunaja mal Prof. Mosonyi v roku 2003 možnosť prezrieť si objekty vodného diela Gabčíkovo. Bol doslova nadšený a súčasne aj smutný, že zadubenosť a hlúposť jeho krajanov doteraz zabránila, aby vybudovanie stupňa Nagymaros, (ktorý bol už na 20 % rozostavaný, ale stavenisko sa zrušilo, rieka sa vrátila do pôvodného koryta a cieľom ďalších vykonaných nákladných „úprav okolia“ bolo hlavne znemožniť návrat k pôvodnému riešeniu) by Maďarsko poskytlo nielen polovicu prínosov tohto diela, ale polovicu prínosov celej Sústavy, ktoré by dosiahli asi 2,5 násobok dnešných prínosov samostatne pracujúceho Gabčíkova.

**MAĎARSKÝ EXPERT
BOL DOSLOVA NADŠENÝ A SÚČASNE
AJ SMUTNÝ, ŽE ZADUBENOSŤ
A HLÚPOSŤ JEHO KRAJANOV
ZABRÁNILA, VYBUDOVANIU STUPŇA
NAGYMAROS**

Prof. Mosonyi sa v Budapešti vtedy stretol aj s Prof. Danišovičom (dovedna mali vtedy 188 rokov) a s Doc. Ing. Binderom, ktorému sa osobne poďakoval za jeho významný podiel na tom, že sa aspoň časť spoločného projektu realizovala.

Zároveň vyjadril ľútosť nad tým, že sa v Maďarsku nenašiel žiaden Binder, ktorý by v rozhodujúcej chvíli vzal zodpovednosť za správne rozhodnutie na vlastné plecia.

Pripomeňme si, že samotná realizácia vodného diela sa začala v roku 1978 a o desať rokov neskôr maďarská strana jednostranne zastavila všetky stavebné práce. Objekty na československej strane boli z veľkej časti už postavené, a tak začali rokovania o pokračovaní prác. Po sérii neúspešných medzivládnych rozhovorov v rokoch 1990–1991 rozhodla vtedajšia čs. vláda z dôvodu prehlbovania ekonomických a environmentálnych strát na slovenskom území uviesť do prevádzky aspoň Vodné dielo Gabčíkovo tzv. dočasným riešením, známym ako „Variant C“. Vybudovali sa nové objekty stupňa Čunovo, ktoré nahradili pôvodné spoločné objekty umožňujúce vytvoriť potrebnú zdrž Hrušov – Dunakliti, umožnili odkloniť vody Dunaja, na základe čoho bolo možné v októbri 1992 uviesť vodné dielo Gabčíkovo do prevádzky.

• • •

Tá rozhodujúca chvíľa prišla v ranných hodinách 24. októbra 1992 o 09,05 hod. v Čunove (mestskej časti Bratislavy), kedy Ing. Július Binder so sviežou myslou, srdcom vlastenca, z pohľadu na nebesá uprel zrak na vodičov mohutných Tatroviek naložených obrovskými balvanmi a vyslovil to známe: „SYPTE!“

Na základe tejto vzniknutej situácie sa nakoniec obidve strany dohodli, že postúpia tento spor Medzinárodnému súdnemu dvoru v Haagu. Rozsudok tohto súdu zo dňa 25. 9. 1997 potvrdil platnosť Zmluvy 1977, nástupníctvo Slovenska po ČSFR, vyhlásil vybudovanie náhradného riešenia (stupňa Čunovo) za oprávnené a uložil obom stranám viesť rokovania v dobrej vôli o naplnení spôsobu na dosiahnutie pôvodných cieľov uvedených v Zmluve 1977.

Doc. Ing. Július Binder, Dr.h.c: **Zástanca ekológie duše**

Narodil sa 12.9.1931 v Čeklísi, terajšom Bernolákove, kde vychodil aj základnú školu. Do roku 1944 navštevoval gymnázium v Malackách, po prechode frontu pokračoval na reálnom gymnáziu v Bratislave, kde v roku 1950 zmaturoval. Vysokoškolské štúdium na Fakulte inžinierskeho staviteľstva Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave skončil v r. 1955. Po habilitácii v roku 1998 na docenta na Žilinskej technickej univerzite pracoval ako projektant, výrobný námestník a ako hlavný inžinier podniku Hydroconsult Bratislava. Od roku 1991 do roku 1999 bol riaditeľom štátneho podniku Vodohospodárska výstavba.

Po voľbách v roku 1998 bol zvolený za poslanca Národnej rady Slovenskej republiky. Poslanecký mandát ukončil v septembri 2002, kedy odišiel do dôchodku. V súčasnosti sa zaoberá konzultačnou a poradenskou činnosťou v odbore vodného hospodárstva.

Významný vodohospodársky odborník, uznávaný doma i v zahraničí sa podieľal na návrhoch a realizácii mnohých významných vodohospodárskych diel a hydrotechnických stavieb,

medzi nimi predovšetkým sústavy vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros. Najdôležitejší prínos Júliusa Bindera pre ekológiu a opatrenia tohto druhu, presahujúce územie štátu, je uvedenie do prevádzky slovenskej časti Sústavy vodných

„ING. JÚLIUS BINDER SO SVIEŽOU MYSLŔOU, SRDCOM VLASTENCA, Z POHĽADU NA NEBESÁ UPREL ZRAK NA VODIČOV MOHUTNÝCH TATROVIEK NALOŽENÝCH OBROVSKÝMI BALVANMI A VYSLOVIL TO ZNÁME: „SYPTE!“

diel Gabčíkovo-Nagymaros náhradným riešením, jeho realizáciou, ktorú riadil. Zachránilo sa veľké územie vnútrozemskej delty Dunaja, ojedinelej

krajinnej oblasti na celom toku Dunaja. Na uvedení gabčíkovského vodného diela do prevádzky mal J. Binder prvoradú zásluhu.

Okrem toho je autorom niekoľkých patentov a zlepšovacích návrhov a známym hlásateľom ekologických myšlienok. Ekológiu považuje za interdisciplínu a v prvom rade je hlásateľom a zástancom ekológie duše. Významná je i jeho editorská činnosť, je autorom piatich publikácií so zameraním na ochranu vodohospodárskych stavieb a spoluautorom mnohých ďalších nielen odborných diel.

Ján Kubáň

Foto: autor a archív red.

POZNÁMKA AUTORA:

Vďaka neustálej intenzívnej duševnej činnosti si hlavne prví dvaja účastníci historického stretnutia, tvorcovia myšlienky využitia úseku Dunaja medzi Bratislavou a Budapešťou zachovali dlhú životnú sviežosť a dožili sa vysokého veku. Profesor Danišovič 104 rokov a jeho kolega Mosonyi 98 rokov.

Verme, že teraz 81-ročný Július Binder to má ešte pred sebou!

Redakcia dvojmesačníka Slovenské KORENE a Vydavateľstvo KUBKO GORAL odmení troch vyžrebovaných výhercov, ktorí správne odpovedia na otázku:

„Aké dva významné medzníky v súvislosti s priehradou na Dunaji si v tomto roku pripomíname?“

Odmenou bude kniha od Miroslava Lišku, hovorca Vodohospodárskej výstavby v Haagu:

„ S Y P T E ! „

o vývoji a riešení sporu Maďarska a Slovenska o plnení Zmluvy '77 o výstavbe a prevádzke Sústavy vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros.

Slovenský inštitút
 Riaditeľ:
 Ladislav Snopko
 Jilská 16, 110 00 Praha 1
 tel.: 224 948 135
 fax: 224 949 042
 e-mail:
 slovensky_institut@iol.cz
 dramaturgia: 224 947 132
 e-mail:
 dramaturgia_siv@volny.cz
 www.mzv.sk/sipraha

**Informačné centrum
 Slovenského inštitútu**
 tel.: 224 218 022
 Pondelok Zatvorené
 Utorok 13.00 – 16.00
 Streda 10.00 – 13.00
 Štvrtok 13.00 – 16.00
 Piatok Zatvorené
 Vstup, informačné služby
 a požívanie kníh
 bezplatne

Galéria Slovenského inštitútu
 Jilská 16, Praha 1
 Pondelok – Piatok
 13.00 – 17.00
 Sobota, Nedela
 Zatvorené
 Vstup voľný

Vefyaslancectvo Slovenskej republiky
 Pellcova 12, Praha 6
 tel.: 233 113 051
 fax: 233 113 054
 e-mail: cmb.praguca@mzv.sk

**Úradné hodiny
 konzulárneho oddelenia**
 Pondelok – Piatok 8.30 – 12.00

**Slovenská agentúra
 pre cestovný ruch**
 Jilská 16, Praha 1
 Tel.: +420 224 946 082
 e-mail: sacpraha@seznam.cz
 www.slovakia.travel

MOJICH 7 ŽIVOTOV

Program október - říjen 2012

do 9.10. Galéria SI

**XXL POHĽADOV NA SLOVENSKÉ
 VÝTVARNÉ UMENIE**
DUSAŇ ZÁHORANSKÝ POHĽADOV VLADIMÍRA BESKIDA
 Hostia: Jáchim, Aleš Čermák, Michaela Dašková a ďalší
 Pripravil SI a n.o. Košice - Európske hlavné mesto kultúry 2013

**2. - 31.10. Café Teatr Černá Labuť
 Na Poříší 25, Praha 1**

PODZIMNÝ LET ČIERNEJ LABUTE
 2. ročník česko-slovenského kultúrneho festivalu. Výber z programu:
 2. 10. 18.00 - Guláš z Čiernej labute alebo Pekne Československy!
 Iveta Radíčová, Ester Kočíková
 a slovenský humorista Rasfo PÍŠKO
 13. 10. 18.00 - Cinema Café
 Zuzana Kronerová uvádza Jozefa Kronera
 vo filme Kosenie Jastrabíčky.
 23. 10. 18.00 - Emília Vášáryová - Stále na ceste.
 Stretnutie s jednou z najpozoruhodnejších tvárí
 slovenského divadla a filmu.
 25. 10. 18.00 - Ženy v literatúre - literatúra v ženách
 podvečer s Veronikou Šikulovou,
 slovenskou spisovateľkou a jej českým hosťom.
 27. 10. 20.00 - Rómeo, Júlia a vírus - Túlavé divadlo Bratislava
 28. 10. 20.00 - Storočie humoru - Túlavé divadlo Bratislava
 29. 10. 20.00 - LORDI (The Lords) - divadelné predstavenie
 31. 10. 20.00 - ČeskoSlovenski Just! Improšlove
 Celý program, rezervácia a predaj vstupeniek na www.cernalabut.cz
 Pripravil Café Teatr Černá Labuť v spolupráci s SI

2.10. utorok Modrá sála SI

FOTOSALÓN SK
 Práce z Ateliéru kreatívnej fotografie na VŠVU
 v Bratislave. Študenti a Ateliéru kreatívnej fotografie
 na VŠVU v Bratislave vystavujú ukážky svojich prác,
 ktoré vytvárali v rámci semestrálnych učebných zadaní.
 Kurátor výstavy: Miro Švolík, vedúci Ateliéru kreatívnej fotografie VŠVU
www.vsvu.sk/katadra_fotografie_a_spech_mali/atelier_si/atelier_fotografie
 Pripravil Ateliér kreatívnej fotografie VŠVU v Bratislave a SI Praha

3.-7.10. Plzeň

ČESKO-SLOVENSKÉ DNI V PLZNI
 Tradičné podujatie na podporu slovensko-českých vzťahov spojené s pestrým
 kultúrnym programom, prezentáciou slovenských remesiel a gastronómie.
 Výber z programu:
 3. 10. o 9.30 a 10.30, Divadlo Alfa Plzeň
 - ROZPRÁVKY JSOU POHÁDKY
 Dvojazyčné česko-slovenské bábkové predstavenie pre najmenšie deti.
 Dvaja živi herci zavedú deti do rozprávkovej krajiny, kde sa stretnú s princeznou,
 kráľom, zvieratkami aj lúpežníkmi a zistia, aká je slovenčina bližšie češtine.
 Účinkujú: V. Kučerová, M. Matejka, Vyprava: Z. Štancelová
 Réžia: J. Schechlebský
 Pripravilo Bonafide o. z. v rámci projektu MK ČR a ÚSZZ v spolupráci s SI
 4. - 6. 10. od 10.00 do 18.00, OC Plaza Plzeň
 - SLOVENSKO „Malá krajina veľkých zážitkov“
 Prezentácia slovenských regiónov a miest, tradičných slovenských
 remesiel spojená s workshopy. Celá atmosféra expozície bude doplnená
 vystúpením slovenských ľudových umelcov a chýbať nebude ani ochutnávka
 tradičných slovenských pokrmov.
 Viac informácií a celý program na www.sochon.cz/sez
 Pripravil Slovensko-český klub Plzeň, SACR,
 v spolupráci s Plzeňským krajom, mestom Plzeň,
 Vefyaslancectvom SR v ČR, SI a o. z. Bonafide

**9.10. utorok Pamätník národného písmennictví
 19:00 Pellcova 20, Praha 6**

VEČERY EURÓPSKEJ LITERATÚRY
 Večery venované laureátom Ceny EU za literatúru a európskej literatúre
 vôbec, ktorá je tentoraz venovaná slovenskej literatúre.
 Host večera: Pavol Rankov
 Pripravili Divadelný ústav, Pamätník národného písmennictví
 a Zastúpenie Európskej komisie ČR a SI

10.10. streda Modrá sála SI

POCTA VOJTECHOVI KOCIANOVÍ
 Stremtie s operným spevákom, sólistom
 Národného divadla v Prahe pri príležitosti jeho
 životného jubilea.
 Hostia: Matúš Kocian, entomológ a dachovný,
 Vojtech Kocian ml., hobojsista.
 Moderuje: Helena Nosková
 Pripravilo Dokumentačné a múzejné
 stredisko Slovákov v ČR a SI

**11.10. štvrtok Městská knihovna, Velká sála,
 19:30 Mariánske nám., Praha 1**

BEST OF PAVOL HAMMEL www.taktika-muzika.cz
 Na koncerte zazní najväčšie hity Pavla Hammela, pri ktorom dostane aj
 jeho aktuálna tvárta. Hostom večera bude veterán českej rockovej scény
 a kráľ elektrickej gitary Radim Hladík.
 Pripravila agentúra Taktika Muzika a Městská knihovna Praha
 v spolupráci s SI

13.10. sobota ČRo Leonardo

ČRo LEONARDO
 Rozprávanie po slovensky o Slovanoch a Slovákoch.
 V októbri sa uskutočnia predstavenia KOŠICE - Európske hl. mesto kultúry
 2013, pozemce vís na Česko-Slovenské dni v Plzni a do Café Teatr Černá
 Labuť v Prahe na CS festival. www.rozhlas.cz/leonardo
 Pripravilo o. z. BONA FIDE v spolupráci s ČRo Leonardo,
 s podporou MK ČR, ÚV ČR a Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

18.10. štvrtok Modrá sála SI

100 PIESNI LUBOMÍRA FELDEKA
 Prezentácia rovnomennej knihy textov
 piesní Ľubomíra Feldeka spojená
 s koncertom skupiny KAFEBAND v zložení:
 Katka Feldeková - spev
 Richard Šimurka - klavír, saxofón
 Martin Tomáš - bicie
 Host večera: Ľubomír Feldek
 Pripravil SI

**20.10. sobota Divadlo Gong
 19:30 Sokolská 191, Praha 9**

FOLKLÓR BEZ HRANÍC www.limbora.cz
 20. ročník folklórného festivalu, ktorý sa koná pri príležitosti Mesiacu
 česko-slovenskej vzájomnosti.
 Účinkujú: Limbora, Limborka, Zornička a Vsacan
 Pripravilo slovenské združenie Limbora a o. z. Itznica v spolupráci s SI

21.-31.10. Česká republika

LiStOVaNi.cz www.listovani.cz
 21.10. 18:00 - Reduta, Brno
 22.10. 19:00 - Malé divadlo, České Budějovice
 29.10. 18:00 - Divadlo Minor, Praha
 31.10. 18:00 - U notáře, Havlíčkův Brod
JAN ULJCIANSKY: MALÁ PRINCEZNA
 Predstavenie spojené s besedou, autogramiádou a predajom knihy,
 ktorá vyšla v nakladateľstve Práh.
 Účinkujú: Lenka Janíková a Petra Bučková
 Moderuje: Lukáš Hejlik
 Pod záštitou Slovenského inštitútu v Prahe. Turné projektu LISTOVÁNÍ
 po ČR v spolupráci s BONA FIDE v rámci projektu MSMT ČR.
 Pripravilo nakladateľstvo Práh, o. z. Bona Fide v spolupráci s SI

23.10. utorok Modrá sála SI

**MONIKA KOMPANÍKOVÁ: PÁTÁ LOŇ
 LACO KERATA: SPÁTNY HEREC**
 Krit. dvoch súčasných slovenských próz v českom preklade odštartuje
 edíciu Česi, Ľrajtel, kurator sa brnenská vydavateľstvo Větrné mlýny snaží
 sprostredkovať cestu slovenskej literatúry k českými čitateľmi.
 Pátá loň, jeden z najúspešnejších súčasných slovenských románov spisovateľky
 Moniky Kompaníkovéj, uvedie jeho prekladateľka Kateřina Tučková.
 Spátňo herca, spisovateľa a divadelníka Laca Keratu pokení prekladateľ
 Miroslav Zelinský. www.vetremlyny.cz
 Pripravilo vydavateľstvo Větrné mlýny v spolupráci s SI

23.-28.10. Jihlava

**16. MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL
 DOKUMENTÁRNÝCH FILMOV JIHLAVA**
 Slovensko na festivale zastupujú filmy:
 Cigáni ída do volieb - r. J. Vojtek
 Krehká identita - r. Z. Pusaš
 Selfless - Portrait - r. M. Bobek www.dokumentarny-festival.cz
 Slovenský inštitút podporil MFDF Jihlava organizovaný o. z. JSAP

25.10. štvrtok Modrá sála SI

**AG. KALINOVÁ, JANA JURÁNOVÁ:
 MOJICH 7 ŽIVOTOV** www.blm.at
 Prezentácia knihy rozhovorov so známou tvárou Kultúrneho života a Slobodnej
 Európy - novinárkou, redaktorkou, prekladateľkou a filmovou i politickou
 publicistkou Agnesou Kalinovou. Moderuje: Peter Brod www.aspekt.at
 Prezentácia je súčasťou Vikendú slovenského rodového divadla v Prahe,
 v ktorom sa predstaví Divadlo na Rázceti z Banskéj Bystrice s programom:
 27. 10. 19:00 Divadlo Disk, Karlova 26, Praha 1
 Jana Juránová: Reality snov, v hl. úlohách Jana Oňová a Dana Heriban
 29. 10. 10:00 a 19:00 KS Radotin, nám. Osvoboditelů 44/15, Praha 5
 Anička Ružička - predstavenie pre deti
 B. S. Timrava, E. M. Soltárova: Variácie lásky - netradičná inscenácia dvoch
 diel slovenských klasiciek.
 Pripravilo Divadlo na Rázceti B. Bystrica a vydavateľstvo Aspekt a SI

**27.10. sobota Sála Bohuslava Martinů, HAMU
 19:30 Malostranské nám., Praha 1**

**SYMPONICKÉ TANEČNÉ SUITY VRCHOLNÉHO
 ROMANTIZMU alebo SKRYTÝ BACH** musicaflorea.cz
 Vrcholom 20. jubilejnej sezóny súboru Musica Florea je koncert z diel troch
 významných autorov vrcholného romantizmu - O. Respighiho (1879-1936),
 A. Dvořáka (1841-1904) a F. Busonihho (1866-1924).
 Účinkujú: Musica Florea, Solamente naturali (SK), Wrocławski orkestru
 barokowa (P), Szchella Katalin, Ferencsik László (H)
 Koncert s podporou Medzinárodného Východného fondu, Magistrátu
 hl. m. Prahy a Ministerstva kultúry ČR
 Pripravilo o. z. Musica Florea v spolupráci s Poľským inštitútom a SI

**26.10.-3.11. Studio Alta
 U cystaditě 21, Praha 7.**

4 + 4 DNI V POHYBE www.tyridny.cz
 17. ročník medzinárodného festivalu súčasného umenia
 Slovensko na festivale zastupujú:
 28. 10. 21:15 - DERRIS COMPANYY: SOLILOQUOY
 Choreografia: Stanislava Vlčeková, Koncept a réžia: Jozef Vlk
 Vizualna koncepcia: Martin Peterka
 29.10. 21:00 - PROBLEM - Autocia textu: Zuzana Ferencová, Réžia: Karel Krád
 Pripravil festival 4+4 dni v pohybe v spolupráci s SI

29.10. pondelok Modrá sála SI

LITERÁRNÝ CIRKUS www.literarnyklub.sk
 Básne 2012 Asenco solutions
 Podujatia sa zúčastnia finalisti prestížnej literárnej súťaže Básne
 2012 a porotcovia tejto súťaže Michal Habaj a Peter Šulej, ktorí
 predvedú literárnu performanciu Generator X.
 Pripravil literarnyklub.sk a SI

Zmena programu a termínov vyhradená!

(NE)HRAJME SA S PENIAZMI!

„O troch centoch“ je názov interaktívnej výstavy, ktorú otvorili prednávkou v priestoroch Detského múzea SNM. Expozícia približuje hrovou formou malým aj veľkým tému peňazí, ich histórie a funkcie ako všeobecného nástroja výmeny, výroby a distribúcie. Výstava zároveň nabáda k finančnej zodpovednosti a učí deti, že nie všetko sa dá v živote kúpiť.

Výstava je založená na princípe interaktívnej hry. Deti dostanú počítačový kapitál, ktorý sa načíta na ich sporiacu kartu. Tieto peniaze môžu využiť na jednotlivých stanovištiach a prostredníctvom hry sa zoznámiť s rôznymi procesmi súvisiacimi s peniazmi a finančným tokom. Môžu pracovať a zarábať peniaze, môžu ich míňať na voľnočasové aktivity alebo na tovar, môžu tiež šoriť a investovať. Na záver výstavy si návštevník vytlačí výpis z banky so sumou, ktorú zarobil.

Deti sa naučia pritom o kolobehu peňazí od ich vytlačenia a dostanú príležitosť aktívne sa doň zapojiť z pozície bankára, predavača, makléra či pracovníka bezpečnostnej služby. Zmyslom výstavy je tiež naučiť deti zodpovednosti pri zaochádzaní s peniazmi a vysvetliť im morálne a etické hodnoty týkajúce sa sveta financií. Na rozdiel od tradičného múzea či iných inštitúcií využíva bratislavské Detské múzeum najmä princíp „rukopolnosti“, čo znamená, že tu je netradične „prikázané“ dotýkať sa vystavených exponátov.

Z POĽOVNÍCKEHO ZÁPISNÍČKA

Večer na Veľkonočný pondelok sme sa vybrali so susedom do revíru pozrieť nejakých diviakov. Po veľmi dlhom pôste, zapríčinenom prebytkom potravy diviakov vo forme žaludov a bukvíc v hore, intenzívnou ťažbou dreva a tiež nedostatkom šťastia pri love by sa už patrilo niečo uloviť, alebo aspoň sa pokochať pohľadom na nové prasiatka. Zároveň som mu chcel uká-

zať muflónov a jeleňov, ktoré som na vybranom mieste videl deň predtým.

Podmienky vynikajúce, čistý vzduch, príjemná teplota, dobrá viditeľnosť, obloha bez mrakov a hlavne priaznivý vietor. Usadili sme sa pod stromy na kraji lesa. Pred nami veľká lúka asi 120 metrov široká, za ňou zase les. Po chvíli sa kúsok poniže nás objavil mladý jeleň. Pochutnával si na čerstvej, zelenej trávičke až do zotmenia. Prešla asi štvrt hodina, keď sa z lesa oproti ozval lomoz. Fiha, to bude niečo väčšie! Aj bolo. Na lúku vstúpil krásny jeleň. Už z diaľky bolo vidieť mohutnosť tela a široký vejár parohov ešte v lyku, vykrúcajúcich sa dopredu a dohora. To je perspektíva pre tohtoročnú, ale i budúce ruje! Lane v širokom okolí sa majú na čo tešiť. A tento krásavec kráča priamo k nám. Keď bol od nás asi na 25 metrov, otočil sa bokom a pomaly postupoval k pripravenému jačmeňu. Aj z profilu vyzeral ako menší kôň. Na jačmeni si v pohode pochutnával, keď zrazu zdola prišiel pekný srnec. Tiež statný, ale aj tak len sotva štvrtina z jeleňa. Chvíľu zbiehali jačmeň spoločne, potom sa však jeleň zahnal parohmi na srnca a ten utiekol. Povedali sme si, no čo, väčší berie. Nie však na dlho. Zrazu sa len rozbehol rovno do jeleňa a ten odskočil. Chvíľu zostal v údive stáť a potom dôstojne odkráčal. Tváril sa, že už má dosť, ale neviem, neviem. Trochu zahanbenia tam bolo cítiť. My sme zostali prekvapení a aj poučení. Niekedy je lepšie byť odvážnejší, alebo drzejší ako silní?

Po takomto zážitku aj skutočnosť, že kufor a mraznička zostávajú zase prázdne, stratila na význame.

-miloš-

MOSTY - KATALIN, CHUCK A MÁRIA

Po 68 rokoch bolo konečne obnovené cestné spojenie medzi obcami Peťov a maďarskou Pösténypuszta. Banskobystrický samosprávny kraj spustil do prevádzky druhý z mostov cez rieku Ipeľ, ktorej premostenie bolo v minulosti veľmi využívané. V roku 1894 nahradili pôvodný drevený most oceľovým, ktorý však vyhodili v roku 1944 nemecké vojská do vzduchu. Obyvatelia žijúci v pohraničnej oblasti museli na druhý breh rieky Ipeľ cestovať až 40 km dlhou obchádzkou. Terajšia rekonštrukcia bola financovaná zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja za výše 3,6 mil. eur. Cez Ipeľ sú už v prevádzke dva mosty, najnovší Katalin bol pomenovaný podľa zakladateľky Občianskeho združenia pre obnovu Ipeľských mostov.

Vďaka mostom sa Slovensko dostalo po voľbách a ničivom požiari na Krásnej Hôrke opäť na titulky svetových médií. Dôvodom je tentoraz iniciatíva na pomenovanie nového cyklistického mosta pri Bratislave po hrdinovi amerických akčných filmov Chuckovi Norrisovi. Ten v ankete vyhlásenej Bratislavským samosprávnym krajom so ziskom takmer 3000 hlasov suverénne vedie a s veľkým prehľadom sa mu podarilo poraziť aj zatiaľ druhú Máriu Teréziu.

Konečné slovo však budú mať poslanci bratislavského krajského zastupiteľstva, ktorí rozhodnutie skonzultujú aj s rakúskymi kolegami. Most totiž spája slovenskú Devínsku Novú Ves s rakúskou dedinkou Schlosshof. K podobnej iniciatíve došlo v minulosti aj v susednom Maďarsku. Vo verejnej súťaži na pomenovanie nového mosta v Budapešti takisto istý čas viedol Chuck Norris. Anketu sa však podarilo zvrátiť známemu americkému komikovi Stephenovi Colbertovi, ktorý neskôr nazbieral neporovnateľne viac hlasov. Vládna komisia však výsledky odmietla s tým, že víťazom musí byť Maďar. Colbert si neskôr vybavil maďarský pas, ani to mu však nepomohlo...

Stránku pripravil M. Žihla

Magdaléna Rychlíková

Slováci v Praze

**SLOVENSKÁ ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST
U KOSTELA SV. JINDŘICHA A KUNHUTY
V PRAZE**

Katolická církev používala až do druhého vatikánského koncilu jako bohoslužebný jazyk latinu. Teprve přechodem na bohoslužbu v národních jazycích vznikla otázka eventuálních bohoslužeb ve slovenštině pro Slováky v Praze. Komunita slovenských katolíků se později scházela téměř dvacet let na nedělních mších v kostele sv. Voršily na Národní třídě. Bohoslužby se zde občas sloužily ve slovenském jazyce. V kostele působil určitý čas slovenský kněz Tadeáš Juraj Dubec, který byl pak přeložen na jiné působiště a věřící zůstali u sv. Voršily bez slovenského duchovního.

Početná komunita římskokatolických věřících slovenské národnosti žijících v Praze požadovala již za Dubcova působení samostatnou pastorační péči na území pražské diecéze. V zásadě na to měli nárok, protože v každé diecézi má diecézní biskup povinnost postarat se o věřící v národnostních skupinách a slovenská komunita římskokatolických věřících byla koncem 20. století na území Prahy celkem početná. Potřeba slovenské farnosti na území pražské diecéze se ozývala stále silněji. Šlo především o to, aby byl do Prahy vyslán slovenský kněz, který by zde trvale působil. V této věci byla vedena jednání mezi arcibiskupem pražským kardinálem Miloslavem Vlkem a košickým biskupem Mons. Alojzem Tkáčem. Tato jednání byla úspěšná. Na zasedání Konference biskupů Slovenska (KBS) v Nitře počátkem července 2007 oznámil arcibiskup Ján Sokol, že do Prahy bude vyslán otec Ladislav Radvanský, kněz z košické diecéze, který bude pověřen pastorační péčí mezi slovenskými věřícími. V neděli 2. září 2007 byl Radvanský slavnostně uvítán pražskou slovenskou katolickou komunitou v kostele sv. Voršily na Národní třídě během dopolední mše. Nového slovenského kněze uvedl do úřadu generální vikář pražské arcidiecéze Mons. Michael Slavík. V prosinci 2007 bylo definitivně rozhodnuto, že domovským kostelem pro slovenskou komunitu bude kostel sv. Jindřicha a Kunhuty v Jindřišské ulici, Praha 1 – Nové Město. Následně zřídil arcibiskup pražský a primas český kardinál Miloslav Vlk s platností od 19. června 2008 při tomto kostele samostatnou slovenskou farnost a v tento den zde také osobně celebrou mši svatou. Slovenská římskokatolická farnost se stala zvláštní (tzv. osobní) farností pro římskokatolické křesťany slovenské národnosti a jejich rodinné příslušníky.

Mše se ve slovenském jazyce konají třikrát do týdne. Úterý a pátek v 18.00 hodin, v neděli v 11. hodin. V neděli dopoledne navštěvovalo mši až do 300 věřících. Příslušníci komunity z hlediska místa jejich původu pocházejí z 90% z východního Slovenska. Věková struktura je tvořena ze 60 až 70 % z mladých lidí. V roce 2007 převažovali pracující mladí lidé nad vysoko-

školačky. V roce 2008 se poměr pozvolna měnil a v roce 2009 v mládežnické komunitě převládají studenti vysokoškoláci z Matematickofyzikální fakulty, z Právnické fakulty, Lékařské fakulty Univerzity Karlovy, z ekonomických škol a technických směrů. Z pohledu otce Radvanského společenství vysokoškolačů tvoří studenti převážně od druhého ročníku a výš. Jeho vysvětlení, které potvrdilo interview mezi studenty, je, že v prvním ročníku se studenti seznamují jednak se školou a studiem a také, že po odchodu z rodičovského domu mají najednou pocit absolutní volnosti. Mohou si organizovat život podle svého a Praha nabízí mnoho programů zacílených na mládež a pro mládež. Mnozí se časem „nasatí“ a uvědomí si, že „život je i o něčem jiném a pevný duchovní základ mu dává jiný řád a smysl“. Vyšší účast na mších je vázána na školní rok, kdy jsou studenti v Praze. Klesá však během svátků velikonočních, vánočních a novoročních. To je období, kdy odjíždějí domů nejenom studenti, ale i pracující mládež, tzv. pendleři (osoby dojíždějící za prací), a celé smíšené rodiny. Z hlediska sociálního a profesního zbylá část společenství zahrnuje jak dělníky, tak i vysokoškolsky vzdělané lidi a pracovníky v různých institucích. Lidí nad padesát let navštěvuje nedělní mši v počtu mezi třiceti až padesáti.

Administrátor farnosti nevede přesnou kvantitativní statistiku. Uváděné počty jsou určené vizuálním odhadem, ale i výpočtem (počet lavic násobený jejich průměrnou obsazeností). Otec Ladislav Radvanský provádí ve slovenském jazyce veškerou pastorační péči jakou je svátost křtu, svátost manželství, svátost smíření a potěšení (zaopětření) nemocných dále, možnost přípravy na křest, biřmování, manželství, vyučování náboženství, pohřební nebo svatební obřady.

Od vzniku farnosti bylo pokřtěno devět novorozenců. Všechny křty se uskutečnily v roce 2009. Sňatek byl v kostele pouze jeden, protože sňatky většinou uzavírají mladí Slováci v rodinném prostředí svého domova na Slovensku. Předmanželskou výuku absolvovalo už v prvních měsících od vzniku farnosti roku 2008 osmdesát tři párů. V roce 2009 poklesl počet párů docházejících na předmanželskou přípravu na čtyřicet čtyři. Termíny jsou pevně stanovené na druhé, třetí a čtvrté úterý v měsíci kromě prosince. Na přípravě se zúčastnili ze 100 % mladí lidé stejné konfese – římské katolíci a národnostně se jednalo o homogenní společenství Slováků. V kostele sv. Jindřicha se zatím uskutečnilo jenom jedno první svaté přijímání, a to na Velikonoční neděli roku 2008. Život ve slovenské farnosti, s ohledem na ostatní pastorační práci, jako např. výuka náboženství, se nekoná pro malý zájem ze strany věřících rodin, neboť rodiče pro pracovní vytížení nemohou přes týden doprovázet svoje děti na výuku. Děti by musely docházet ze svého bydliště – ve většině případů sídliště v různých částech Prahy – na slovenskou farnost, která je situována v centru Prahy. Jde tedy o obdobný problém, s jakým se setkal projekt slovenské základní školy. Administrátor farnosti otec Radvanský zařadil mezi své povinnosti stmelování a bližší vzájemné

seznamování členů farního společenství. Každou neděli po mši se v roce 2008 sešli slovenští věřící na faře. Poseděli a podebatovali při kávě a čaji. Polední setkání se však z technických důvodů přestala v roce 2009 konat. V komunitě, i když v ní z hlediska věku převažují mladí lidé, práce s mládeží není samostatně realizována. Probíhá v propojení s římskokatolickou farností u kostela sv. Prokopa v Praze-Žižkově a s řeckokatolickou farností u Nejsvětější Trojice v Praze 1, která je osobní farností a společenstvím pro řecké katolíky slovenské národnosti. Vznikl pokus o vytvoření univerzálního pastoračního centra, které ještě doposud není zcela zformované. Během školního roku se konají společné mše pro mladé a s mladými lidmi, kteří se podílejí na jejich přípravě. Pro školní rok 2009 byl přijat časový model: druhý pátek v měsíci se sloužila mše v kostele sv. Prokopa, třetí pátek v měsíci v kostele sv. Jindřicha a čtvrtý pátek v měsíci v řeckokatolickém kostele Nejsvětější Trojice.

Pro rok 2010 se model modifikoval. V kostele sv. Prokopa se stanovila mše na první sobotu v měsíci, v kostele sv. Jindřicha na druhý pátek v měsíci a u Nejsvětější Trojice na třetí pátek v měsíci. Některé společné aktivity budou zmíněny v části věnované faře u sv. Prokopa. V kostele sv. Jindřicha se slouží i mše v českém jazyce, přesto na slovenské mše nedochází kromě jediného českého páru žádní čeští farníci. Je to dáno – kromě jiného – i tím, že v centru Prahy jsou obytné domy přebudovány na kanceláře, hotely apod., a lidé, kteří zde dříve bydleli, byli z velké části už v polovině devadesátých let vysídlováni.

Slovenští věřící v české metropoli byli, kromě pravidelných oznámení ze strany kněze a zpravodajské tabule v kostele, informováni o dění ve farnosti prostřednictvím Slovenského katolického spravodajcu v Prahe, který se tiskl sčelpomocí. Redakční radě předsedal otec Ladislav Radvanský a okruh studentů, kteří zabezpečovali technickou realizaci. Spravodajca v roce 2009 přestal z technických a finančních důvodů vycházet. S pomocí studentů jsou nadále připravovány webové stránky www.praha.fara.sk.

Římskokatolická farnost u kostela sv. Prokopa

V římskokatolické farnosti při kostele sv. Prokopa v Praze na Žižkově působí kněz slovenské národnosti Miloš Szabó. Ten byl od 1. července 2001 ustanoven jako administrátor, čili správce této farnosti. Pět měsíců na to jej zde pražský arcibiskup kardinál Miloslav Vlk s účinností od 1. prosince 2007 jmenoval farářem. Jeho duchovní péče je zaměřena především na české farníky spádově náležející do zdejší římskokatolické farnosti. Zahrnuje široké spektrum farníků různého věku a sociálního statusu od dětí, společenství matek a dětí, vysokoškoláky, pracující a důchodce. Kostel sv. Prokopa je hlavním kostelem celé farnosti, ale patří k ní i další žižkovské kostely: kostel sv. Rocha, Šebestiána a Rozálie.

Vysoká škola ekonomická a v jejím blízkém okolí studentské koleje. Bydlí v nich i část studen-

tů ze Slovenska, kteří navštěvují nejenom VŠE, ale i například Matematickofyzikální či jiné fakulty Univerzity Karlovy nebo vysoké školy. Někteří věřící slovenští studenti si během studií zvykli navštěvovat mše v nedalekém v kostele sv. Prokopa. Církevní společenství ve své pastorační práci navazují kontakt a komunikaci s okolím. Otec Szabó získal sympatie studentů svou komunikativností a adekvátní nazíráním na nejrůznější aktuální otázky dneška, které řeší každý – obzvlášť mladý člověk – v sobě, v rodině i v širším společenství. Zavedl jednu bohoslužbu měsíčně v slovenské řeči, která se koná i po vzniku slovenské farnosti. Pro slovenské studenty se časem stala farnost – během jejich několikaletého přechodného pobytu v metropoli – bází pro vzájemné společné chvíle a otec Szabó se stal „jejich“ knězem. Slovenští studenti se začali aktivně zúčastňovat setkání a zapojovat do akcí pořádaných nebo připravovaných páterem Milošem Szabó. Začátkem roku 2006 vzniklo Spoločenstvo mladých v Praze u sv. Prokopa. Na jeho zrodu se podíleli hlavně mladí vysokoškoláci Slováci přírodovědného a technického zaměření, které sdružovala víra, ale i společný vztah k zemi, ve které se narodili. V převážně slovenském společenství je i několik Čechů, neboť společenství je „otevřené“ pro každého. Scházejí se v pastoračním středisku u sv. Prokopa každou druhou a čtvrtou sobotu v měsíci od 18.00 hod. (kromě prázdnin). Program setkání má stanovená témata např. výklad desatera Božích přikázání a jejich dodržování v 21. století aj. Přípraví a moderuje je buď některý člen nebo skupina studentů. Na besedy jsou zváni zajímaví hosté, muzicíruje se s kytarou a hrají se různé hry. Otec Szabó společně se členy Spoločenstva, slovenskou farností od sv. Jindřicha a řeckokatolickou farností od Nejsvětější Trojice v roce 2009 organizoval každý druhý pátek, kromě července a srpna, kdy mají studenti prázdniny, večerní mládežnické kytarové mše. Liturgickou řečí měsíčních zpěvů, textů a promluv je slovenština. V roce 2009 každý druhý pátek v měsíci se rovněž členové aktivně podílejí na mši – hlavně hudebním kytarovým doprovodem – v kostele sv. Jindřicha a na závěr večera se zúčastní společně na agapě čili stolování. Další setkání mládeže se děje v součinnosti se slovenskou řeckokatolickou mládeží. Ve školním roce se scházejí někteří členové Společenství ještě každé druhé úterý o 18.30 hod. také u Saleziánů v Kobylisích. Aktivitu orga-

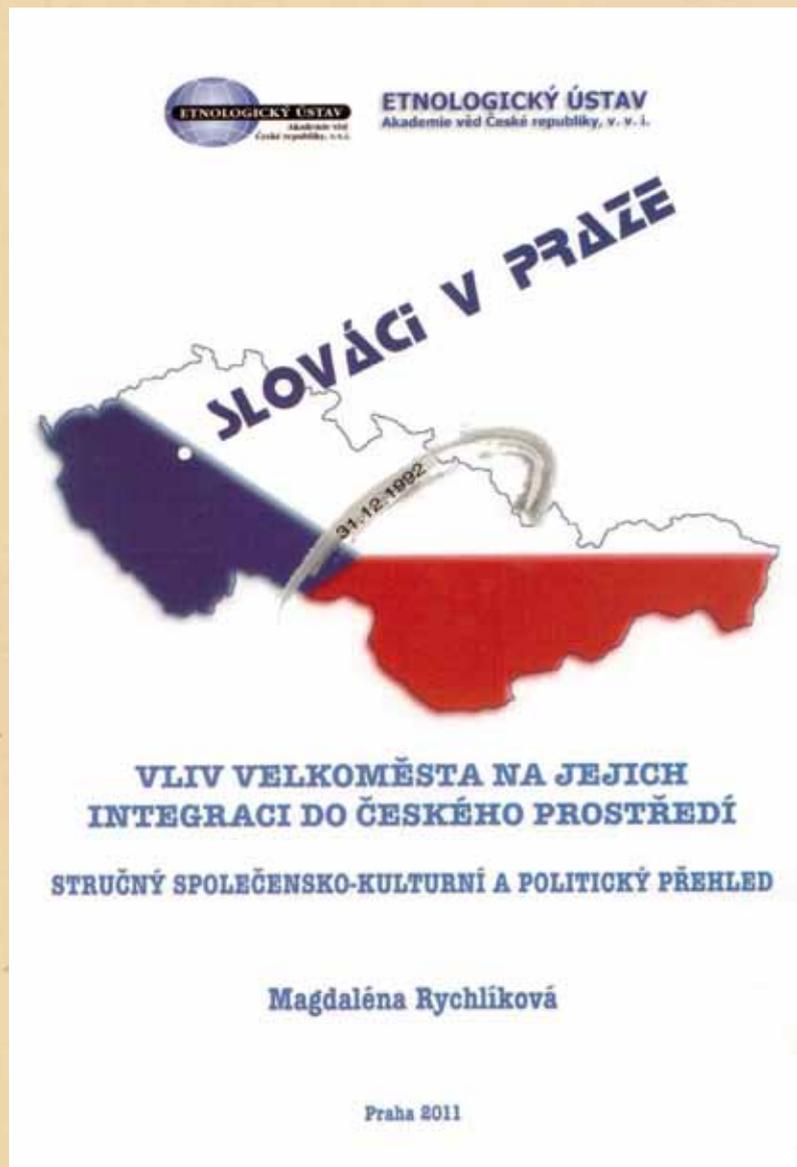
nizované farností jsou různorodé. Zahrnují péči o děti, společenství matek a dětí, vysokoškoláky, pěvecký sbor a důchodce. Farnost u sv. Prokopa, na rozdíl od slovenské farnosti u sv. Jindřicha, má pro svoji práci lepší prostorové možnosti, především zázemí farního centra. Prostory farního centra dovolují pracovat se všemi věkovými a socio-profesními skupinami. Do širších aktivit mají možnost, pokud by byl zájem, zapojit se i další Slováci žijící trvale nebo jenom dočasně v obvodu farnosti. Doposud se tomu tak nestalo. I když žijí v okruhu farnosti Slováci „starousedlíci“, přistěhovaní po roce 1968 – tak jako

farní společenství pro šíření informací moderní komunikační prostředek – internetové webové stránky. Autorem většiny doposud zveřejněných textů byl farář Szabó. Zájemci si zde mohou přečíst celoroční pastorační plán, informace o liturgickém kalendáři, životě, který ve farnosti proběhl nebo bude probíhat, biblické čtení s výkladem, ale i pohledy do historie Prahy např. tzv. naučná stezka po Olšanských hřbitovech.

Pastorační plán 2009/2010, tak jako v minulých letech, pro období masopustu avizuje farní ples. Termín: 13. února 2010, místo konání na Slovanech. Sál zabezpečila slovenská farnost řeckokatolická od Nejsvětější Trojice. Tato akce si stanovila vyšší cíl, a to: „přínést do pražského anonymního společenství více sounáležitosti a vzájemnosti i prostřednictvím slušné zábavy“. Na ples jsou zváni nejenom žižkovští farníci a členové místního studentského slovenského Společenství, ale i farníci ze slovenské farnosti u sv. Jindřicha a slovenští řecko katolíci z farnosti u Nejsvětější Trojice. „Farnost v pohybu“ je další z aktivit, na které participovali slovenští vysokoškoláci od sv. Prokopa. Jde o jakési toulky do přírody pro různé věkové a zájmové skupiny s duchovním a oddechovým programem. Na tomto relaxačním plánu byli zainteresováni a v budoucnu rovněž budou farníci ze slovenské fary sv. Jindřicha. Prostřednictvím tohoto projektu se má prohloubit nejenom duchovní život zúčastněných, ale i mezilidské vztahy. Dalšími kontaktními možnostmi pro slovenské věřící jsou sportovní aktivity pořádané farností. Do roku 2008 byl jedinou sportovní aktivitou jednodenní cyklistický výlet, následoval stolní tenis. V roce 2008 se poprvé uspořádal turnaj v kopané. Dobrý ohlas ze sportovního klání dal podnět k rozšíření sportovního využití. Ze zimních sportů se usku-

tečnilo společné bruslení studentů, kterého se zúčastnila i slovenská farnost od sv. Jindřicha. Akcemi, na nichž se organizačně podílejí především mladší ročníky Slováků, jsou společné farní poutě, ale také prohlídky pražských klášterů, výlety do okolí Prahy, muzejní noc, oslavy i pracovní brigády např. úklid kostelů a okolí nejenom u sv. Prokopa, ale i u sv. Jindřicha. Společně se zúčastňují i pracovních brigád ve farnosti sv. Prokopa i v okolí a v kostele slovenské farnosti.

(Z knihy, kterou vydal Etnologický ústav AV ČR, v roce 2011)

konečně v každém obvodu Prahy – jedná se o jednotlivce, kteří se pasivně zúčastňují jenom mší. Do obecního farního života se nezapojují též výše zmiňovaní slovenští vysokoškoláci. Jejich účast by byla ze strany zástupců církve vítaná, jak se dá dočíst v pastoračním plánu pro akademický rok

Na životě farnosti se podílí víceletná pastorační a ekonomická rada, členové pro charitativní činnost, kostelníci, účetní, varhanice a webmaster. Farnost u sv. Prokopa má vlastní tiskový orgán – časopis Prokopské listy, které vycházejí pravidelně jednou za měsíc. Kromě listů využívá

(Z knihy Genius loci (roz)hovory o Slovensku z vydavateľstva Dajama. Toto, aj polygraficky nádherné dielko obsahujúce rozhovory s dvomi desiatkami slovenských osobností zo sféry umenia a vedy, ktoré vyšli časopisecky v rokoch 2005 až 2011, slávil úspech na jesennom veľtrhu Bibliotéka v Bratislave.)

Turčianska záhradka

Zuzana Kronerová

FILMOVÁ A DIVADELNÁ HEREČKA NEVŠEDNÝ TALENT DOSTALA DO VIENKA A ZDE DILA PO RODIČOCH – TERÉZII HURBANOVEJ KRONEROVEJ A JOZEFovi KRONEROVI. VŠETKO OSTATNÉ, ZA ČO OKREM OBDIVU DIVÁKOV ZÍSKALA VIACERÉ PRESTÍŽNE OCENENIA DOMA I V ZAHRANIČÍ, JE VÝSLEDKOM TVRDEJ PRÁCE, SKÚŠANIA, PREMÝŠĽANIA A VCIŤOVANIA. AVŠAK JEJ SVET SA NEKONČÍ ZA DOSKAMI JAVISKA, MÚRMÍ FILMOVÝCH ATELIÉROV ČI DVERAMI ŠKOLY, KDE UČÍ BUDÚCE HEREČKY A HERCOV. INTENZÍVNE ŽIJE AJ V REÁLNOH SVETE A VEREJNE SA VYJADRUJE K JEHO PROBLÉMOH A DEFORMÁCIÁH. ROZSAH JEJ DOBROČINNÝCH AKTIVÍT OD CHARITY PO OCHRANÁRSTVO JE OBDIVUHODNÝ.

Na ktorom mieste Slovenska ste sa narodili a vyrastali? Kde sú vaše korene a na čo sa viažu vaše najrannejšie spomienky?

V Martine. V „turčianskej záhradke“ a som na to patrične hrdá. Veď práve tu sa v minulých storočiach písala naša – rozumej slovenská – história. Na martinskom Národnom cintoríne odpočívajú naši najväčší duchovia. Spisovatelia, básnici, výtvarníci, národovci... Mala som vždy výsadu, že na tomto pamätnom mieste ma sprevádzala osobnosť najpovolanejšia, pani Naďa Hejná Pietorová, najbližšia priateľka mojich rodičov, ktorí začínali v martinskom Komornom divadle. Naďa Hejná bola vnučkou a dcérou významných slovenských osobností – Ambra Pietora a Miloša Pietora. Okrem toho mnohých slávnych ľudí, ktorí na cintoríne ležia, osobne poznala. Ako členka a protagonistka slávneho Slovenského spevokolu bola tiež zakladateľkou martinského profesionálneho divadla.

Pamätáte si, aké bolo vaše prvé stretnutie so živou prírodou?

Zasa v „turčianskej záhradke“. Milujem pohľad na krivánsku časť Malej Fatry i Martinské

hole. Chodili sme tam s rodičmi na prechádzky, na holiach stála aj legendárna divadelná chata. Mój prvý vnem živej prírody, ktorý si pamätám, sa však odohral na dvore, presnejšie v záhradke nášho bytu na bývalej Horváthovej ulici, dnes ulici Viliama Paulínyho-Tótha v Martine. Avšak úplne prvým zážitkom, zrakovým i čuchovým (mala som asi rok či dva), bola omamná vôňa naozajstných „živých“ paradajok. Už nikdy potom som takú vôňu nezacítila...

Chodievali ste v detstve s vaším otcom – nielen uznávaným hercom, ale aj vášnivým rybárom, na ryby?

Samozrejme. Všade, kde bol čo len kúsok prírody, a vtedy jej ešte bolo dosť, ma rodičia brávali so sebou. A rybárčeniu som prepadla už v útľoh detstve. Otec mi dokonca ako trojročnej dožičil uloviť obrovského pstruha. Jednoducho mi vložil udicu do ruky. Bola som na seba veľmi pyšná. Často som s ním chodievala na ryby najmä k rieke Turiec. Tam boli a ešte vždy sú nádherné zákutia. Avšak otec lovil po celom Slovensku. Takmer všetky toky boli jeho pôsobiskom: Dunaj, Váh, Hron, Belá, Poprad, Dunajec a mnohé iné...

Ktoré miesta na Slovensku vám v detstve a mladosti najviac učarovali a prečo?

Hneď po rodisku mi je najbližšia Banská Bystrica a v nej prekrásne lúky pod Urpínom. Tam ma rodičia „odložili“ na prázdniny, pretože po odchode z Martina nemali v Bratislave byt. V Banskej Bystrici som vyrastala u brata mojej mamy Janka a jeho ženy Marienky s dvoma „takmer bratmi“. Vďaka nim dnes vravím, že som vlastne nebola jedináčik. Táto „moja“ rodina chodievala často na výlety do prírody i pod stan. Vďaka nim som preživala detstvo ako dedinčanka v lone prírody. V lete sme boli za pár minút v lese na malinách, jahodách, čučoriedkach. Iba tam som videla a voňala živicu, ktorá ťpela na stromoch ako jaskynné kvaple. V zime bolo na lúke blízko nášho činžiaku plno snehu. Spod blízkej hory sme sa spúšťali na sánkach, ale aj na obyčajných lavároch.

Hovorí vám, v dospelosti skôr mestskému človeku, niečo slovo folklór?

Moji rodičia boli speváci. Milovali folklór a keďže boli každý odinakaľ, ich repertoár bol zo všetkých kútov Slovenska. Mama, Záhoráčka z Malaciek, sa narodila v Gajaroch. Otec, po rodičoch Lipták, uzrel svetlo sveta v Staškove na Kysuciach. Ako herci mali folklór tak trochu i v „náplni práce“. Ja som ľudovky spievala odušu najmä pri cestách autom. Ako dieťaťu mi totiž za jazdy bývalo nevoľno. Vtedy ma rodičia inštruovali: „Zuzanka, dívaj sa dopredu a spievaj si!“ Vlastne vďaka tomuto hendikepu mám celkom slušný repertoár. Škoda, že dnes sa už na vidieku ľudové kroje takmer nevyskytujú. Aspoň, že zvyky ešte pretrvávajú. A sem-tam aj pôvodné drevenice. Milujem pravý, nefalšovaný folklór. Obdivujem chýrne telesá Lúčnica a SLUK, avšak keď zaspievajú naozajstné Kysučanky, to je preda len iný zážitok.

Kde sa vám na Slovensku najlepšie hralo a filmovalo?

Oblíbenými lokalitami filmárov sú Zázrivá či Terchová. Ja som asi najintenzívnejšie zažila Čierne Balog, kde sa filmovala komédia Nevera po slovensky. V postave robotníčky som mohla aj sadnúť stromčeky. Ohromne ma to bavilo. Hrať sa v zemi je totiž mojou záľubou. Len pre potreby filmárov tam vtedy chvíľu fungovala aj historická železnica, vlastne vláčik.

Kde ste najradšej dovolenkovali s rodičmi a kde neskôr s vlastnou rodinou? Čo vám v tejto súvislosti dali drevenice, ktoré ste spolu s ochranármi v osemdesiatych rokoch minulého storočia pomáhali zachraňovať?

Čím som staršia, tým intenzívnejšie vnímam, koľko je ešte na Slovensku krásnych miest, ktoré málo poznám. Rada spoznávam cudzie krajiny, aj tie exotické, ale čoraz častejšie si hovorím, že je hanba nepoznať svoju vlasť. Okrem Turca a okolia Banskej Bystrice milujem drsnú kysuckú a oravskú prírodu, Liptov, ale i borovicové lesy rodného Záhoria mojej mamy. A nesmiem zabudnúť na osadu Čremoš vo Veporských vrchoch v Slovenskom rudohorí. Z krásnej drevenice, v ktorej som spolu s rodinou a širokým okruhom priateľov a kamarátov strávila mnoho nezabudnuteľných chvíľ, je úžasný pohľad na majestátny Vepor i na celý širý svet. Všetky deti tam boli vždy najšťastnejšie. Svoje čaro má aj Považie, konkrétne Nosická priehrada a kúpele Nimnica. Tam som s rodičmi trávila každé leto a potom aj moje deti, keď boli malé. Moji rodičia sa pred svojou zrubovou chatkou hojdali na hojdačke a pozorovali svetlá odrážajúce sa v jazere. „Kam by sme chodili?“ hovorievali. „Veď tu máme Lago di Nimnica.“

Sama ste sa pred časom definovali ako niečo medzi kaviarenským a prírodným človekom. Ako sa vám darí v reálnom živote zvládnuť tento dialektický (až trochu schizofrenický) vzťah?

Ak je to schizofrénia, tak potom som šťastný pacient. Mne to vôbec neprípadá ako rozpor. Naopak. Mesto, lepšie povedané skutočné veľkomesto, akým je napríklad Praha, má neopakovateľné čaro. Tie úžasné zákutia, monumentálna baroková i štíhla gotická architektúra, alebo jednoducho len jedna romantická ulička, to mi robí dobre. Tam utekáme od všetkého, čo ma doma z času na čas unavuje. Oslobodzuje ma to. No a rovnocenne vzácné a ozdravujúce je bojovať v spomínanom Čremoši nachádzajúcim sa nad Klenovcom o holý život, hoci aj v zime. Narúbať drevo, nanosiť vodu, navariť vonku na ohnisku alebo v chalúpke na starom dedinskom sporáku a svietiť sviečkou. To mi vždy nádherne vyčistí hlavu.

Ako vnímate to, čo sa deje s prírodou, pamiatkami, architektúrou, urbanizmom a celkovo atmosférou Bratislavy? Je to v prípade Prahy, s ktorou vás spájajú bohaté, najmä pracovné skúsenosti, iné? Ak áno, v čom vidíte hlavný rozdiel: v odlišnej „kvalite“

oboch hlavných miest alebo skôr v „kvalite“ ich otcov, príp. obyvateľov?

Bratislava je oveľa menšia a azda aj zraniteľnejšia ako Praha. Preto je tu aj tlak investorov na lukratívne územia asi „ničivejší“ ako v Prahe. Netrúfam si porovnávať, avšak mám pocit, že v Bratislave chýbajú pravidlá, ktoré by sa aj dodržiavali. Napríklad neschopnosť vyrovnáť sa s nelegálnymi stavbami je priam absurdná.

Ako hodnotíte vývoj v Tatrách po ničivej víchrici z novembra 2004? Mali by sa viac urbanizovať alebo chrániť?

Pre investorov hodnota Tatier pravdepodobne spočíva predovšetkým v lukratívnych stavebných pozemkoch, preto vždy budú vyvíjať tlak na ďalšiu urbanizáciu. Pre návštevníkov a turistov však najväčšia hodnota Tatier spočíva v (takmer) panenskej prírode. Ide teda skôr o to, koho tlaku podľahneme. Mne sa zdá najlogickejšie, ak sa (citlivá a rozumná) urbanizácia bude týkať predovšetkým podtatranských osád a obcí. A ešte viac sa prihovám za rekonštrukciu a využitie už jestvujúcich historických budov. Z takého riešenia by mali najväčší ošoh nielen turisti, ale aj obyvatelia regiónu.

Registrujete, že Krásy Slovenska vychádzajú už deväťdesiat rokov? Ako sa vám časopis páči v jeho súčasnej podobe?

Som veľmi rada, že Krásy Slovenska ešte vždy vychádzajú, pretože časopisov píšucich

o veciach, ktoré skutočne majú zmysel, dnes na Slovensku nie je veľa.

Myslíte si, že si chránime a uchovávame prírodu, pamiatky a tradície príliš veľa alebo príliš málo?

Trápi ma najmä to, že ľudí, ktorým na týchto veciach záleží a ktorí pre to niečo aj robia, je akosi čoraz menej. Ostatní, a to je úplne najhoršie, často vôbec nechápu, čo by sme vlastne mali chrániť a prečo.

Čo vám najviac prekáža na prístupe našincov k prírode? Čo sa vám naopak najviac páči?

Mrzí ma, že našinci často berú prírodu iba ako kulisu, ktorá sa hodí k chate, domčeku či hotelu, ktorý si v nej vybudujú. A páči sa mi, že u nás je ešte vždy dosť ľudí, ktorí majú prírodu radi takú, aká je.

Čo treba urobiť pre to, aby ľudia dokázali žiť vo väčšej symbióze s okolitým prostredím?

Ľudia to dokážu, stačí im to umožniť. Neverím, že napríklad pri hlasovaní o územnom pláne by obyvatelia nedali prednosť symbióze s prírodou. Hlavným problémom je, že ľudia sa na ich názor väčšinou nikto nepýta.

Čo pre to môžu urobiť umelci?

To, čo by mali robiť aj všetci ostatní: nebyť ľahostajní.

KRÍŽOVKA

Huť je malá slovenská dedinka v Maďarsku, z ktorej – ako to obyčajne býva, - si tie okolité väčšie stále ťažovali. Stalo sa raz, že v Huti v šenku sa strhla veľká bitka. Huťanovi vybili jedno oko. Bol z toho súdny spor, až

nakoniec Huťanovi ako odškodné prisúdili väčšiu sumu peňazí. On si ich prevzal, a cestou domov takto uvažoval: - Keby som sa vrátil do toho šenku a dal by som si vybiť aj druhé oko, mal by som toľko peňazí, že

(dokončenie v tajničke).

	utiši	1	Zabulonov syn (bibl.)	poľovačka	nádoby na prenášanie jedla, opačne	úžitková obilninová rastlina		stred pošty!	tebe, kratšie	planétka	2	lyžiarska vetrovka	Zolov román
interpret umeleckého diela							prvý uhorský kráľ na to miesto						
farbitosť								ženské m. 28.12. rovnaké spoluhl.					
očierňoval, klebetil								železo, po anglicky typ maď. autobusov					
švédske mužské meno (Ján)				predložka s 2. p. ruský súhlas			písmeno kazateľnica (archit.)						
nepriepustná hornina			prikryvka zľaknutie					necelý kabáť umelým človekom					náboženská hlava šiitov
	kúsok bľabotu! poradie, sled					táral mraky				NIK, miešane národná strana			
barmský peniaz				tykajúci sa odboru Anton Popovič								mega- (zn.) pobádal	
malá os					mohutná apriórny umelý jazyk								
MPZ vozidiel Rumun-ska			prinesenie zhotovila jedlo							vnútro reumy! Andrej Vrábel			
International Music Network				časť kosatca rímskych 500				starý, po nemecky chlá..., tóna					Indo-irániec
sýrsky prezident					tesla (zn.) ženou menom Diana		starodávnaďal, hrmot						
čudo				zbytočne, márneol, čert						vrenie ošípaná (nár.)			
ofúkala dymom								žalostne plače rovnaké spoluhl.					
sídlo (nižšej) šľachty						prázdny niť! predložka so 6. p.			Emil Zatopek S..., vyr			joule (zn.) začiatok lešenia	
	ticho (hud.) nemý Rus!						vyšoké stromy štátna arbitráž						
Libor, miešane						štvoruholník dusík (zn.)							
ako, sťaby				jedna, po latinsky				Andrej Radlinský			Pomôcky: ELON EVITA	Pomôcky: PYA, RO ARIJEC ALT	AUTOR: Gregor Papuček

POŠTOU, MAILOM, TELEFÓNOM

POŠTOU, MAILOM, TELEFÓNOM

Spomínam si, že svojho času pápež Ján Pavol II. vymenoval sv. Cyrila a Metoda za spoločných patrónov Európy. Teraz zase čítam o kniežactvách z tohto obdobia na Slovensku. Čo mali títo solúnski bratia spoločné s celou Európou a ktoré knieža bolo vtedy najdôležitejšie?

František Bánoš, Písek

ktorý solúnski bratia kodifikovali, bola staroslovenčina. Najväčším priekopníkom používania jazyka v kresťanskej liturgii, ktorý sa od súčasnej slovenčiny veľmi líšil, bol sv. Metod. Najznámejším písomným záznamom bol 110-veršový literárny klenot s názvom Proglas, ktorého autorom je Cyril – známy aj ako Konštantín Filozof.

Red.: Sv. Cyrila a Metoda môžeme pokojne považovať nielen za národné, ale aj európske autority v najlepšom zmysle slova. Toto konštatovanie vychádza nielen z pera renomovaných historikov a znalcov tohto obdobia, ale tiež z mnohých kníh a publikácií vychádzajúcich k blížiacemu sa 1150. výročiu ich príchodu na územie dnešného Slovenska. Popri umelcoch, predovšetkým sochároch sa tejto tematike venujú stále viac aj v médiách a na túto udalosť nezabúda ani kinematografia. Začal sa totiž nakrúcať dvojdielny historický veľkofilm. Filmuje sa v Nitre a na Devíne a zatiaľ čo prvá časť má mať skôr duchovný charakter, v druhej by sme sa mali dočkať aj nemalého dobrodružstva, v dnešnom názvosloví niečo ako akčný film.

Nezabúdajme totiž, že na sútoku Moravy a Dunaja, na križovatke dávnych obchodných ciest mal Devín vďaka svojej strategickej polohe vojenský význam, a tak tam nakrútené exteriéry majú vytvoriť atmosféru vtedajších kniežactiev na Slovensku. Za najvýznamnejšie knieža je považovaný Rastislav, ktorý požiadal byzantského cisára o vyslanie kresťanských misionárov na Veľkú Moravu. Nezabúdajme, že slovenčina vtedy ešte neexistovala a vlastne neboli ešte ani Slováci. Našími predchodcami žijúcimi za čias Rastislava na území Veľkej Moravy boli „Slovieni“ a jazyk,

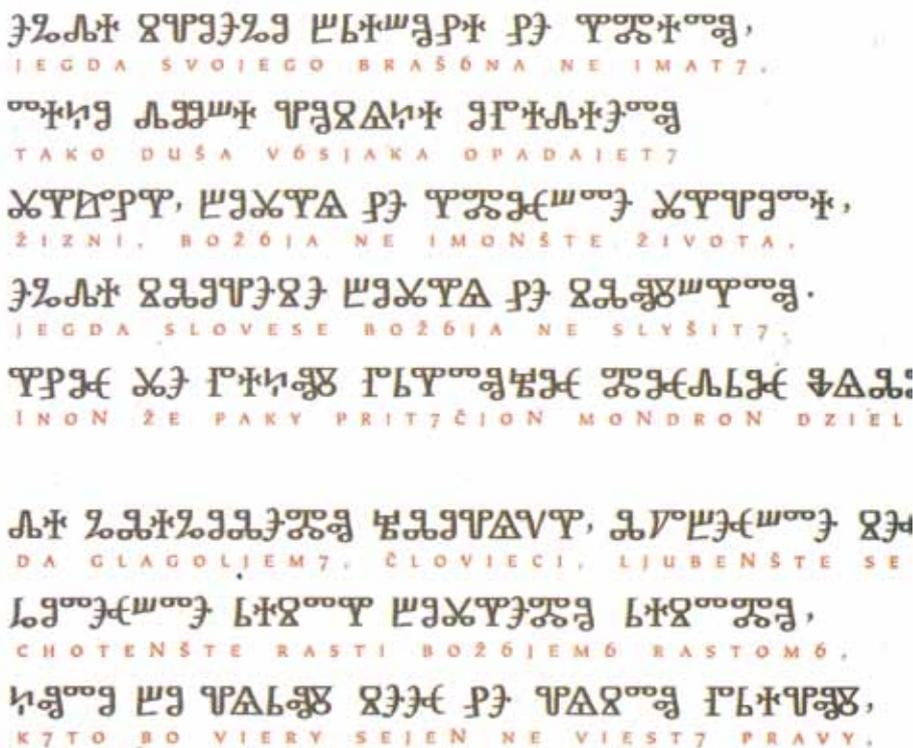
Naša rodina so slovenskými koreňmi patrila k českej predvojnovnej inteligencii, ktorá pôsobila na Slovensku a nakupovala si tam obrazy slovenskej avantgardy. Zaujímalo by nás, aké stopy zanechali v Čechách slovenskí umelci, ktorí študovali v Prahe a či je o ich diela ešte vôbec záujem.

Etela Kováčová, Praha

Red.: Ako spomienku na svoje pôsobenie si privádzali do Čiech predovšetkým rázovité obrazy dedičanov od Ludovíta Fullu alebo typické krajiny Jozefa Bokšaya, ktoré sa v rodinách dedili. Ďalšie diela zanechali po sebe v Čechách tí slovenskí maliari, ktorí študovali v Prahe, kde žil napríklad Cyprían Majerník, študoval Ladislav Medňanský, Ludovít Fulla, ako aj jeden z najväčších slovenských maliarov Martin Benka.

Odborníčka na výtvarné umenie Daniela Bartáková z Literárnych novín píše, že v posledných dvadsiatich rokoch sa slovenskí zberatelia zaslúžili o to, že ceny kvalitných slovenských obrazov na českom trhu závratne vzrástli. Investori a patriotickí milovníci slovenského výtvarného umenia nestrácali čas a vyhľadávali na českých aukciách a predajných výstavách len to najlepšie. Najvyššie ceny sa v pražských aukciách platia za maľby Martina Benku, ktorého obraz Orava sa predal za dva milióny korún.

Až neuveriteľne stúpili za niekoľko posledných rokov ceny obrazov východoslovenského maliara Vojtecha Erdélyiho. Dlhú dobu sa pohybovali v desiatkach tisíc a vo chvíli, keď ich objavili na českom trhu slovenskí zberatelia, nastal obrat. Obraz Pútnici pri kostole sa vyvolával už za 40 tisíc, ale boli to práve slovenskí zájemcovia, ktorí zvýšili jeho cenu desaťnásobne. Od tejto chvíle sa ceny jeho ďalších diel začali pohybovať okolo pol milióna a viac. Na českých aukciách sa najčastejšie objavujú grafické listy Albína Brunovského, ale tiež Jozefa Bokšaya a ďalších slovenských maliarov.

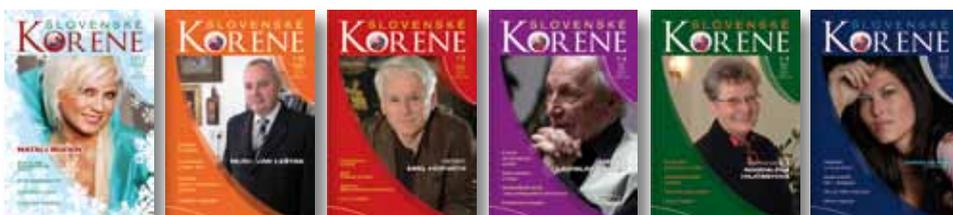
PREDPLAŤTE SI SLOVENSKÉ KORENE!

Ďakujeme všetkým, ktorým sa páčil aj druhý ročník časopisu SLOVENSKÉ KORENE a tak okrem pochvalných a podnetných listov, ktoré sme od nich dostali si ho aj predplatili. Pre redakciu je to popri skromnej inzercii a sponzorskom príspevku ďalší dôležitý zdroj financií. Predplatné nám totiž popri štátnych dotáciách a spomínaných príjmoch pomôže vydávať časopis so zachovaním všetkých jeho pozitívnych prívlastkov na doterajšej úrovni. Okrem obsahu patrí k nim tiež kvalitný papier, laminovaná titulná strana, azda najviac oceňovaná grafika, ako aj perfektná tlačiarenská práca a následná spoľahlivá distribúcia.

Záujemcov o predplatné informujeme, že napriek znižovaniu dotácií a zvyšovaniu cien papiera, energií a dopravy zostáva čiastka 150 Kč, resp. 5 eur nezmenená.

Platiť môžete bankovým príkazom na náš účet číslo: 235846350/0300 pri ČSOB, Jeruzalemská 962/3, 110 00 Praha 1.

Môžete nás potešiť aj osobnou návštevou redakcie, ale pre istotu predtým zavolajte, pretože nemáme tam stálu službu.

DARUJTE SLOVENSKÉ KORENE!

Kto si predplatí dve čísla, môže uviesť aj tretiu adresu, na ktorú budú zasielané SLOVENSKÉ KORENE zadarmo!

Vyplňte tento objednávací kupón a pošlite na adresu: SLOVENSKÉ KORENE, Dům národnostních menšin, Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2,

alebo pošlite požadované údaje na mail: info@obecsllovakovpraha.cz

Druhú predplatnú a darovanú číslo vyplňte rovnakým spôsobom.

Počet kusov:

Adresa:

Meno a priezvisko:

Ulica a číslo:

Mesto a PSČ:

Podpis:

Spoločenský, kultúrny a rodinný dvojmesačník
Obce Slovákov v Prahe s celoštátnou pôsobnosťou
pre všetkých Slovákov.

Vydavateľ

Obec Slovákov v Prahe, Dům národnostních menšin
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
IČO: 47608811
info@obecsllovakovpraha
www.obecsllovakovpraha.cz

Vydavateľstvo

Blesková tiskárna, spol. s r. o.
Na Poříčí 9, 110 00 Praha 1

Adresa redakcie

Dům národnostních menšin, Vocelova 602/3
120 00 Praha 2
tel./fax: +420 221 419 823
mobil: +420 607 859 092
e-mail: racc@slovenskekorene.cz

Šéfredaktor

PhDr. Juraj Rácz

Detský kútik

Mgr. Mária Urbanová

Korektúry

Mgr. Jarmila Wankeová

Grafická úprava

InstudioDB, www.instudiodb.cz

Redakčná rada

F. Cinger, D. Macháček, Z. Mináčová
M. Passianová, J. Rácz, K. Ulík

Cena za jeden výtlačok: 30 Kč/1 eur
ročné predplatné 150 Kč/ 5 eur príjma redakcia

Vydávanie povolené MK ČR
pod registračným číslom E 19250
ISSN: 1804-2872

Podávanie novinových zásielok povolila Česká pošta
dňa 22. 2. 2010

Časopis rozširuje Obec Slovákov v Prahe,
Česká pošta a Top Trans Praha

Nevyžiadané príspevky a fotografie nevraciamy.

Príspevky dopisovateľov a spolupracovníkov
nemusia vždy vyjadrovať stanovisko redakcie.

Vychádza s finančnou podporou Ministerstva
kultúry Českej republiky
a tiež:

Časopis si môžete prečítať aj v elektronickej podobe
na webových stránkach.

www.slovkor.cz

Vyšlo v Prahe 15. októbra 2012,
uzávierka č. 11 - 12: 25. novembra 2012

Spolupracovníci redakcie: J. Mevald,
B. Šoporová, K. Ulík, V. Burčík, V. Vichr

Zahraniční prispievatelia:

Slovensko: M. Bútorá, I. Bor, M. Lelovský,
A. Sláviková, M. Stehlík, M. Tkáč, F. Vico,

Maďarsko: G. Papuček

Rumunsko: A. Rau-Lehotská

Rusko: V. Pukiš

Taliansko: L. Kubíková, M. Straková

Slováci v Prahe

20 rokov

Obce Slovákov

1992

2012

ÚVOD

Slováci v Prahe

Slováci sú druhou najpočetnejšou menšinou v Českej republike a ich počet v hlavnom meste je pomerne vysoký. Podľa autorky knihy „Slováci v Praze“ Magdalény Rychlíkovej, ktorú vydal vlni v Prahe Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., sa česká metropola podieľa na celkovom počte plnými desiatimi percentami. Pri sčítaní obyvateľstva v roku 2001 sa k slovenskej národnosti prihlásilo takmer dvesto tisíc občanov, z toho v Prahe vyše 23 tisíc. Od prvého povojnového sčítania ľudí v roku 1950 až do zániku Československa a jeho rozdelenia na dva štáty vyzerali počty Slovákov v Českej republike a v Prahe nasledovne:

Rok	Počet obyvateľov slovenskej národnosti na území dnešnej Českej republiky	Z toho v Prahe
1950	258 025	14 115
1961	275 997	13 083
1970	320 098	16 255
1980	359 380	18 544
1991	314 877	23 906

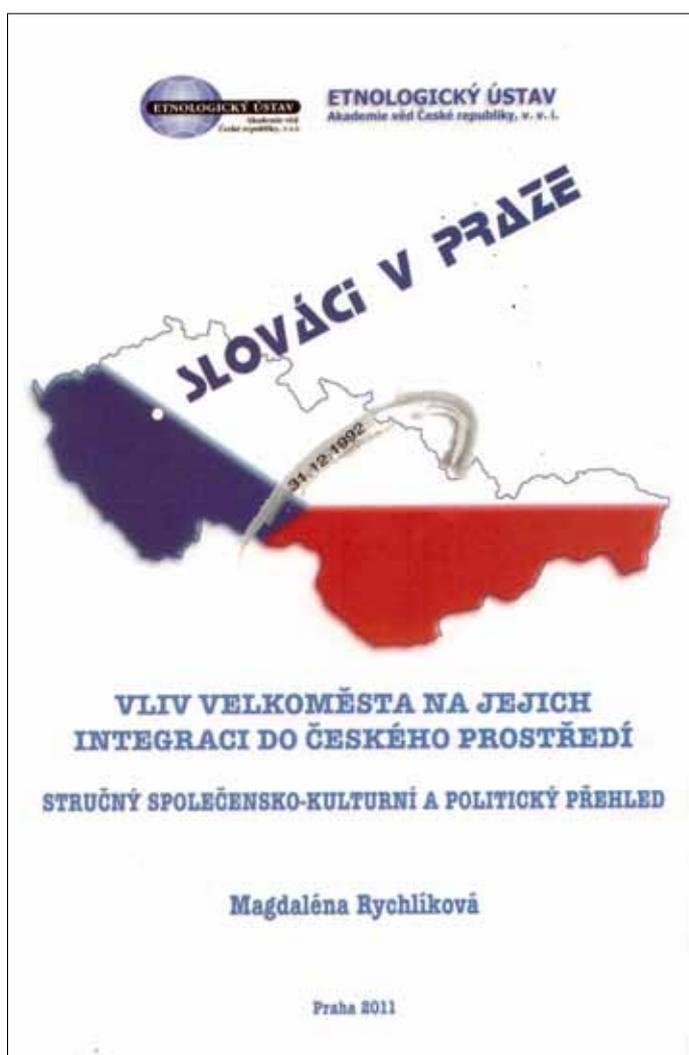
Čo sa týka ich zloženia, tak napríklad podľa školského vzdelania prevládajú osoby so základným vzdelaním, po nich nasledujú s úplným odborným vzdelaním a na tretej priečke sú vysokoškooláci. V profesijných skupinách a podľa sociálneho zaradenia sú na prvom mieste zamestnanci, nasledujú robotníci a tretie miesto zaujímajú samostatne činné osoby.

Podľa citovanej autorky „si otázka postavenia Slovákov v Českej republike získala výraznejšiu pozornosť bádateľov až po rozpade Českej a Slovenskej federatívnej republiky (ČSFR) koncom roku 1992 a po vzniku samostatnej Českej republiky 1. januára 1993. Je to pochopiteľné, pretože so zánikom Československa sa postavenie Slovákov výrazne zmenilo minimálne po právnej stránke. Tento fakt si česká majoritná spoločnosť nie vždy uvedomuje.“

Vzhľadom na kultúrne tradície, jazykovú a geografickú blízkosť sa medzi Slovákami tvoriacimi tunajšiu diaspóru a českou majoritou vytvorili veľmi dobré vzájomné vzťahy označované v médiách a pri oficiálnych stretnutiach ako „nadštandardné“.

Špecifická skupina, ktorou boli v Čechách vždy Slováci žijúci v Prahe, zohrala dôležitú úlohu aj v rozvoji česko - slovenských vzťahov. Na formovaní slovenskej komunity v hlavnom meste sa však významne podieľala nielen slovenská inteligencia, pôsobiaca spolu s predstaviteľmi niekdajšej federálnej byrokracie v mnohých českých úradoch a inštitúciách. Záujem o rozvoj spolkovéj činnosti a kultúrneho života vedúceho k vzniku rôznych klubov, spolkov a neskôr aj občianskych združení mali aj študenti na českých vysokých školách ako

aj zamestnanci a jednotlivci z robotníckych kruhov. Mimochodom, významnú slovenskú menšinu (autorka spomínanej knihy odporúča používať výstižnejší výraz „slovenská komunita“) medzi Slovákami tvoria práve študenti, pre ktorých sa stal významným medzníkom rok 1999, kedy im boli udelené rovnaké podmienky pre štúdium v ČR ako českým študentom, čiže bez školného a s možnosťou používať svoj materinský jazyk. Odvtedy zaznamenávajú české úrady prudký nárast slovenských študentov, ktorý trvá do dnešných dní. Zatiaľ čo v školskom roku 1998/99 dosahoval počet slovenských študentov 1150 osôb, o štyri roky neskôr to už bolo 6660 osôb a v školskom roku 2008/09 už to bol trojnásobok 18 350 osôb, čo predstavuje 67 % všetkých cudzincov študujúcich na českých vysokých školách.

S BLÍŽIACIM SA ROZPADOM ČSFR V ROKU 1992 VYVRCHOLILI INICIATÍVY SLOVÁKOV V HLAVNOM MESTE ZALOŽENÍM NIEKOĽKÝCH NOVÝCH SLOVENSKÝCH OBČIANSKÝCH ZDRUŽENÍ. MEDZI PRVÝMI SA PRED DVADSIATIMI ROKMI INŠTITUCIONALIZOVALA OBEC SLOVÁKOV V PRAHE.

I. V METROPOLE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ČR

Názov: Obec Slovákov v Prahe

Sídlo: Dům národnostních menšin, Vocelova 602/3, 120 00 Praha – 2

Kontakty: tel. 221 419 823, mail: ros.praha@seznam.cz. Informácie o Obci Slovákov v Prahe sú na internetových stránkach www.obecslovakovpraha.cz, na www.somvpraha.sk, v Dome národnostných menšín a v ďalších médiách.

Edičná činnosť: Neziskový vydavateľ spoločenského, kultúrneho a rodinného časopisu SLOVENSKÉ KORENE s celoštátnou pôsobnosťou pre všetkých Slovákov.

Štatút: Občianske združenie – samostatný právny subjekt, registrovaný na Ministerstve vnútra ČR podľa zákona č.83/1990 Sb.o združovaní občanov dňa 29. 10. 1992.

Výbor: Ing. Eva Kostrišáková (predsedníčka), PhDr. Juraj Rácz (podpredseda, šéfredaktor), Ing. Viera Čáповá (hospodárka), členovia: Peter Ambro, Monika Lungová, náhr. Magda Kubičková.

Počet členov: 276

Zameranie:

Obec Slovákov v Prahe je slovenské krajské združenie, ktorého cieľom je pestovanie jazyka, kultúrnych tradícií a prezentácia Slovenska, jeho histórie a prírodných krás formou besied a videoprojekcií. Snažíme sa priblížiť život slovenskej menšiny majoritnej spoločnosti. Chceme tiež dať možnosť Slovákom žijúcim v Prahe stretávať sa s krajanmi a pomáhať tým, ktorí prišli študovať alebo za prácou radami a informáciami pri integrácii do majoritnej spoločnosti.

Z histórie obce:

29. 10. 1992 Vznik OS v Prahe a registrácia na Ministerstve vnútra

1992 – 1998 predsedovia Jaroslav Škorík, Marián Antol

1998-1999 Konferencia, voľba nového výboru: predseda M. Beňo, členovia: M. Mikuška, M. Passianová, E. Kostrišáková, M. Petrová, J. Kičín

1999-2005 Konferencia, voľba výboru: predseda M.Beňo, členovia: M. Passianová, E.Kostrišáková, O.Vavrušová, A. Ambrožová, A.Kubušová

2005-2008 Konferencia, voľba nového výboru: predseda M. Passianová, členovia: E. Kostrišáková, J. Rozmuš, O. Vavrušová, A. Kubušová

V lete 2007 odstúpili M. Passianová a J. Rozmuš

2008-2009 Konferencia, voľba nového výboru: predseda E. Kostrišáková, členovia: P. Ambro, V. Čáповá, J. Hutník, P. Dorociak

2009-2010 Konferencia, zmena výboru: P. Dorociaka nahradil J. Rácz

2010 - Konferencia, voľba výboru: predseda E. Kostrišáková, členovia: J. Rácz, V. Čáповá, M. Lungová, P. Ambro

Obdobie činnosti od roku 1998 do 2005

Obec Slovákov v Prahe zažila v prvej tretine svojej existencie obdobie rozmachu i stagnácie. Jej aktivita sa však radikálne zvrtila, keď v polovici februára 1998 bol na mimoriadnej konferencii (13. 2. 1998) po období útlmu činnosti OS v Prahe zvolený nový výbor na čele s predsedom Miloslavom Beňom. Členmi výboru sa stali M. Passianová, M. Mikuška, M. Petrová, J. Kičín a E. Kostrišáková. Hneď na prvej schôdzi nového výboru 26. 2. 1998 boli rozdelené zodpovednosti za oblasti činnosti: kultúrna, športová, propagačná a osvetová, hospodárenie, administratíva a pripravil sa aj plán činnosti. Najdôležitejšie bolo pripraviť akciu, ktorá by sa konala pravidelne a bola základom našej činnosti. Od tejto, pre spoločný život pražských Slovákov dôležitej chvíle, dostali udalosti rýchly spád. Zásluhou iniciatívy členov výboru sa podarilo urobiť našu činnosť pravidelnou, kontinuálnou. Aj keď sa v Prahe na nedostatok slovenských podujatí nemohol nikto z členov Obce sťažovať, ctižiadostou nového výboru bolo vymyslieť také a predovšetkým vlastné podujatia, ktoré by v plnej miere korešpondovali s predstavami vyše dvojstovky členov. Organizovali sa súťaže pre najmladšiu generáciu, z ktorých malo najväčší úspech súťažné predpoludnie na jednej z najmodernejších autodráh v Českej republike, ale aj spoločné turistické návštevy krásnych zákutí Prahy. Agilní organizátori umožnili športové vyžitie v telocvični na Lužinách v juhozápadnej časti hlavného mesta, kde sa schádzavala aj krajšia polovica rodákov, aby si zacvičili aerobik a bolo obdobie, keď cvičenie pravidelne navštevovalo až štyridsať dievčat a žien.

Základom činnosti sa stalo **SLOVENSKÉ RE-PE-TE** – tanečná zábava pre starších a pokročilých, ktorá sa konala každý prvý štvrtok v mesiaci v Klube Mánes. Prvé RE-PE-TE sa uskutočnilo 7. 5. 1998 spolu s pripomenutím si Dňa matiek. Ženy, ktoré na akciu prišli, dostali kvet k sviatku. RE-PE-TE, ktorého názov sme prevzali, bola súťaž o najobľúbenejšie pesničky minulých rokov, ktoré uvádzal populárny zabávač Ivan Krajíček. Na obrazovkách slovenskej televízie patrilo v istom období k najviac sledovaným programom. Návrat k starým dobrým slovenským hitom v českom prostredí mal u našich „repeťákov“ okamžitý úspech. Konalo sa mesiac čo mesiac takmer päť rokov a v programe bola tombola, súťaže Hádaj, čo to je (staré veci, ktoré používali naši predkovia, ako napr. kolovrátok atď.), predvádzanie krojov z rôznych regiónov Slovenska, konala sa predajná výstava slovenských kníh, počuli sme hry na ľudové nástroje ako harmonika, fujara a píšťaly, nacvičili sa spevy a tance k tradíciám stavania májov, Polomská svadba so svadobným sprievodom, vianočné koledy, dokonca sme mali ukážku neslovenského bojového umenia Tae-kwondo, disko tancov, organizovali sa metlové tance, tanečné súťaže s balónikmi i menšie športové súťaže. RE-PE-TE sa stalo veľmi obľúbenou akciou a každý mesiac na ňu prišlo od 60 – 100 účastníkov. Za existencie tohto hojne navštevovaného programového lákadla sa vytvoril aj vlastný rituál a vznikol záujem o súťaže so skromnými, ale milými cenami. Prítomní sa tešili aj na zoznamovaciu časť, nazvanú „Odkiaľ som“. Každý z prítomných si po príchode zabodol špendlík na mapu Slovenska, čím sa začalo prakticky aj vlastné zoznamovanie sa rodákov spojené so spomienkami z čias minulých, ale aj nedávnych návštev v rodnom kúte. A keď sa pravidelní účast-

níci podujatí bližšie zoznámili a zmizol ostych, pribúdala aj ďalší bod programu – predvádzanie starých ľudových zvykov. Tieto večery sa stali príjemným prevkapaním aj pre jubilantov, ktorí dostávali od organizátorov tortu.

Tradičné Slovenské RE-PE-TE sa konalo dokonca aj v renovovanej reštaurácii Čierny kôň v Paláci Lucerna, ktorá je vyhľadávaným miestom kultúrneho, hudobného, spoločenského ako aj športového života Pražanov. Otvorenie slovenského večera sa uskutočnilo za účasti majiteľov – manželov Dagmar a Ivana Havlovcov.

Vráťme sa však do „domovských“ priestorov Mánesa, kde sa konala azda najmasovejšia akcia Slovenský majáles, ktorého sa zúčastnilo vyše 250 hostí. Tieto a podobné veselice sa konali potom nielen v pôvodne slovenskej reštaurácii Kriváň, ktorej vchod spestrila briezka s farebnými stuhami, ale tiež napríklad pred desiatimi rokmi v areáli Psychiatrickej liečebne v Bohniciach...

Tam sa tiež zrodila tradícia cykloturistického výletu pre všetky vekové kategórie s názvom „Bohnický mozol“. Necelá 15-kilometrová trasa viedla od spomínanej liečebne cez Čimický háj a Ďáblický les až po tamojšiu hviezdáreň, ktorá je najvyššie položeným miestom na území Prahy. Okolie psychiatrickej liečebne, ku ktorej patril aj tenisový areál TJ Slovan Bohnice, sa stal miestom slovenského športového podujatia v tenise a stolnom tenise. Jeden z nich bol turnaj „O pohár Alexandra Dubčeka“ k jeho nedožitým 85. narodeninám za účasti jedného z jeho synov.

Ďalšími pravidelnými akciami, ktoré sa konajú od roku 1998 dodnes, sú Pochod Šareckým údolím, spomínaný Majáles a predvianočné posedenie „Kapustnica“. Zo športových akcií to bol ešte tenisový turnaj Korene Open, ktorý organizoval dnes už zosnulý Janko Rozmuš. Turnaj sa konal vždy v máji a posledný 12. ročník sme organizovali v roku 2009.

Príprava uvedených akcií bola časovo i finančne veľmi náročná. Len za obdobie od februára 1998 do konca roku sa výbor zišiel 17-krát, aby akcie pripravil a veľa voľného času vyžadovalo tiež organizačné zaistenie. Bohužiaľ, od polovice roku 1998 z osobných, zdravotných dôvodov i kvôli nedostatku času traja členovia výboru prestali aktívne pracovať, a preto sa vo februári 1999 konala mimoriadna schôdza Obce Slovákov v Prahe, kde sa voľbou doplnili členovia výboru. Z pôvodného výboru zostal Miloslav Beňo, Marta Passianová a Eva Kostrišáková a pribudli Otília Vavrušová, Anička Ambrožová a Anička Kubušová. V tomto novom zložení výbor úspešne pracoval od roku 1999 do roku 2005. U ďalších akcií môžeme menovať výlety do Ďáblického lesa a na spomínanú hviezdáreň, do Trojského zámku, na Karlštejn, besedy so zaujímavými osobnosťami, napr. s cestovateľom Františkom Kelem, Tiborom Koblíčkom, výrobcom ľudových nástrojov atď.

Obdobie činnosti od roku 2005 do roku 2008

Nový výbor OS v Prahe s predsedníčkou Martou Passianovou pokračoval organizáciou osvedčených akcií z minulých

rokov. Členovia výboru si prípravu jednotlivých akcií rozdelili podľa zamerania – kultúrne, spoločenské a športové. Športové akcie, predovšetkým Korene Open organizoval Ján Rozmuš, zatiaľ čo besedy, kluby a spoločenské akcie ostatní členovia výboru. Predsedníčka M. Passianová vykonávala i funkciu hospodára.

Členovia obce sa pravidelne zúčastňovali akcií usporiadaných inými Regionálnymi Obcami Slovákov, ako ROS Karlove Vary a Kladno. Zorganizovali sme zájazdy do Karlových Varov na tamojšiu Slovenskú veselicu. V spolupráci s regionálnou Obcou Kladno sme usporiadali zájazd do južných Čiech do Vimperka a do dedinky Lenora za tradičným pečením chleba a históriou a prírodou južných Čiech. Zúčastnili sme sa tiež besedy so spisovateľkou Irenou Vaverkovou, ktorá píše o histórii Kladenska. V rámci klubov to bola beseda s členkami ROS v Prahe na tému Cestománia – členky sa podelili o zážitky z cestovania po Malajzii, tiež prezentovali fotografie a video. Pravidelná bola naša účasť a tiež spolupráca na folklórnom festivale Jánošíkov Dukát v Rožnove pod Radhoštěm vždy prvý víkend v auguste. Do programu sme zaradili jeseňný turistický pochod a účasť na Karlštejskom vinobraní koncom septembra. Spolupodielali sme sa na organizácii 9. ročníka Futbalového turnaja národnostných menšín O pohár podpredsedu Senátu ČR na štadióne Juliska. Uskutočňovali sa turnaje v bowlingu v klube Radava. Pravidelným miestom, kde sa konali naše akcie, sa stala slovenská reštaurácia Kriváň (pri metre Budějovická, dnes reštaurácia Capy). V spolupráci s pánom Sosenkou, rodákou z Bardejova a prenajímateľom reštaurácie sme usporiadali niekoľko akcií, predovšetkým Majálesy. Programom bolo stavenie májov – prezentácia ľudových krojov, hrala slovenská i česká hudba, podávali sa tradičné slovenské jedlá. Konal sa tu Slovensko – ukrajinský večer, večery s „cimbalovkou“ a Kapustnice. Oceňujeme veľmi dobrú spoluprácu s touto slovenskou reštauráciou, ktorej majiteľ nám taktiež vždy prispel ako sponzor darmi do vianočnej tomboly.

Slovenskí Pražania sú pravidelnými účastníkmi Slovenskej veselice v Karlových Varoch.

V priebehu funkčného obdobia zo zdravotných dôvodov ukončili alebo obmedzili svoju činnosť postupne traja členovia výboru. Napriek tomu sa takmer všetky plánované akcie na rok 2007 uskutočnili.

Obdobie činnosti od roku 2008 do 2012

Na VIII. konferencii dňa 2. 2. 2008 v Dome národnostných menšín si členovia Pražskej Obce zvolili nový výbor v tomto zložení: predsedníčka: E. Kostrišáková, členovia: P. Dorociak, V. Čáповá, J. Hutník a P. Ambro.

Základom v pláne činnosti naďalej zostali osvedčené akcie s pravidelným vystupovaním slovenských folklórnych súborov Šarvanci a Limbora so spevom a tancami z rôznych regiónov Slovenska, ďalej ľudové hudby Alexandra Vrábela a Jiřího Janouška.

Ďalšou súčasťou ročného plánu sa stali Kluby. Ich zmyslom bola príprava rôznorodých programov, z ktorého si mohli záujemcovia vybrať kultúrne alebo spoločenské akcie, besedy, poznávacie výlety, prezentácie Slovenska, účasť na akciách usporiadaných krajanmi v iných regiónoch alebo inými občianskymi združeniami. „Kluby“ sú smerované skôr na komornejšie akcie pre menší počet účastníkov. K úspešným akciám patrili Fašiangové zábavy s pochovaním basy, maskami, séria besied s cestovateľom a fotografom Petrom Ambrom, ktorý prezentoval fotografie o slovenských horách v cykle „Slovenské hory očami fotografa I. II. a III.“ Veľmi zaujímavú besedu sme mali so slovenským historikom Dr. Molnárom z Michaloviec na tému „Vystahovalectvo Slovákov“

Pražania pomáhali pri lupaní a strúhaní zemiakov na halošky. Strúhačský majster (vpravo v zástare) strúhal fakmer tri hodiny bez odpočinku a bez poranenia

a „Genealógia – hľadanie koreňov, besedu s konzulkou Jozefínou Škorupovou a s dlhoročným spravodajcom Českého rozhlasu na Slovensku Ľubomírom Smatanom, ktorá sa konala v kinosále Domu národnostných menšín. V rámci marca – mesiaca knihy sme navštívili Národnú knižnicu ČR v pražskom Klementíne. Každý september organizujeme zájazd na Česko-Slovenský Dožinkový veniec v Hradci. V spolupráci s folklórnym súborom Limbora sa konali Mňamky našej mamy – ochutnávka tradičných slovenských jedál pripravených pražskými Slovákami z rôznych regiónov Slovenska. Priatelia z tohto Folklórneho súboru poskytli svoje priestory na Dittrichovej ulici a časť slovenských špecialít venovali účastníci ako pohostenie zdarma. Na začiatku adventného obdobia sa ako novinka uskutočnilo „Vence vitie“ – predvianočné klubové posedenie, na ktorom si účastníci vytvorili adventné vence.

Činnosťou výboru nie je len plánovanie a organizácia akcií, ale i administratíva, osвета a získavanie finančných prostriedkov a sponzorských príspevkov na zaistenie fungovania

Obce. Každý rok žiada naša Obec o granty na Magistráte hl. mesta Prahy, ktoré vyhlasuje „Celomestské programy podpory aktivít národnostných menšín na území hl. m. Prahy“.

1. Programy zamerané na prezentáciu národnostných kultúr v hlavnom meste Prahe, na kultúrnu, spoločenskú a osvetovú činnosť národnostných menšín.
2. Programy zamerané na publikačnú činnosť, súvisiace so vzťahom národnostných menšín k hlavnému mestu Prahe.

Poskytované čiastky zďaleka nepokrývajú náklady na naše akcie – honorár ľudovým súborom, cestovné na akcie, telefónne a internetové poplatky, prenájom priestorov, poštovné, pozvánky atď. Navyše výsledok grantového konania sa dozvedáme až v apríli alebo máji, takže prvý polrok dotujeme naše akcie z vlastného vrecka.

Za posledné roky sa nám nepodarilo podľa našich predstáv získať sponzorov. Propagácia našej Obce v Prahe a jej činnosti je obmedzená tak prostriedkami, ako aj časom, pretože práca v občianskom združení sa vykonáva popri zamestnaní, vo voľnom čase a zdarma. Od roku 2010 vydáva Obec Slovákov v Prahe časopis Slovenské Korene – dvojmesačník pre krajanov, ktorý pravidelne informuje členov a čitateľov o akciách plánovaných i o uskutočnených. Ako vydavatelia predkladáme každý rok projekty so žiadosťami o štátnu dotáciu aj na Ministerstvo kultúry ČR a na Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí v Bratislave. Slovenský úrad nám poskytol dotácie aj na vydanie tejto publikácie.

Som presvedčená, že Pražská Obec Slovákov sa bude snažiť pripravovať aj naďalej čo najviac zaujímavých akcií, aby aj týmto spôsobom obohatili krajanový život v hlavnom meste. Uvítali by sme do budúcnosti väčšiu účasť a pomoc pri organi-

zácií akcií i ďalších členov (tých je v súčasnosti okolo 250), ale i nečlenov Obce, veď v Prahe žije podľa rôznych zdrojov vyše 20 tisíc Slovákov. Jedným z riešení tohto problému bola myšlienka organizovania krajanového klubového života v jednotlivých pražských obvodoch, ale organizovať súčasný počet podujatí, ako sa ukazuje, je už dnes pre päťčlenný výbor veľmi náročné. Už pred desiatimi rokmi obsahovalo Kalendárium Obce Slovákov v Prahe 34 akcií, čo sú v priemere tri podujatia za mesiac!

Eva Kostrišáková,
predsedníčka Výboru Obce Slovákov v Prahe

II. PAMÄTNÍCI SPOMÍMAJÚ

Jaroslav ŠKORÍK

(Prvý predseda Obce Slovákov)

Pochádza zo Štiavnika neďaleko Bytče a pred vyše tromi desiatkami rokov prišiel pracovať do Prahy na vtedajšie Federálne ministerstvo práce a sociálnych vecí. Pôsobil tam až do rozdelenia republiky, ktorého dvadsiate výročie si v týchto dňoch pripomíname. Už siedmy rok je majiteľom Koliby Javorník, ktorá zostala zo všetkých slovenských reštaurácií v Prahe ako jediné stále fungujúce zariadenie tohto druhu. Ako „federálny Čechoslovák“ si tak splnil svoj životný sen vytvoriť prostredie, kam by chodili Slováci aj Česi. Kvôli kolibe sa naučil dokonca fúkať aj na fujaru...

V roku 1992 sa na základe pripravovaných zmien v štátoprávnom usporiadaní dala dokopy partia ľudí, ktorí cítili

potrebu udržať kontinuálne väzby na Slovensko. Myslím tým kultúrne a duševné hodnoty vtedy ešte slovenských spoluobčanov žijúcich v českej a moravskej časti vtedajšej federácie. A práve za týmto účelom sme požiadali Ministerstvo vnútra ČR o registráciu Občianskeho združenia pod názvom Obec Slovákov v Českej republike (OS v ČR) ako samostatný právny subjekt. Tento nápad vznikol z iniciatívy Štefana Kubusa, s ktorým som sa už ani neviem kde a prečo stretol. Predchádzalo tomu oslovenie zo strany predsedu vtedajšieho Federálneho zhromaždenia Michala Kováča, ktorý nás vyzval, aby sme pomohli Slovákom žijúcim v Čechách, pretože zo dňa na deň sa stali títo spoluobčania národnostnou menšinou. Iniciatíva na zachovanie kultúrnych a duchovných hodnôt Slovákov v Čechách prišla – ako som už spomenul – od vtedy mladého a ambiciózneho Štefana, ktorý sa stal akýmsi organizačným šéfom a má spolu s ďalšími aktivistami najväčšiu zásluhu na založení nášho slovenského združenia. Bol jeho hlavným „hnacím motorom“ a najviac mu záležalo na tom, aby nebol prerušený kontakt so Slovenskom. Vo veci spolupráce sme sa obrátili aj na Maticu Slovenskú, na čele ktorej bol v tom období Jozef Markuš. Ten nás pozval do Bratislavy, aby nadviazal s nami kontakt.

Pretože som sa predtým pohyboval v legislatíve, v novej národnostnej organizácii som si vzal na starosť najmä tieto záležitosti vrátane stanov, do ktorých sme sa snažili dávať nové prvky legislatívnych úprav a noriem. Podarilo sa nám tiež vybaviť na českom Ministerstve kultúry historicky prvú finančnú dotáciu na fungovanie nášho novozaloženého občianskeho združenia, ktoré od roku 1993 začalo vydávať aj spolkový časopis Džavot.

Keďže v Čechách existoval už Klub slovenskej kultúry (KSK), ktorý bol zameraný len na Prahu, vyšli sme s novou aktivitou, aby sa po OS v ČR začali zakladať obce v tých českých regiónoch, kde bola najväčšia koncentrácia Slovákov. Považovali sme to za jeden z dôležitých programových bodov, obsiahnutých aj v stanovách, ktoré sme spolu vytvorili. Nechceli sme sa stať konkurenciou KSK, naším cieľom bolo oslovovať našich rodákov žijúcich aj mimo hlavného mesta.

Slovenská koliba na pražskom sídlisku

Z tejto iniciatívy začali vznikať Regionálne obce Slovákov (ROS). Bol som pri ich zakladaní v roku 1992 v Prahe a následne aj v Brne. Moje aktivity v Obciach Slovákov začali však pomaly ochabovať a stále viac som sa zaoberal myšlienkou vlastného projektu, čo predstavovalo vybudovanie typickej slovenskej koliby zasadenej do pražského prostredia. Je to táto Koliba Javorník v šiestom pražskom obvode Řepy, v ktorej teraz spolu sedíme a spomíname. Pôvodne mala stáť v neďalekých Stodůlkách, kde som však kvôli rôznym problémom so svojím projektom nepochodil. Potom som sa už venoval naplno iba kolibe, čo bolo dôvodom, že som na prelome rokov 1994-1995 pôsobenie v slovenskej komunite zanechal.

Na druhom a tým aj poslednom kongrese v roku 1994 sa dostal do čela P. Lipták – a spolu s ním prišli aj ďalší noví ľudia, zatiaľ čo po mne začali odchádzať aj niektorí ďalší zakladatelia. Ešte predtým sa nám podarilo vybaviť niekoľko stoviek tisíc korún ako dotáciu z Ministerstva kultúry ČR. Peniaze na činnosť Obce Slovákov, ktoré prišli potom na účet vytvorený pre tento účel, sa získavali vtedy v dosť zložitých podmienkach, pretože sme s tým vtedy nemali ešte prakticky žiadne skúsenosti.

Štefan Kubus spolu s ďalšími obetavými nadšencami robili to všetko dovedty dobrovoľne. Stretávali sme sa v našich bytoch, kde sa koncepcne zrodil celý projekt a pripravili sa stanov. Iniciatíva obetavých ľudí a samotná myšlienka oslovovania a organizovania našich krajanov žijúcich v Čechách boli našim hnacím motorom s cieľom rozbehnúť túto veľkolepú akciu. Aj prví členovia novovzniknutej Obce boli naši rodinní príslušníci, priatelia a známi, ktorí sa vzájomne informovali a kontaktovali ďalších Slovákov žijúcich v Prahe. Ustanovujúci kongres, na ktorom som bol zvolený za predsedu (vtedy s módnym titulom prezident), sa konal v Národnom domě na Smíchove a zúčastnila sa ho asi stovka členov. Prví členovia nevyplňovali žiadne prihlášky, nemali žiadnu legitímáciu a neplatili ani členské príspevky. Všetko prebiehalo na základe dobrovoľnosti, čo sa prenieslo aj na vznikajúce Regionálne obce Slovákov mimo hlavného mesta. Regióny boli tiež jednou z hlavných tém kongresu, na ktorom však vtedy ešte dominovali praktické, aktuálne otázky týkajúce sa občianstva, legislatívy a ďalších administratívnych opatrení súvisiacich s rozdelením republiky.

Zakladanie občianskeho združenia prebiehalo vtedy v dosť chaotických podmienkach, takže vybavovanie potrebných náležitostí nebolo jednoduché. Ľahká však nebola ani orientácia v samotnej slovenskej komunite. Na čele Klubu slovenskej kultúry stál nedávno zosnulý veľmi slušný Jožko Havaš, ktorý nám spolu s ďalšími fandili a nepovažovali nás za konkurenciu. Naopak, ešte za môjho pôsobenia sme uskutočnili niekoľko vydarených spoločných akcií. Takýchto aktivít však bolo viac. Spolupracovali sme tiež s ďalšími slovenskými aktivistami, napríklad s historikom Jánom Mlynárikom alebo s ústretovou Jankou Halukovou. Schádzali sme sa s nimi i s ďalšími nadšencami na rôznych neformálnych stretnutiach či už pri rôznych výročiach alebo na akciách usporiadaných slovenskou ambasádou. Kontaktovali sme napríklad Spolok Slovákov, ktorí bojovali v druhej svetovej vojne. Tí boli nadšení, že sme im umožnili, aby sa mohli združovať. Mali sme

dobrý pocit, že sme odvedli kus poctivej a záslužnej práce, ale žiaľ smola Slovákov je aj v tom, že nám chýbalo trochu viac diplomacie a tolerancie v interpersonálnych vzťahoch medzi ľuďmi vo vznikajúcich národnostných združeníach.

Tieto a podobné záležitosti sa začali rozbiehať v udalostiach naplnených rokoch 1992 – 1993, aby potom pokračovali a naberali na intenzite. Ja som sa ich však od roku 1995 už zo spomínaného dôvodu nezúčastňoval. Svojho času som slúbil pánovi Kováčovi, že rozbehneme a legislatívne zabezpečíme činnosť Obce Slovákov, čo sa aj podarilo. Ďalšie udržiavanie kontaktov medzi Čechmi a Slovákami v Prahe som už potom orientoval na Slovenskú kolibu a od tej chvíle som už s Obcou Slovákov nemal nič spoločné. Moja misia sa skončila...

Jedným z hlavných cieľov sa stalo pre mňa uskutočnenie myšlienky hľadania iných technických a organizačných možností, ako skĺbiť spolu Čechov a Slovákov. Našiel som ju v už spomínanom projekte „Koliba“, ktorá sa podľa mojich predstáv mala stať miestom stretávania sa „federálnych Českoslovákov“. Na svojom projekte som pracoval desať rokov, aby som v lete 2005 mohol svoju Kolibu Javorník otvoriť. Nachádza sa v Řepích a pri príležitosti slávnostného zahájenia označil vtedajší veľvyslanec L. Ballek jej existenciu za správne miesto stretávania sa a upevňovania vzťahov medzi majoritnou spoločnosťou a v nej žijúcou slovenskou komunitou.

Marta PASSIANOVÁ

(Predsedníčka pražskej Obce Slovákov 2005 – 2006)

„Pochádzam od Popradu a do Prahy, kde žijem a pracujem už 36 rokov, som sa dostala vydajom za „Smíchovka“. Detstvo som prežila v prekrásnom prostredí

pod Kráľovou hoľou, strednú školu navštevovala v Kežmarku a Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre. Po jej absolvovaní som pracovala dva roky na Slovensku. Po presťahovaní do Prahy mi prišlo šťastie a našla som si prácu, ktorá bola v mojej profesii. Vedúci a kolegovia sa snažili čo najviac mi pomáhať v poznávaní veľkomesta. Bol to Státní statek Praha, ktorý mal skutočne polia a záhradníctva po obvode celého hlavného mesta.“

Zdravotné a tým i finančné problémy v rodine ma prinútili zameniť lásku k pôvodnému povolaniu za lepšie platenú prácu v kancelárii. Prácu na ekonomickom úseku som vykonávala až po odchod do dôchodku.

O existencii Obce Slovákov v Prahe som sa dozvedela od nových kolegov v práci. Videla som v nej dobrú príležitosť dostať sa medzi Slovákov žijúcich v hlavnom meste. Bolo to niekedy na prelome rokov 1993-1994. Bez dlhšieho rozmýšľania som sa stala jej radovou členkou. Hneď na začiatku ma potešila mimoriadne priateľská atmosféra, čo vyvolalo vo mne nadšenie, že som bola konečne opäť medzi svojimi. Cítila som sa veľmi dobre v rodine aj medzi mojimi českými spolupracovníkmi, známymi a priateľmi, ale teraz som dostala naraz možnosť porozprávať sa svojou materčinou.

Prvou akciou, ktorej som sa zúčastnila, bola Mikulášska zábava, ktorá sa konala v Holešovickom klube Lipno na Dělnické ulici. Bolo tam okolo päťdesiat hostí každej generácie. Dostali sme pohárik vína na privítanie, kultúrny program zabezpečili organizátori a nechýbala ani tombola. Bola to vôbec moja prvá navštívená akcia Pražskej Obce Slovákov, a tak som na vlastné oči videla, ako sa prítomní rodáci zabávajú a cítila som sa medzi nimi nádherne.

Najväčší rozmach v činnosti Obce Slovákov v Prahe nastal zvolením výboru na čele s Miloslavom Beňom, ktorého členmi sa stali Eva Kostrišáková, Anička Kubušová, Otília Vavrušová, Anička Ambrožová a ja. Predseda, ktorý vykonával túto funkciu najdlhšie zo všetkých z nás, mal k dispozícii schopných a oduševnených spolupracovníkov pre ďalšie aktivity. Tak ako sa OS v Prahe začala rozrastať, rozširovala sa aj jej pôsobnosť a pribúdali ďalšie programy.

Prvým veľkým cieľom bolo získavanie nových členov. Zamerali sme sa i na mládež, ktorá začala chodiť k nám na diskotéky usporiadané v Mánese pod názvom RE – PE – TE, pomenovanej podľa niektorého z programov Slovenskej televízie. Spomínam si, že hudbu zabezpečoval raz do mesiaca – bol to vždy prvý štvrtok - mládežník Radko Bobák. Vždy bolo „vypredané“ a nespomínam si, že by prišlo menej ako päťdesiat účastníkov. Aby sme túto, jednu z prvých najúspešnejších akcií spestrili, vymýšľali sme k nej rôzne kultúrne programy, tomboly a súťaže. Pohostenie sme si zabezpečovali tiež sami. Žiaľ, už nebohá Anička Kubušová napiekla prítomným svoje vychýrené koláče. My sme tam chodili vo vlastných krojoch a robili sme súťaže typu ktorý kroj odkiaľ pochádza, alebo ako sa ktorá časť odevu volá. Tešili sme sa na tamojšie stretávania so známymi a vymieňali si medzi sebou novinky. Nezabúdajme, že sa to všetko konalo v období, kedy sa ešte nesedelo tak často pri televíznej obrazovke a o internete ani nehovoriac.

S úspechom sa stretla aj ďalšia novinka, prvomájový pochod Šáreckým údolím, ktorý sa stal trvajúcou tradíciou. Na populárny výlet májovou prírodou sa dodnes hlásia záujemcovia, ktorí si už zvykli na spoločné posedenia na konci pochodu ako ďalšej príležitosti na výmenu informácií a zoznamovanie sa s novými krajanmi. K neskorším našim nielen športovým, ale tiež poznávacím aktivitám patril výlet Prokopským údolím v juhozápadnej časti hlavného mesta, prehliadka observatória Ďablice, návšteva arboréta v Průhoniciach a každoročná účasť na vinobraní na hrade Karlštejn.

Dobrý nápad našich predchodcov sme využili a pokračovali v organizovaní veľkého spoločenského posedenia pri hudbe, speve a tanci, kde nechýbala tombola, ani ďalšie sprievodné programy. Pre túto akciu sa natrvalo ujal názov Kapustnica, ktorá sa dodnes koná vždy v predvianočnom období. Po úspechu Kapustnice sme na ďalšie posedenia v rámci „Slovenských večerov“ pripravili predveľkonočné Fašiangy a v máji mimoriadne vydarený Pražský majáles.

Obec Slovákov v Prahe, ktorej som bola od roku 2005 do konca leta 2006 predsedníčkou, sa postupne programovo preorientovala na kultúrne a športové podujatia a na zábavu. Ja som okrem nových nápadov pokračovala v našich akciách vo všetkom, čo sme organizovali aj s bývalým predsedom Milošlavom Beňom.

V tomto období sa počet našich členov rozšíril na vyše dvesto krajanov, pre ktorých sme pripravovali rôznorodé akcie ktorých sa zúčastňovali aj naši českí známi a priatelia Slovenska a Slovákov. Začali sme na naše akcie pozývať ďalšie Obce Slovákov a prijímali sme pozvania na slovenské akcie v regiónoch. Mali sme predstavy, ktoré sme chceli uskutočniť, ale nemali sme na ne peniaze ani vlastné priestory. Chceli sme napríklad poznávať a cestovať po Čechách, aj po Slovensku, ale z členských príspevkov sto korún na rok nebolo možné tieto akcie finančne pokryť. Zo štátnych dotácií na Kapustnicu sme dostávali finančné prostriedky vo výške, ktorá sotva pokryla náklady na hudbu a prenájom miestnosti.

To všetko sme robili dobrovoľne vo svojom voľnom čase a nielenže bez nároku na odmenu, ale časť výdavkov sme si financovali sami. Výbor sa schádzal podľa potreby v redakcii časopisu Korene na Lužinách, ale keď sa nám nechcelo tak ďaleko cestovať, tak aj u mňa v byte alebo niekde v reštaurácii v centre mesta. Ani vtedy nebola lacná doprava a telefóny stáli tiež dosť peňazí. Nemali sme financie, ale sme mali veľkú chuť do práce a radosť z úspešne zorganizovaných a hojne navštevovaných podujatí. Aj čas na prípravu a spoločné posedenia sa vtedy našiel. Prišli zdravotné problémy a moje schôdzky a plány skončili.

Po mojom odchode z funkcie predsedu, nastúpila do čela pražskej Obce, členka výboru Eva Kostrišáková. Pestrá činnosť Obce pokračuje avšak moja účasť na týchto akciách sa stále zužuje. Každý raz, keď si v Slovenských koreňoch prečítam o tej ktorej veselej zábave, si spomeniem na nedávne roky. Priatelia mojej generácie sa venujú už vnúčatám alebo iným záujmom. Vidím to aj u spoločných známych, s ktorými sme sa stretávali, ale už na organizované akcie nechodia. Cítíme sa dnešnou dobou unavení a tiež zvažujeme, či si môžeme

dovoliť zaplatiť vstupné na niektoré reprezentatívnejšie akcie. Tým som povedala všetko...

Jozef GÁFRIK

(Podpredseda OS v ČR a šéfredaktor časopisu Korene v rokoch 2001-2005)

Korene, ktoré nás držia vzpriamených vo víchroch časov a či Pramene, z ktorých dennodenne pijeme čerstvú vodu, aby sme nezahynuli duchovným smädom?

Z týchto mojich návrhov sme asi pred dvadsiatimi rokmi spolu s priateľmi vyberali názov rodiaceho sa slovenského menšinového časopisu, ktorý mal v Českej republike vzniknúť z dovtedajšieho čiernobieleho Džavotu. Po mojom boku vtedy sedeli Naďa Vokušová a Vladimír Skalský. Obaja akceptovali tieto návrhy a napokon sme sa spoločne priklonili k symbolickým Koreňom. Tie nám mali poskytnúť pevnú oporu v novinárskej činnosti v prospech Slovákov v Čechách a na Morave. Boli sme hrdí na to, že Korene budú mať farebnú obálku, čo z finančných dôvodov zďaleka nebolo také jednoduché ako by sa mohlo zdať teraz, pretože dotačný systém neexistoval. A tlačiarenský „kult farby“, ako ho poznáme dnes, sa takis-

to ešte len rodil. Nebola to teda samozrejmosť. Do hlavičky nového mesačníka sme hrdo vpísali dodatok „Prvý slovenský časopis v ČR“.

Pochopiteľne, ani nášmu periodiku sa neskôr nevyhli rôzne krízové situácie, ale fakt, že časopis vychádzal nepretržite do roku 2010 a potom pod novým názvom Slovenské korene je hádam dobrou vizitkou tých, čo ho zakladali a svedectvom veľkej obetavosti mnohých ďalších kolegov, ktorí ho potom v nasledujúcich rokoch zveľaďovali. A pracovali na ňom ako na roli národa dedičnej, ako by sa dalo povedať spolu s národovcami z dávnych čias.

V deviatom ročníku Koreňov, presnejšie v máji 2001, som sa stal ich šéfredaktorom, keď v predchádzajúcom období som do časopisu intenzívne prispieval a staral sa o inzerciu v ňom. Inzerciou vtedy Korene boli a aj zostali jedinečné. Zháňať komerčnú reklamu do podobného časopisu bolo v tom období neraz skutočným kaskadérskym kúskom a kto nemusel, ani sa do toho ani nepúšťal.

Do najužšieho redakčného kruhu po mojom nástupe za šéfredaktora patrili Ján Senčák, Peter Lipták, Pavol Vranovský a Jaromír Slušný, ale osobne som si veľmi vážil napríklad aj spoluprácu s Emilom Ivančákom, ktorý sa o niečo neskôr začal starať o kresťanskú stránku Koreňov. On sám dal rubrike názov Slovenský pútnik. Zavedenie takejto rubriky nebolo jednoduchým rozhodnutím, lebo názory na jej opodstatnenosť sa spočiatku rôznili, ale nakoniec sa zmysel kresťanskej strany v časopise plne potvrdil. S Emilom Ivančákom ako hlboko veriacim človekom sme viedli zápalisté diskusie o podobe stránky, tak, aby v nej nechýbala úprimná viera, ale zároveň ani svetský pohľad na cirkevnú problematiku.

Ale už som odbočil. Pre čitateľa bola hádam hlavným prvkom novôt v časopise – aspoň navonok a po formálnej stránke – zmena hlavičky. Tým sa však úprava profilu mesačníka zďaleka nevyčerpávala. Dali sme mu moderný strih, viacej svetla a dynamickejšiu grafickú úpravu, vrátane zalamovania strán na štyri stĺpce, čo mu dodávalo väčší švih. A švihákmi, ktorých budú mať čitatelia radi, sme chceli byť. Začali sme oslovovať nových spolupracovníkov, predovšetkým ako autorov úvodníkov a veľký dôraz sme kladli na pôvodnosť fotografií na obálke, o ktoré sa s veľkou angažovanosťou staral Ján Senčák ako neúnavný fotograf a fotoreportér. A nevyhýbali sme sa ani „novátorským“ publicistickým témam, medzi ktoré možno zaradiť napríklad reportáž z paluby nočného autobusu smerujúceho na Slovensko alebo článok o Slovenkách, ktoré sa v Prahe živili ako čašníčky „hore bez“. Myslím, že takéto témy zo života spracované publicistickým spôsobom sa v nijakom slovenskom národnostnom časopise v Českej republike neobjavili ani predtým, ani neskôr.

Veľkú časť obsahu časopisu sme venovali životu organizácií Obce Slovákov v ČR v jednotlivých mestách a novinárskym perom sme sa snažili pomáhať tam, kde sa pomáhať malo a dalo. Spomínam si napríklad na návštevu u starostu mesta Stříbro, ktorý sa pomerne vehementne bránil tomu, aby mesto podalo pomocnú ruku tamojším Slovákom. Dvojčlenná novinárska návšteva z Prahy – bez toho, aby som našu misiu preceňoval – mu možno trochu otvorila oči.

Začali sme tiež organizovať čitateľské súťaže a posilňovali sme väzbu s čitateľmi. Často sme dostávali do redakcie listy a pohľadnice i rôzne autorské príspevky, písané síce neumeľou rukou, ale s veľkým srdcom.

Spravodajskú rolu Koreňov posilňovala strana nazvaná Napísali iní, kde sme si všímali významnejšie články – slovicák z tlače vychádzajúcej v ČR i v SR. O kvalitné historické články so vzťahom k slovenským dejinám sa staral historik Jaromír Slušný, kým Pavol Vranovský sa venoval skôr teoretickým statiam a na stránkach Koreňov tiež dlho držal besednicu, už ako pomaly miznúci žaner.

Prešli štyri roky a po nich som už aj ja mohol napísať článok – ako urobil môj predchodca Ján Kopčík – ktorý by sa bol volal „Šéfredaktori odchádzajú, časopisy zostávajú“. Odišiel som s pocitom, že časopisu som dal, čo som mohol. Že som nikdy neľutoval čas strávený nad jeho prípravou ani úvahy, ktoré som mu venoval v hodinách voľna.

Na záver si neodpustím kacírsku myšlienku. Som presvedčený, že tri slovenské národnostné časopisy pomerne príbuzného charakteru sú v ČR veľa. Zastávam názor, že štátne finančné zdroje na ne vynakladané by sa mali zjednotiť a že by mal existovať len jeden slovenský menšinový časopis, ale kvalitný, ktorý by kedy-tedy citovali aj české médiá.

Slovenským koreňom želim, aby boli aj naďalej pevne zakotvené v slovenskej postati, hoc aj tá sa nachádza v Českej republike.

III. Z HISTÓRIE DO SÚČASNOSTI

Obec Slovákov v Prahe patrí k tým občianskym združeniam, kde prevláda mladá generácia tvoriaca najmä na spoločenských akciách až dve tretiny prítomných. Oslovili sme niektorých najagilnejších návštevníkov, ktorí na otázky členky nášho výboru odpovedali nasledovne:

Čo vieš o Obci Slovákov v Prahe a o jej súčasnej i dávnejšej pôsobnosti?

Mišo: Skupina ľudí, ktorí sa snažia propagovať Slovensko v Prahe, organizovať akcie, vydávajú časopis a tak trochu šíriť a udržiavať slovenskú kultúru, zvyky a novinky hlavne medzi Slovákami v Prahe.

Mia: O Obci Slovákov toho veľa neviem, v Prahe som krátko, ale viem, že sa často stretávajú na zábavných akciách, na ktoré rada chodím.

Tomáš: Vydávajú svoj vlastný časopis, moji kamaráti sú vo výbore a sem-tam majú nejaké veselice, fašiangy atď.

Ako vnímaš akcie organizované Obcou Slovákov? Ako sa cítiš na týchto akciách?

Mia: Som rada, že existujú tieto akcie a hlavne som rada, že sa nájdu osoby, ktoré vedia niečo takto zorganizovať. Akcie vnímam veľmi pozitívne, lebo som milovníčka ľudoviek a rada tancujem. Vždy sa tam stretne kopa dobrých známych a neznámych ľudí a z týchto akcií mám jedny z najlepších zážitkov z Prahy vôbec.

Eva: Zatiaľ som bola len na Majálese – bolo veľmi príjemné zaspievať si piesne, s ktorými som vyrastala.

Mišo: V rámci možností – hodnotím ako v škole: 1. Veľmi pekne zorganizované, vždy si na nich oddýchnem a stretnem dobrých ľudí.

Tereza: Akcie sú super! A cítim sa na nich veľmi dobre

Máš nejaký nápad, ideu, čo a ako by sa dalo na realizovaných akciách vylepšiť?

Mia: Myslím, že by bolo vhodné vždy zabezpečiť jedlo, niečo sladké, ale myslím, že to vždy aj bolo. A páčilo sa mi, že každá akcia bola na inom mieste a bola iná, takto mám na každú spomienky, nezlieva sa mi to do jedného.

Mišo: Zúčastňujem sa len folklórnych akcií. Ja budem rád, keď akcie ostanú v tej kvalite, v akej sú. Pretože sú super, nie

vždy sa dá vyjsť všetkým v ústrety a v rámci možností, peňazí a priestorov. Je to vždy maximum vyťažené z minima. Aspoň z môjho pohľadu.

Tomáš: Chcelo by to masovejšiu propagáciu a reklamu, nech príde viac (hlavne mladých) ľudí.

Ste spokojní s frekvenciou akcií alebo by ste preferovali viac alebo menej folklórnych a kultúrnych aktivít počas roka?

Mia: Myslím, že také väčšie akcie sú vhodné raz za tri – štyri mesiace, predsa len, keď je niečo veľmi často, ľudia si to tak nevážia a je to tiež náročné pre organizátorov. Čo sa týka menších akcií – ako škola ľudových tancov – tá bola veľmi príjemná a raz za dva týždne tak akurát.

Mišo: Folklórne – 3, maximálne 4-krát do roka. Trochu sa totiž obávam, že častejšie sa to asi ani nebude dať. A pri veľmi častých akciách to ľudí bohužiaľ po čase omrzí a myslím, že si to o to menej vážia a prestanú chodiť.

Tereza: Keďže sa zúčastňujem predovšetkým folklórnych akcií, prijala by som, keby sa konali častejšie. Aspoň raz za štvrt roka.

Áké máš predstavy o ďalšom fungovaní nášho občianskeho združenia v budúcnosti? Čo očakávaš od tejto organizácie?

Eva: Čo očakávam? Asi organizáciu a podporovanie akcií slovenskej kultúry...možno aj lepšiu a výraznejšiu propagáciu ...

Tomáš: Udržiavanie tradícií, možno spoluprácu s ďalšími podobnými združeniami.

Mia: No samozrejme by bolo dobré, ak by pokračovala vo fungovaní podobným štýlom. Aj Slováci v Prahe majú svoj podiel na tom, že som sa v Prahe cítila vždy dobre ako doma. Myslím, že za to môže rodinná atmosféra, ktorá vládne na akciách. Je to vďaka ľuďom, ktorí prišli, ale aj vďaka organizátorom, na ktorých bolo vidieť, že to robia s radosťou a nie z nutnosti. Takže ďakujem a želám ešte veľa chuti a času niečo organizovať.

Anketu zaznamenala: M. Lungová

IV. BOLI NAŠIMI HOSTĀMI

LUBOMÍR SMATANA, novinár

(1967 Snina, okr. Humenné)

Narodil sa pár hodín chôdze od hranice Sovietskeho zväzu, vyrastal v Horním Slavkove, pár hodín chôdze od hranice západného Nemecka. Vyštudoval Západočeskú univerzitu v Plzni, odbor učiteľ biológie a chémie. V Českom rozhlase pracuje vyše desať rokov, od roku 2006 pôsobil ako stály spravodajca na Slovensku. Tým si splnil svoj sen vrátiť sa na rodnú hruď a hľadať svoje korene. Na Slovensku preliezol

Autor, ktorý búra zažitú mytú

kde aký kút, viac reportáží v Českej republike o Slovensku nikto doteraz nepublikoval. O svojom päťročnom pôsobení napísal knihu „Jánošiči s ťěžkou hlavou“, ktorá sa stala v ČR skutočným bestsellerom a na Slovensku bola vlani treťou najpredávanejšou knihou.

JOZEFÍNA ŠKORUPOVÁ, diplomatka

Vedúcu konzulárneho oddelenia slovenského veľvyslanectva v Prahe sme privítali na besede v novom sídle našej Obce, ktorým sa stal Dom národnostných menšín na Vinohradoch. Bolo pred voľbami, a tak nás v úvode informovala o ich prípravách a najmä o možnosti sa ich zúčastniť aj v postavení zahraničného Slováka. Zoznámila nás tiež s chodom zastupiteľského úradu a v odpovediach na otázky poskytla Slovákom žijúcim v Česku aj praktické informácie a rady. Druhá časť zaujímavej a neformálnej besedy sa už týkala jej skúseností z predchádzajúcej práce konzulky v Chorvátsku, Turecku a v Thajsku. Okrem profesionálnej, úradnej časti nechýbali ani príbehy a osobné postrehy z bežného života v uvedených krajinách.

Kytica pre pani konzulku od predsedníčky

FRANTIŠEK KELE, cestovateľ

Geograf, pedagóg, horolezec, polárnik, cestovateľ, publicista a spisovateľ je považovaný za najaktívnejšieho slovenského cestovateľa 20. storočia. Vari niet končiara vo Vysokých Tatrách, na ktorom by aspoň na chvíľu nespočinula jeho noha a z ktorého by sa nepokochal pohľadom na okolitú krásu. Doteraz v nich uskutočnil takmer 600 výstupov a 50 prvovýstupov. Stal sa najmladším horským vodcom a s pribúdajúcim vekom rástla aj túžba po náročnejších cieľoch. Na vrchole Mont Blancu stál po prvý raz v roku 1955.

Nasledovalo Kibo v pohorí Kilimandžáro, Aconcagua, Popocatepetl, Chimborazo, Mont Rinjani, Tahat, Elbrus a ďalšie. Doteraz ich bolo takmer sto.

Je prvým Slovákom, ktorý pôsobil na všetkých svetadieloch vrátane Arktídy a Oceánie, uskutočnil tri cesty okolo

sveta, viedol prvú výpravu na Mount Everest (1984) a prvú slovenskú výpravu na severný pól (1993).

Je autorom a spoluautorom vyše tridsiatich publikácií a cestopisov. Navštívil všetky miesta, kde sa pohyboval M. R. Štefánik a ako kmeňový prispievateľ Slovenských Korneňov píše reportáže z ciest po stopách tohto významného cestovateľa.

REGIÓNY

V NAJSTARŠEJ OBCI SLOVÁKOV

Názov: Obec Slovákov v Prahe
Sídlo: Dům národnostních menšin, Vocelova 602/3, 120 00 Praha - 2
Kontakty: tel. 221 419 823, mail: ros.praha@seznam.cz

Edičná činnosť: Neziskový vydavateľ spoločenského, kultúrneho a rodinného časopisu SLOVENSKÉ KORENE, s celoštátnou pôsobnosťou pre všetkých Slovákov

Štatút: Občianske združenie – samostatný právny subjekt, registrovaný na Ministerstve vnútra ČR podľa zákona č.83/1990 Sb.o združovaní občanov dňa 29.10.1992.

Výbor: Ing. Eva Kostrišáková (predsedníčka), PhDr. Juraj Rácz (podpredseda, šéfredaktor), Ing. Viera Čáповá (hospodárka), **členovia:** Peter Ambro, Ján Hutník, náhr. Magda Kubičková.
Počet členov: 276

PREDSEDOVIA ŠPOMÍNajú

Ing. JAROSLAV ŠKORÍK

zakladateľ Obce Slovákov v ČR, teraz majiteľ Koliby Javorník v Prahe 6 – Řepy:

„Zakladanie Obcí Slovákov v Českej republike začalo v Prahe v časoch, keď som vykonával funkciu predsedu OS celorepublikového charakteru. Stalo sa tak na prelome rokov 1992-1993 a hlavným dôvodom vzniku tohto občianskeho združenia bolo udržanie kontaktov s Maticou Slovenskou, čo priamo súviselo so zachovaním stykov so Slovenskou republikou. Popri tom bolo našim cieľom napomáhať Slovákom žijúcim v Čechách orientovať sa v legislatíve po rozdelení republiky. Pomáhalo pri tom zakladanie jednotlivých regionálnych združení a vznikajúca komunikácia medzi nimi, k čomu prispelo aj založenie časopisu občianskych združení v ČR. K tomu všetkému bola okrem mnohých legislatívnych, administratívnych, ako aj organizačných záležitostí potrebná aj kolegialita a slušnosť najmä vo vtedajšom vedení OS. Pretože sa tak nestalo, po krátkom pôsobení som radšej ukončil svoju aktívnu činnosť a dal sa na samostatné podnikanie.“

MARTA PASSIANOVÁ

(2005-2007), ekonómka, teraz cestovateľka
Vyštudovala Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre. K jej záujmom patrí čítanie cestopisov a sledovanie historických, kultúrnych a prírodopisných zaujímavostí. Ako sama hovorí, rada poznáva život ľudí v ich prirodzenom prostredí a od mestského ruchu si najlepšie odpočívajú v lese alebo len tak pri práci na záhradke.

„Funkciu predsedníčky som preberala po M. Beňovi (1998 – 2005), ktorý mal za sebou už dve volebné obdobia a vzdal sa svojej funkcie z pracovných dôvodov. Vo výbore, v ktorom som predtým pracovala, sme mali veľmi dobrý kolektív, ktorý pokračoval v práci v podstate

v nezmenenom zložení. K osvedčeným akciám sme začali postupne realizovať aj nové nápady, aby sme naše aktivity rozšírili ešte viac. Patrila k nim napríklad spolupráca s ďalšími OS v ČR, najviac s Kladnom, ktoré je najbližšie, ale radi sme chodili aj do vzdialenejších Karlových Varov na Slovenskú veselicu, kde sme sa stretávali aj s členmi OS zo Sokolova. Ako predsedovia sme zároveň veľmi dobre spolupracovali a rozšírili kontakty prakticky so všetkými Obcami Slovákov.

Samozrejme, že nie všetko sa podarilo z našich predstáv uskutočniť. Usilovala som sa

najmä o rozšírenie spoločných akcií pre našich členov, ktorí putovali s nami na osvedčených a obľúbených výletoch do Šárky alebo Prokopského údolia. Ďalšiemu spretreniu činností zameraných najmä na fyzické aktivity zabránil menší záujem členov, možno aj preto, že pripravované pochody sa im zdali príliš náročné.“

Ing. EVA KOSTRIŠÁKOVÁ

personalistka a tiež cestovateľka.
Prevzala vedenie OS v júli 2007 a vo februári 2008 bola zvolená za predsedníčku

Pochádza zo Starej Ľubovne a vyštudovala Vysokú školu strojnícku a textilnú v Liberci. Neskôr si rozšírila vzdelanie na PF - UK štúdiom personálneho managementu a pracovného práva. V Čechách žije od roku 1985 a pracuje ako personalista v zahraničnej telekomunikačnej spoločnosti. Po časovo náročnej práci si zjéde aspoň dva razy v týždni buď na jogu, pilates alebo tai-chi. Dovoľenku využíva na cestovanie, a to aj do takých vzdialených končín akými sú napr. USA, Kanada, Nový Zéland alebo Malajzia, o ktorej sme publikovali aj v časopise Korene.

„Pri tom všetkom sa venujem práci v občianskom združení Obec Slovákov v Prahe, kde som členkou výboru nepretržite od roku 1998. Organizujeme pravidelné akcie pre Slovákov i priaznivcov napr. spoločensko-kultúrne večery spojené s folklórom a tancom ako sú fašiangy, majáles alebo kapustnica. Ďalej športové akcie a besedy s významnými osobnosťami na praktické témy napríklad o vystahovalectve Slovákov, či o práci slovenského konzulárneho oddelenia v Prahe. Tri roky som žila v zahraničí (Nemecko a Veľká Británia) a viem, aké je to žiť a pracovať v cudzej zemi. Krajania často pomôžu radami pri adaptácii sa v novom prostredí a vytvárajú si navzájom určité zázemie. Organizovanie akcií v občianskom združení je tímová práca členov výboru. Pozitívny ohlas na naše akcie a účasť nám dodáva optimizmus do ďalšej práce.“

SLOVENSKÝ VÍKEND V PRAHE

Aj v stavežatej Prahe znela čistá slovenčina a známe pesničky, voňali koláče a kapustnica...

Slováci tvoria v Českej republike tristo-tisícovú národnostnú menšinu a združujú sa vo viacerých združeníach a spoloch. Jedným z nich je Obec Slovákov v ČR. Vydáva časopis Korene a organizuje viacero podujatí, napríklad každoročný slovenský ples, majáles či predvianočné posedenie pri kapustnici.

Tomu tohtoročnému predchádzalo tradičné udeľovanie Ceny Mateja Hrbendu, ktorú si už po štvrtý raz vyslúžili osobnosti, prispievajúce k budovaniu a upevňovaniu česko-slovenských vzťahov. Po minuloročných umelcoch - Helene Růžičkovej a Jozefovi Bednárikovi - to boli tentoraz ministri školstva Milan Ftáčnik a Eduard Zeman. Obec Slovákov im prejavila uznanie za podpísanie dohody, vďaka ktorej môžu študenti oboch republík študovať u súsedov za rovnakých podmienok ako domáci - vo svojej materinej a bezplatne.

V sobotu večer sa o hostí v klube Mánes starali tri Slovenky v krojoch. Najstaršia z nich - Anička Kubušová - sa do Prahy prísťahovala len pred niekoľkými rokmi. „Môj domov je tam, kde žijú moje tri deti a vnúčatá,“ povedala si a opustila rázovitú stredoslovenskú Polomku. Vzala so sebou i kroj zdedený po mame, ale i ďalších šesť, ktoré už sama vyzdobila výšivkou a teraz ich príležitostne požičiava. Na posedenie sama napiekla vyše štyristo oškvarkových pagáčikov a tunajší kuchári varili kapustnicu podľa jej receptu.

Čipemá vdova Anička si v Prahe rýchlo zvykla a našla si priateľov medzi krajanmi v Kostole sv. Uršuly, kam chodí každú nedeľu na sloven-

skú omšu. Neprijemné je, že tu musí vyžiť zo slovenského dôchodku, ktorý je po prepočítaní na české koruny veľmi nízky.

Moderátorka večera Anka Abrožová aj ďalšia krojovaná „čašníčka“ Marta Pasionová (na obr. hore) sa do Prahy dostali tak ako veľa iných Sloveniek - vydajom. Marta sa dvadsať rokov s nikým z krajanov nestýkala, no v posledných rokoch, keď jej už deti odrástli, začala sa zapájať do života Obce Slovákov. Do dôchodku sa ešte tak skoro nechystá - v Českej republike už od roku 1996 pridávajú ženám každý rok po štyri mesiace, takže pani Marta bude musieť pracovať až do päťdesiatich ôsmich rokov.

Eva Kostničáková v goralskom kroji je zo Starej Ľubovne a po štúdiu zostala v Prahe pracovať. Aj to je jeden z čistých spôsobov, ako sa stať príslušníkom národnostnej menšiny...

Do Mánesu si prišli spolu posediť ľudia všetkých generácií, dôchodcovia i študenti. Spája ich spoločná reč, tradície, ba niekedy aj spomienky na detstvo prežité na jednej ulici. Svet je naozaj malý.

V ten istý večer si na kapustnici a makovníkoch pochutnávali pražskí Slováci aj na inom mieste. V Divadle U hasičů slávil už jedenáste Vianoce s Limborou členovia a priaznivci tohto folklórného združenia. Uprostred moderej, pulzujúcej európskej metropoly v ten večer vytvárali dojemný ostrovček, dýchajúci tradičnou slovenskou vianočnou atmosférou.

Mimochodom - kúsok domova v tomto meste možno nájsť aj v hoteli, ktorý patrí Slovákom Viliamovi Paulínymu. Varia tu vraj najlepšie bryndzové halušky v Prahe a pre príjemné prostredie ho mnohí krajanovia opakovane navštevujú...

Text a foto: LUDMILA GRODOVSKÁ

VI. V DOME NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN

Idea Domu národnostných menšín, kde má svoje sídlo aj Obec Slovákov v Prahe spolu s redakciou časopisu SLOVENSKÉ KORENE, vznikla na začiatku deväťdesiatych rokov. Zároveň s formovaním občianskych združení národnostných menšín v súvislosti s demokratizačným procesom a uzákonením práva národnostných menšín na svoju existenciu a špecifickosť prejavu vznikala potreba poskytnutia priestorov národnostným spolkom, aby mohli vykonávať svoju činnosť.

Štatút národnostnej menšiny je v súčasnosti v Českej republike priznaný celkom dvanástim menšinám. Tieto komunity majú svoje zastúpenie v Rade vlády pre národnostné menšiny, majú na území Českej republiky svoj historický pôvod, zakladajú spolky (najmä občianske združenia), na činnosť ktorých prispieva i štát. Sú to tieto menšiny: bulharská, grécka, chorvátska, maďarská, nemecká, poľská, rómska, rusínska, ruská, slovenská, srbská a ukrajinská.

V budove, ktorú otvoril Pražský magistrát v lete 2007 na Vocelovej ulici č. 602/3 v tesnej blízkosti stanice metra I. P. Pavlova v druhej mestskej časti, začali uvedené menšiny už krátko po otvorení prezentovať svoje národné kultúrne tradície. Hlavné mesto Praha ako prvé české mesto vytvorilo tak regulárne inštitucionálne zázemie pre spolkový menšinový život a pre to, aby menšiny mali pre seba priestory, kde sa môžu stretávať a združovať. Česká metropola sa tak zaradila k tým európskym metropolám, v ktorých už podobné zariadenia fungujú. Urobila tým veľký krok dopredu, aby tu žijúce menšiny boli viditeľnejšie. Tento unikátny projekt, ktorý je jediným svojho druhu v Českej republike, slúži už piaty rok propagácii multikultúrnych tradícií menšín žijúcich v ČR, prehlbovaniu

porozumenia medzi národmi a zlepšovaniu vzťahov medzi menšinami a väčšinou spoločnosťou. Je potešiteľné, že sa v ňom nestratila ani časť slovenských združení pôsobiacich v jeho priestoroch a slovenské aktivity pomerne intenzívne zaplňajú kolónky harmonogramu celoročných akcií. Napokon to potvrdzujú aj riadky riaditeľa tejto inštitúcie Mgr. Jakuba Štědroňa v nasledujúcom príspevku:

Kde menšiny tvoří většinu

Praha byla vždy městem s dlouhou multikulturní tradicí. Osobnosti jako Bernard Bolzano, otec a syn Dienzenhoferovi, Ján Jesenius, Tycho de Brahe, Jan Kepler, Wolfgang Amadeus Mozart, Josip Plečnik, Bertha von Suttner, Franz Kafka či Roman Jacobson měli něco společného. Ač nebyli české národnosti, strávili v Praze významnou část svého života a měli k ní vřelý vztah. Praha se pro ně stala dočasným či trvalým domo-

vem. Stejně tak poskytovala v předválečném období velkorysý azyl pro uprchlíky z fašistického Německa či komunistického Sovětského svazu. Na svoji tolerantní a otevřenou politiku vůči svým menšinám mohla Praha po letech nsvobody plně navázat až po roce 1989.

Patrně nejzajímavějším výsledkem této politiky se stala obecně prospěšná společnost Dům národnostních menšin. Za zmínku stojí fakt, že náklady spojené s užíváním kanceláří hradí Praha jednotlivým národnostním menšinám prostřednictvím grantu, o které si menšiny každoročně žádají. Z grantů jsou hrazené i vzdělávací, společenské či publikační aktivity jednotlivých organizací národnostních menšin i integrujících se cizinců.

Dům národnostních menšin je svým zaměřením unikátní institucí minimálně v České republice a možná i v celé Evropě. Není totiž zvykem, aby na jednom místě sídlila občanská sdružení národnostních menšin a redakce jejich časopisů.

Jednotlivá sdružení navíc využívají na své vzdělávací, kulturní i společenské aktivity společné prostory jako galerie, společenský sál (kinosál), zasedací místnost, kavárna či knihovna. V Domě sídlí organizace zastupující celkem 11 národnostních menšin. Poněkud zjednodušeně by se dalo říci, že náš Dům je místo, kde naše menšiny tvoří většinu.

Jednou z neaktivnějších menšin (nejen v Domě národnostních menšin) je menšina slovenská. Je to dané nejen velikostí této komunity a množstvím slovenských studentů či pracovníků, ale též aktivitou jednotlivých sdružení i jejich reprezentantů. Navíc bychom stěžili naši další menšinu, kterou by Češi považovali za tak blízkou a oblíbenou. A není to vztah náhodný. Vždyť poprvé spolu dávní předci Čechů a Slováků žili už období Velkomoravské říše. V období humanismu se pak Praha stává též jedním z center slovenské vzdělanosti a Karlova univerzita jejím ohniskem. Rektorem Karlovy Univerzity je zvolen Ján Jesenius (o 373 let později, už za mých vlastních studií na této univerzitě, v jejím čele stanul trnavský rodák Ivan Wilhelm), další slovenskou osobností pak je Vavrinec Benedikt z Nedožier, její prorektor. Období národního obrození pak Čechy i Slováky opět spojuje množstvím kontaktů mezi literáty, buditeli a vzdělanci. Mezi desítkami osobností, které měli ke Slovensku vřelý vztah, byla Božena Němcová, Adolf Hejduk nebo Július Zeyer. Další osobnosti snad již ani není potřeba zmiňovat, protože se mezitím posouváme v čase do období společného státu - Československa, které ještě mnozí máme v živé paměti. První republika Masaryka a Štefánika, Pražské jaro a jeho slovenský symbol Dubček a konečně náš sametový rozchod, který zapříčinil, že se dnes k sobě tak rádi vracíme. A tak dnes sice žijeme ve dvou různých zemích, ale naši Slováci jsou nám bližší, než kdykoliv předtím. Stačí kdekoliv přivřít oči a zaposlouchat se do hovoru lidí a člověk zjišťuje, že slovenčina se stala nedílnou součástí jazykového koloritu pražských ulic, kaváren, nemocnic či univerzit.

Berte tedy tento text zároveň jako pozvánku k nám na návštěvu. Věříme, že vás svojí nabídkou kulturních, hudebních i vzdělávacích programů dokážeme zaujmout a vy si k nám najdete cestu. A když už tím důvodem nebude konkrétní program, pak aspoň přijďte nasát jedinečnou multikulturní atmosféru tolerantního a kosmopolitního místa uprostřed Prahy, které je svým zaměřením unikátní a výjimečné. Vždyť díky aktivitě slovenských spolků jsme místem, kde se bez přehánění slovenští návštěvníci mohou cítit jako doma.

VII. EDIČNÁ ČINNOST

SLOVENSKÉ KORENE

Celofarebný dvojmesačník vo formáte A/4 s dvomi pravičnými prílohami (Detský kútik a Slováci doma a vo svete), ktoré spolu s obálkami majú celkový rozsah 48 strán. Vychádzajú od roku 2010 6-krát do roka v náklade vždy po 2 500

výtlačkoch a ich vydávanie povolilo Ministerstvo kultúry Českej republiky pod registračným číslom E 19250, ISSN: 1804-2872.

Nová grafika, celostránková farebnosť na kvalitnom papieri s laminátovou titulnou stranou a najmä bohatší a pes-

trejší obsah so zaujímavejšími rubrikami a pestrejšími novinárskymi žánrami vyvolali v drivej väčšine pozitívne ohlasy čitateľov, ktorí svoje názory môžu publikovať na pravidelnej stránke Poštou, mailom, telefónom. Ceníme si tiež názory profesionálnych novinárov a literátov, z ktorých sme si vy-

tvorili vysoko kvalitnú skupinu kmeňových prispievateľov. Za nemenej dôležité považujeme aj reakcie zo strany pracovníkov kultúrnych, spoločenských a štátnych inštitúcií až po ich najvyšších predstaviteľov.

SLOVENSKÉ KORENE ako spoločenský, kultúrny a rodinný časopis s celoštátnou pôsobnosťou sú určené pre všetkých Slovákov žijúcich v ČR. Medzi nimi sa však zameriavame na ciele skupiny z rôznych Občianskych združení v jednotlivých regiónoch. Najvýznamnejšie sú Obce Slovákov v Prahe, Brne a v Hradci Králové, kde je najväčšia koncentrácia organizovaných krajanov s najširšími aktivitami. Sústreďujeme sa tiež na tri desiatky ďalších miest, v ktorých žije viac ako tisíc krajanov ako aj na slovenskú mládež študujúcu v ČR. Časopis je orientovaný aj na českých občanov, ktorí sympatizujú so Slovákami, hľadajú informácie o Slovensku, a tak im nahrádzame slovenské periodiká, ktoré sú v ČR prakticky nedostupné.

Obsahovo je časopis nepolitickým periodikom zameraným na život slovenskej menšiny v ČR, národnostné otázky doma i v zahraničí, zaujímavosti o aktivitách minorít a na zoznamovanie sa s tradíciami, zvykmi a folklórom krajiny predkov. K základnej obsahovej štruktúre patrí aj česko – slovenská vzájomnosť, tradície našej spolupatričnosti a nové formy spolupráce v rámci Európskej únie. Prevládajú informácie o aktivitách slovenských združení v ČR s dôrazom na historickú blízkosť našich národov.

Najväčší priestor však naďalej venujeme príspevkom zo života slovenských menšín a komunít v jednotlivých českých regiónoch. Predstavili sme v nich okrem Obce Slovákov (OS) v Prahe aj ďalšie dve samostatné a významné OS v Brne a Hradci Králové. Prinášame tiež informácie zo Slovenska, ktoré už nezviditeľňujeme len cez halušky, fujaru a ovečky, ale predstavujeme ho ako modernú dynamickú krajinu v Európskej únii a eurozóne.

PRÍLOHY:

DETSKÝ KÚTIK

Samostatná, ojedinelá príloha v oblasti národnostných periodík s najväčším ohlasom čitateľov a pedagógov, ktorých pozitívne reakcie nás inšpirujú naďalej v tom pokračovať. Je pripravovaná interaktívne v spolupráci s deťmi v základných školách. S bohatým a zaujímavým obsahom a peknou grafikou sa stal v niektorých prípadoch požadovanou učebnou pomôckou. Ide o dlhodobý zoznamovací seriál o jednotlivých

krajinách EÚ so všetkými zaujímavosťami a so životom detí v týchto štátoch. Okrem toho sa vraciame aj k folklóru a k slovenským zvykom a tradíciám pri príležitosti rôznych sviatkov a udalostí. Pre mladých čitateľov sú pripravené aj hlavolamy formou najrôznejších rébusov, hádaniek a vtipov. Veľký ohlas má súťaž o najkrajší obrázok. Najlepšie práce zverejňujeme a odmeňujeme potom v Detskej galérii.

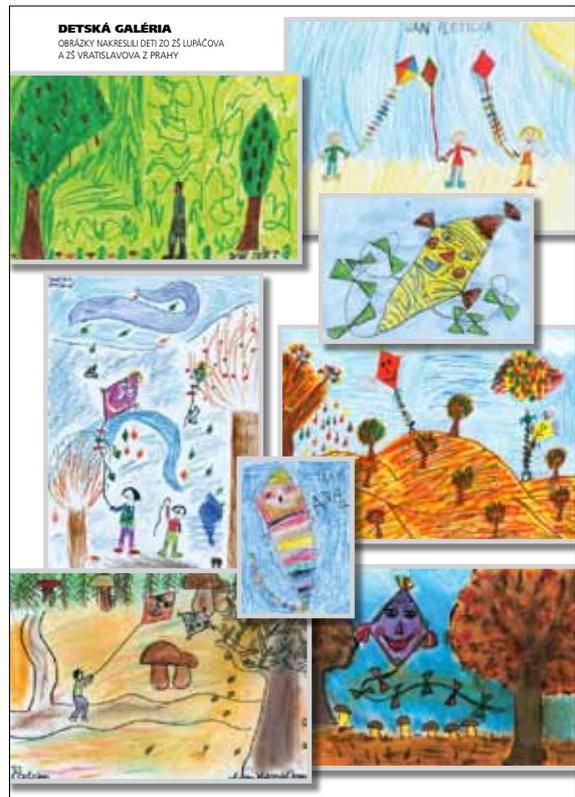
Ďalej desiat' a dšapci,
keo je už nenskratne za nami a po dlhých, teplých a slnečných dňoch sa k slovu hlási jesen', ktorá nám od 23. septembra stále častejšie dáva pocítiť svoju moc. Pre väčšinu z vás to okrem chladnejšieho počasia znamená aj začiatok školy a koniec bezproblémového „prázdnotného“ žitia. S príchodom jesene sa mení celá príroda, stačí sa len rozhladať okolo. Slniečko siče ešte sviety v teplých farbách, ale často si už zapamätame svetle. Sťahovaví vtáci odletajú do teplých krajov. Zvieratká sa pripravujú na zimu, roba si zásoby. Mnohé z nich sa pomalyčky akokážu k zimnému spánku. Na palách, v záhradkách a sadsch dozerajú úroda, ktorú môžeme požívať a starostlivo ukladáť na zimu. Začína fúkať silný vietor, ktorý vyneša šarkanov až k oblakom. Pri prechádzkach v parku či v lese objavujeme farbené listy, ktoré nám priniesu slnociu pod nohami. Mládko sa ubráni zberu lesných plodov z nazberaných prírodnin si v škole alebo doma vyrobíme rôzne figúrky a obrázky, ktorými si vyzdobíme triedu, prípadne svoju izbičku. Pár námetov nájdete aj v našom DK.

ŠARKAN
Danuša Dragulová-Faktorová
Á, tuná šarkan letí!
Kam letí? Nepove ti.
Kto bude najviac zvedavý,
dostane pohľad meravý.
Obzerá sa, vyškiera,
hoci iba z papiera.
Len ten mu je po vló,
kto mu motúz povolí.

JESEŇ
Na zmlnosť sa všetkým dáva,
v jeseni listie opadáva.
Šu-šu, šumia vetvičky,
vraj naplnia košičky.
Slniečko sa raduje,
šarkan s vetrom tancuje.
Hop-cup, hop-cup tralala,
jesen' dary doradáva.
(Alínka pestrofarebný svet)

HEJ, HEJ SA NA TEJ HORE (Rudolf pešík)
1. Hej, už sa na tej hore listie (omnoho),
kde sa ten šuhaj na zimu poduje?
2. Hej, spravi si kolibu z tej hustej (odiny),
keď mu zima bude, zjide do dediny.

5 pozdravom Vasa Meja

SLOVÁCI DOMA A VO SVETE

KORĚNĚ S PRÍLOHOU O SLOVÁKCH DOMA A VO SVETE

FRANCÚZSKO:

Spolky a združenia
Spolok francozsko-slovenského priateľstva (Association Amis Franco-Slovaque), Zdrúženie Slovencek (Association Slovenek), Spolok rodákov a priateľov z českých krajín a Slovenska (Association des Originaires et amis des pays Tchéques et Slovaques), Priatelé Normandie, Česka a Slovenska (Amis Normandie, Tchéque et Slovaque), AFTS Nancy (L'amitié Franco - Tchèque - Slovaque), Blog Slovacov vo Francúzsku (http://blog.slovakov.blogspot.com).

Prví boli blogeri

Prvá konkrétna odzova smerom k portálu Slovenské zahraničie, o ktorom píšeme na stránkach AKTUALITY prišla z Francúzska. Pod vŕbovou poštou bol podpísaný „Kolektiv BŠF“, čo je aj bez predloženia z francúzštiny Blog Slovacov vo Francúzsku, ktorého jadro tvoria podľa osobitnosti emigrácie, štandardizácia, priateľská a protidiskriminačná sieť interaktívnej stránky a chcu pokračovať aktuálnymi správami zo života Slovacov vo Francúzsku.

Toto zoskupenie vzniklo pred štyrmi rokmi a pri jeho zrode stáli Slováci žijúci v Paríži. Jeho jadro tvoria mladá generácia, ktorí si zvolili blog ako najprístupnejšiu formu komunikácie umožňujúcej sledovať dianie v krajinách komunity a zapájať sa do neho, či už v Paríži, ale v iných francúzskych mestách. Je otvorený všetkým ľuďom z ktorýchkoľvek krajín, ktoré majú záujem o informácie a tieto cestá bola reakciou na potrebu a chuť krajanov stretnúť sa, vymeniť si užitočné informácie a udržiavať kontakty so Slovenskom a jeho kultúrou. Jeho prvotným cieľom je zblížiť a spájať krajanov v rámci rôznych ákcií, z ktorých k najbližším regiónom patria tzv. slovenské večere, stretnutia krajanov v parížskych reštauráciách, blogov spolupracujú s tzv. Zastupiteľským úradom, Slovenským inštitútom v Paríži, ako aj s úradnými krajskými organizáciami a spolkami. BŠF zverejňuje nielen informácie o ich podujatiach, ale spracováva a vytvára skratky o praktických rád medzi krajanmi (krájajúcich sa každodenného života vo Francúzsku). O diani na Slovensku a krajskej politike vďaka čerpa informácie z webových stránok Úradu pre Slovacov žijúcich v zahraničí.

Na veľkonočnom trhu
Ani na veľkonočnom tradíciu „Trhu veľkonočných remesiel“ (Marché de Pâques) vo francúzskom Lotrínku v Hennevi, veľkými nemerami chýbať zastúpenie Slovenska. Keď re-

prezentantkou je zahraničná slovenská maliarka a uznávaná reštaurátorka - maďame Viera d'Agostini, rodená Prádková, ktorá takmer 40 rokov žije a berie vo Francúzsku. Svedčí jej tradičnosťou cukrárov, pekárov, sklárov, remeselníkov a rôznych iných umelcov, kde táto zastupujúca odozva, o ktorej píšeme na dieptejstej stránke, je toľko prejavom záujmu o techniku čice naďalej moro na mesto.

Lucia Kubová Torchio, Foto: autor

Maša Páková

KORĚNĚ S PRÍLOHOU O SLOVÁKCH DOMA A VO SVETE

PRÍBEH SLOVENKA VO FRANCÚZSKU AJ PO ROKOCH PROPAGUJE SVOJÚ VLAST

NENÁPADNÁ diplom

„My, čo žijeme v zahraničí, sa vo svojej tvorbe neustále vraciame domov a v našich obrazoch, v sochách z hlíny či z dreva zbadáte slovenské prvky. Môžeme malovať hoci aj francúzsku katedrálu, cítim vo slovenský“, tvrdí VIERA D'AGOSTINI. Napriek tomu, že už viac ako tridsaťpäť rokov žije vo Francúzsku, jej výtvarná tvorba je veľmi intenzívne a rozmanitá.

KAMARÁTKA NA INZERÁT
Ako mládkovúky vŕbného umenia ja vďy lákala Francúzsko, dŕžala, že sa jej nikdy nepodarí na vlastné oči vidieť támejšie skvosty umenia. „S maminkou pomocou som zostavila inzerát a poslala sme ho do slovenského francúzskeho časopisu. Hľadalo som kamarátky, ktoré mi vrátia k výstavre umenia, chcela by som imovu doposťovať a neoblie by sme sa mohli aj vzájomne navštevovať.“
Za socializáciu to bola požiadavka dost obdĺžna, ale nie celkom nereálna. Kamarátky sa našla a vysokoškolská Viera sice potrebovala pozvanie a množstvo dôkladných, ale napokon ja na nabevu do Francúzska posiel.

ZALŮŤENÝ SOBÁŠ
Počas práce na diplomovke už vybalovala sešit Boko do veľmi stretnúť, pretože sa o teme nestihla v škole dozvedieť a trvalo

di. Dŕho mi trvalo, kým som sa pripravila, že mi záujem o viac ako len kamarátky.“
Na rozdiel od Vieri, ktorá nemala vysvetľovať do Francúzska šlo ako po pliatkch rokoch, jej priateľ sem začal chodiť každé ho pol roka a medzinárodný, spaliť. Trvalo to päť rokov. Ahoj našla nebol vbežec, našla si inzerát na najbliž mi chlapca na Slovensku. Boli sa, že moja zahraničná zmlúva mi mále pohľady v škole, nik to nej nesmeť vidieť. Aj moje spolky, pred ktorými som sa svetila pani Viera, ktoré obom svojich synov naučila po slovensky. „Zhovorí sme sa a manželka ma skauských menách, ktoré nemajú podobu v slovenčine ani vo francúzštině“, vysvetľuje pani Viera, ktoré obom svojich synov naučila po slovensky. Vďaka legitímne sobášu nikdy nestarala kontakt s domovom. Jej rodičia prechádzali na dlhšie roky do Francúzska a ona s rodinou chodila sem. Jej kamarátka z vysokoškolských čias vďazila doteraz a pri návštevách na Slovensku sa stretáva s umelcami, navštevuje galérie a výstavy a má veľmi doberý prehľad o slovenskom vŕbnom umení. Jej dŕaní kamarátky, ktorých sa stali pedagóg-

to celý rok. Naše predchádzajúce boli nastavené tak, aby to oddýchlo, ktoré sa pokúšali s sobáš s kapitalistickým cudzincom, čo sa však zdálo. Kým vďaka jednému papier, predchádzajúci už stratili plameno a musea začali odzvoňovať...
„Zo sobášu si nič nepamätám. Boli sme obaja úplne vyčerpaní, pretože do posledného chvíle nám stále stŕdy kopírovať žije, až sa zdálo, že vbežec neslne termín“, spomína. Pol roka po sobáške konečne držala v rukách aj papiera, ktoré jej umožnili vysvetľovať za manželom.
Ani jeden z nich nikdy nevolalvotatúru, ktorí museli pokračovať. Pán D'Agostini často opoľuje, že je Slovensky vďačný, lebo mu má dať doteraz ženu a dve krásne deti.
Prvý syn sa im narodil dva a pol roka po sobáške. Dostal meno Ivan, mladšomu synovi vyberli meno Boris.
„Zhovorí sme sa a manželka ma skauských menách, ktoré nemajú podobu v slovenčine ani vo francúzštině“, vysvetľuje pani Viera, ktoré obom svojich synov naučila po slovensky.

Nová príloha s cieľom zvýšiť informovanosť a právne povedomie Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj vytvárania siete spravodajcov, na ktorom pracujeme od vzniku časopisu. V spolupráci s najpopulárnejším slovenským časopisom Slovenka hľadáme nielen úspešné ženy, ale aj schopných mužov a talentovaných študentov v celom slovenskom svete na všetkých kontinentoch.

Časopis vychádza tiež v elektronickej verzii a nájdete ho na adrese: www.slovkor.cz mailová adresa je: racz@slovenskekorene.cz, mobil: +420 607 859 092 a poštová adresa Dům národnostních menšín, Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2

VIII. MEDIÁLNE PARTNERSTVO

Obec Slovákov v Prahe sa vďaka časopisu stala mediálnym partnerom mnohých spoločných česko-slovenských akcií. Z kultúrnych podujatí okrem Festivalu Slovenské divadlo v Prahe a divadelného festivalu SETKÁNÍ/STRETNUTIE v Zlíne patria k najdôležitejším Slovenské dožinky v Hradci Králové, Slovenské dni v Plzni a po prvý raz tiež Tradičná plavba po Vltave k výročiu SNP. V mediálnej oblasti sa časopis prezentuje nielen spoluprácou s českými Literárnymi novinami, ale aj s časopisom Slovenka a účastní sa takých významných kultúrnych a spoločenských podujatí v Prahe, akými sú Febiofest, Trebbia alebo na Slovensko zamerané programy Spoločnosti Vlastu Buriana.

SETKÁNÍ / STRETNUTIE

„Prijímate mé srdečné poděkování za Váš přínos a podporu 15. ročníku mezinárodního divadelního festivalu SETKÁNÍ 2010 STRETNUTIE, který se konal v Městském divadle ve Zlíne. Tradiční divadelní přehlídka z nejnovější tvorby divadelních scén zúčastněných zemí a další doprovodné akce si opět získaly obdiv, ohlas a uznání odborné i laické veřejnosti. Velkého cenění se dostalo Městskému divadlu Zlín od festivalových hostů za bezchybnou organizaci, poskytovaný servis a vzornou péči. Festival svou vyhraněnou dramaturgií a svým posláním znovu potvrdil, že je svého druhu nejvýznamnější kulturní událostí v České republice a ve středoevropském prostoru a jeho jedinečnost je nezastupitelná.

Nesmírně si vážím a oceňuji, že se tak stalo i Vaší mediální podporou.“

S pozdravem a v úctě

PhDr. Antonín Sobek, ředitel MDZ

SLOVENSKÉ DIVADLO V PRAHE

„Keď sa pozerám späť na 15 rokov Festivalu Slovenské divadlo v Prahe, musím povedať, že stále ťažšia je tá prozaická vec – finančné zabezpečenie celej akcie, na čom závisí aj výber a počet inscenácií, ktoré môžeme doviezť. Každý ročník bol trocha iný, niečím špecifický. Stále sa snažíme uvádzať

slovenské premiéry znamenajúce inšpiráciu aj pre českú divadelnú scénu. Je nám samozrejme jasné, že divácky sú najatraktívnejšie bratislavské divadlá so slovenskými hviezdami známymi aj našim divákovi, ale snažili sme sa predstaviť vždy aj tvorbu regionálnych divadiel, ktoré majú dlhú tradíciu a často aj modernejší prístup, ako napr. Nitra, Martin, Prešov. Ťažko sa mi vyberá jeden súbor, za návštevu mi vždy stáli všetky predstavenia. Som rada, že Slovenské Korene o nás pravidelne informujú a recenzie orientujú divákov pri výbere jednotlivých predstavení.“

**Hana Heřmánková,
riaditeľka festivalu**

NAJSYMPATICKEJŠÍ GÓLMAN

Spoločnosť priateľov Vlastu Buriana, ktorý bol, ako je známe, aj excelentným futbalovým brankárom, vyhlasuje každoročne výsledky ankety o najsympatickejšieho brankára. Tradičnou súčasťou tejto slávnostnej udalosti, ktorej sa ako mediálny partner zúčastňujú aj Slovenské Korene, je aj udelenie ceny slovenskému gólmankovi, z obdobia federácie, ktorým sa v X. ročníku stal trnavský veterán Jozef Geryk. V dresoch „bílých anielov“ sa v sedemdesiatych rokoch minulého storočia stal päťnásobným majstrom republiky a semifinalistom Pohára majstrov európskych krajín. Jeho spoluhráč, bývalý majster Európy a niekoľkonásobný majster republiky, v Prahe žijúci Karol Dobiáš pri odovzdávaní ceny komentoval Gerykovo poďakovanie slovami, že medzi slovenskými futbalistami – svetobežníkmi „má najkrajšiu českoslovenčinu“.

MIROTON A TREBBIA

Známa a agilná Galerie MIRO slovenského podnikateľa v umení Mira Smoláka sa zapísala do povedomia pražskej verejnosti tiež usporadúvaním športového podujatia. Sú ním bežecké preteky Miroton, ktorých štart aj cieľ je pred vcho-

dom do galérie pred kostolom sv. Rocha a mierne kopcovitá trať dlhá 3 365 metrov sa vlní medzi Strahovom a Petřínom. Letné, júnové predpoludnia prilákajú vždy nielen bežcov, ale aj priaznivcov, ktorí prídu povzbudiť alebo sa len tak poprechádzať po Petříne. Víťazi v ženskej aj mužskej kategórii dostávajú hodnotné grafiky a po záverečnom ceremoniáli účastníci pokračujú ochutnávaním kláštorného guláša zalievaného Svatonorbetským pivom.

IX. NECHÝBA ANI HUMOR

Úsmevné epitafy na (večný) odpočinok

Jedna z najnovších kníh nášho spolupracovníka z Budapešti Gregora Papučeka, vyšla vlani v septembri. Je to kniha, ktorú by sme v podtitule mohli nazvať Poradca pred poslednou cestou. Sú v nej totiž epitafy. Nápis na náhrobné kamene. A nie obyčajné, tuctové. Nápis úsmevné, v ktorých zistíte, čoho sa treba vyvarovať, od čoho či vďaka čomu sa dá trafiť do jamy rýchlo a nečakane. Nie je to len varovanie pred vodou, vínom, manželkou, prílišnou snaživosťou či problematickosťou identity. Je to aj upozornenie na najnovšie „metly ľudstva“, akými sú internet a počítač.

Chodil
od súdu k súdu,
potom
od suda k sudu,
po výčapoch sa túlal...
Oprel si
osud
o sud
no sud
sa odkotúľal.

začal až potom,
keď ako básnik neuspel.
Zo svojho povolania však

radosti nemal ani mak.
**Do básnikov zabrádať začal,
na ich pranie ho trafil šľak.**

ŠĽAKOM TRAFENÝ

Tu leží
literárny kritik.
Pôvodne verše
písať chcel.
K
ri
tizovať

Trúchlo-vtipné o internete

Ak sa v svete sklamať chcete, surfujte na internete!

Aj ja som sa na to dal, deň čo deň som surfoval.

Hrozný zážitok to bol: do jamy som odpadol.

Tu odpočívá

Smajlík

Mnohotvárný,

raz usmievavý, občas zarmútený.

Raz voľakomu vyplazoval jazyk,

a

už je v zemi.

Tu odpočívá

Neveriaci Tomáš.

Upodozrieval ľudí, že ho klamú.

Hľadal na internete, na wikipédii, hľadal, hľadal, a ... podarilo sa mu.

Zložil zbrane, nemusí už ísť do vojny.

Našiel pravdu, leží ticho, vidno na ňom, je spokojný.

Proti mne potme dva bicykle išli na jednom ona, na druhom, zrejme, on. Chcel som prejsť práve v strede, medzi nimi, keď vysvitlo, že to bol kamión. Zobrali mi učiteľa, zobrali mi kňaza. Urobili zo mňa teľa s rečou zlého plaza. Naučili ma, že vrabec nie je vták, lež madár. Narodil som sa jak Slovák, zomrel ako Maďar.

Opäť nás je menej, zomrel

Jano Rusel

S pozemským životom rozlúčiť sa musel.

Ale ani v hrobe, chudák, pokoj nemá, lebo vedľa neho leží jeho žena.

Tu

odpočívá

Lojzo Hlavatý
Mal hlavu tvrdú ako stena.

Nenazdal sa, že na to doplatí: rozbila mu ju jeho žena.

Tu

odpočívá

Szlovák Béla,

ktorí skonali na dva razi. Skúr jak mu duša uletela, odumrel mu rodní jazik. Smúťá za ňím cérki dve: Emóke aj Emeše.

Smädná Vala, čo sa v rieke utopila.

Z vody vždycky triašku mala, preto iba víno pila. Kým dosiahla 50, prepila si vinohrad; ale zato pravdu mala: raz v živote vodu pila, a hľa, tá ju usmrtila

Hľa, čo osud urobil! Števo Sud len víno pil. Na vodu chuť nemal nikdy ani malú, ani veľkú, a zomrel na vodnatieľku!

Tu odpočívá Ferko Nalej. Šiel domov potme natrundžený. Naletel finte svojej starej: tá nemala tík osvetlený.

X. OHLASY

„Slovenské korene sú podstatne kvalitnejším časopisom, čo sa týka ich obsahovej, ako aj vizuálnej časti. Prináša zaujímavé články z rôznych oblastí života Slovákov v Českej republike ako aj na Slovensku a v ďalších krajinách vo svete, kde žijú slovenské menšiny. Obsahuje profily slovenských osobností a samozrejme informácie o činnosti krajaných združení. Dostali sme mnoho pozitívnych ohlasov na náš časopis. Z ohlasov a námetov od čitateľov vieme, že časopis sa ujal a radi by sme pokračovali v jeho vydávaní...“

Eva Kostríšáková, predsedníčka Obce Slovákov v Prahe

„V mene Regionálnej Obce Slovákov v Hradci Králové ďakujeme za časopis Slovenské Korene, ktorý nám Slovákom žijúcim v Čechách pravidelne prináša kúsok domova. Vďaka novému designu, kvalitnému kriedovému papieru a formátu A4 pôsobia fotografie a grafika, čisto, sýto a výrazne. Obsah ponúka nielen mnoho zaujímavých rubrik, fotografií, reportáží, rozhovory so zaujímavými ľuďmi, ale i stále rubriky, názory a komentáre. Slovenské Korene pomáhajú čitateľom objavovať v časopise zaujímavé, originálne témy, prinášajú nové uhly pohľadu, upozorňujú na to, čo by nemalo zapadnúť. Vysoko oceňujeme tiež informácie o kultúrnom a spoločenskom dianí slovenských menšín a najmä informácie o ich programoch a aktivitách. Svoje pravidelne miesto popri ďalších Obciach a Združeníach Slovákov po celej republike má v nich aj Regionálna Obec Slovákov v Hradci Králové. Slovenské Korene je dobre zvolená cesta a my, myslím že spolu s nami aj vaši čitatelia z najrôznejších kútov Českej republiky Vám želáme veľa úspechov a radosti pri ďalšej tvorbe a zdolávaní všetkých úskalí, ktoré vás na tejto ceste stretávajú.“

Julia Špalková, predsedníčka ROS Hradec Králové

„Časopis sa stal reprezentantom našej práce. Informuje o našich aktivitách, ale prináša i informácie z domova, zo Slovenska, o krajanoch, kultúre, našej činnosti. Obsahovo je veľmi pestrý. Grafická úprava je na vysokej úrovni. Naši čitatelia hodnotia Slovenské korene veľmi dobre, pretože im čiastočne nahrádza chýbajúcu slovenskú tlač.“

Judita Gušťaříková, predsedníčka Obce Slovákov v Brne

„Poďakujeme sa za zaslanie Slovenských koreňov. Povšimol som si, že vaše zameranie je podobné ako obsah nášho rodinného časopisu Rovina. Máme tam texty o našich festivaloch, reportáže o významných osobnostiach dolnozemskej Slovákov, zalistujeme si minulosťou, pripomenieme si i slávnych slovenských spisovateľov, zaspomíname si kroniky z národného života Slovákov na Dolnej zemi ako aj osobnosti zo života srbských osobností. Potom nasledujú strany na pobavenie, radia nám odborníci, praktické rady a končíme receptami.“

Ján Hlaváč šéfredaktor, Srbsko

„Ďakujem za časopis Slovenské Korene. My v Montreale vydávame v oveľa menšej forme časopis Slovenský Montreal, ktorý vychádza štvrťročne.“

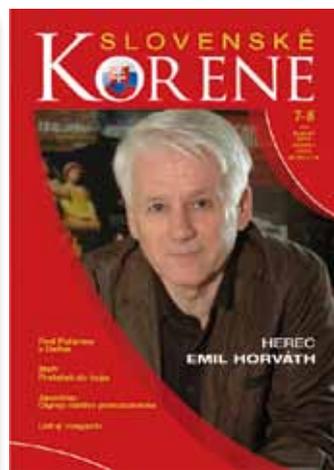
Marta Fuska (Fusková), Kanada

„Veľmi ďakujem za časopis a je mi ctou, že som vás inšpirovala k novej prílohe.“

Michaela Musilová, USA

„Srdečne ďakujem za poslanie nového čísla Slovenských koreňov – skutočne kvalitné spracovanie a veľmi bohatý výber tém.“

Lucia Kubíková, Taliansko

„Všimol som si, že Slovenské korene majú nový výhonok! Je to príloha SLOVÁCI DOMA A VO SVETE. Už som si ho prelistoval, všeličo zaujímavé prečítal... Blahoželám“

Gregor Papuček, Budapešť

„Ďakujem za super časopis, ktorý mi posielate. Gratulujem.“

František Kele, Bratislava

„Dostala som Váš vynovený časopis, vyzerá pekne, priam reprezentačne. Asi ste nabrali nový dych, nech Vám to vydrží. Želám Vám dobré zdravie a veľa síl, lebo dnes vydávať nekomerčné a hlavne nebulvárne periodikum je takmer nemožné.“

Anna Sláviková, Bratislava

„Dobrý deň z Nadlaku! Mimo zamestnania (učím fyziku a chémiu v nadlacom lýceu) sa zaoberám aj jazykovou korektúrou dvoch slovenských časopisov vychádzajúcich v Nadlaku, a to Naše snahy plus a Dolnozemský Slovák. Okrem nich ešte v Nadlaku vychádza aj mesačník Naše snahy. Prezrela som si Váš nový časopis, na prvý pohľad vyzerá super a myslím si, že budeme dobre spolupracovať.“

Anna Rau-Lehotská, Rumunsko

„Dvoustrana s legendou o Titrisovi s nádhernými fotografiami zalomenými ve stylu renomovaného National Geographic Magazin mě připomenula, že nastal čas vybrat se do milovaných Tater, kde jsem už dva roky nebyl.“

„Tatranec“ Jarda

„Gratulujem k výbornému produktu. Časopis určite patrí k špičke. Považujem za veľmi cenné, ako dokazuje, že to ide aj bez bulváru a politiky. O to viac sa teším na nasledujúce dvojčíslo.“

Miloš Lelovský, Záhorie

„Zaujala ma najmä grafika, 15 rokov som sa ňou zaoberal, keď som pracoval v zahraničí. Skutočne po všetkých stranách kvalitný výrobok!“

Dušan Piaček, Znojmo

„SLOVENSKÉ KORENE jsou výborné, gratuluji! Naše tištěné Americké listy v červenci t.r. po 20 letech skončily. Je určitá naděje, že budou pokračovat na internetu.“

Petr Bísek, vydavatel Amerických listů, USA

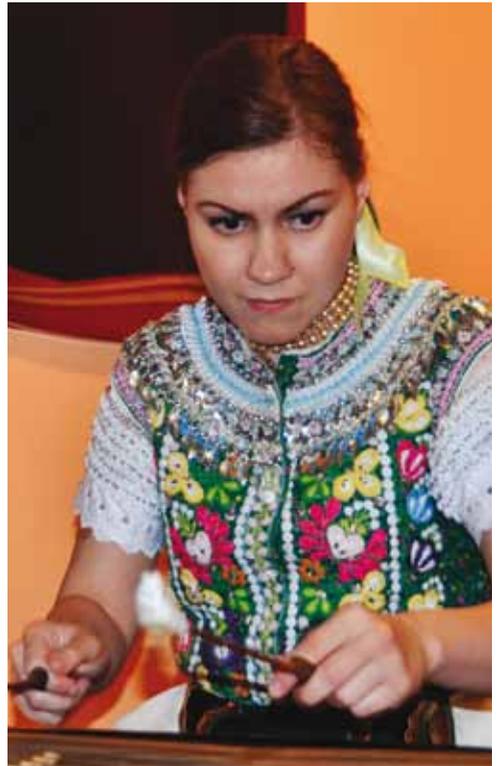
„Já si myslím, že váš časopis je magazín pro malé, mladé, starší i staré a všem dělá radost.“

A. Heerová, Ostrov

„Pozdrav od Čierneho mora a zo svahov Kaukazu! Nedávno, náhodou som sa oboznámil s časopisom Slovenské Korene. Bol som naozaj prekvapený, že ste v ňom uverejnili môj článok o Slovákoch na ruskom Severnom Kaukaze. Prekvapila ma dobrá grafika, zaujímavý Detský kútik, ale aj poznávanie krás Slovenska a vkusné vtipy F. Vica, ktoré si pamätám ešte zo slovenskej a ukrajinskej tlače z Prešova. Dúfam, že skoro v nich uvidím aj príspevok o Ukrajine, vrátane Zakarpatskej bývalej Podkarpatskej Rusi, kde dodnes vo viacerých dedinách sa zachovala slovenská reč a kultúra.“

Vladimír Pukiš, Anapa, Rusko

Pražský majáles

Publikácia: 20. výročie Obce Slovákov v Prahe
Vydala: Obec Slovákov v Prahe za finančnej podpory Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Šéfredaktor: PhDr. Juraj Rác
Korektúry: Mgr. Jarmila Wankeová
Grafická úprava: INstudioDB
Vydavateľstvo: Blesková tiskárna s nákladom 1.000 ks
Vyšlo: 15. októbra 2012